

Onsdagen den 6 mars

Kl. 09.00–15.04
16.00–16.30

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 februari justerades.

§ 2 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde
att *Roger Haddad* (L) valts till förste vice ordförande i utbildningsutskottet från och med den 26 februari och
att *Kristina Axén Olin* (M) valts till andre vice ordförande i utbildningsutskottet från och med den 26 februari.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2018/19:86

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:86 Genomförandet av EU:s vapendirektiv
av Kjell-Arne Ottosson (KD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 mars.

Stockholm den 26 februari 2019

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Daniel Ström

Tf. expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2018/19:48 och 50 till civilutskottet

2018/19:58 till utbildningsutskottet

2018/19:60 till justitieutskottet

Redogörelser

2018/19:RR2 till finansutskottet

2018/19:RJ1 till utbildningsutskottet

Motion

2018/19:3030 till skatteutskottet

*Ersättningsrätt och
insolvensrätt*

§ 5 Ersättningsrätt och insolvensrätt

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU6

Ersättningsrätt och insolvensrätt

föredrogs.

Anf. 1 MATS GREEN (M):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1, men vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer.

Fru talman! Det motionsbetänkande vi nu diskuterar gällande ersättnings- och insolvensrätt täcker ett mycket brett område, även med civilutskottsmått mätt. Jag tänkte kort gå igenom de fyra reservationer som vi från Moderaterna har inom ett antal olika frågor.

Vår första reservation hanterar det faktum att utmätning av lös egendom som smycken, kontanter, bilar med mera i dag får göras av Kronofogdemyndigheten eller genom myndighetens försorg genom så kallad distansutmätning. Det har visat sig att det inte alltid är möjligt att genomföra de här distansutmätningarna. Konsekvensen av detta kan bli att om polisen stoppar en kriminellt belastad och skuldsatt person med en värdefull bil kan man inte omhänderta bilen. Både Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten har uppmärksammat behovet av en ändrad lagstiftning och påpekat att en ändring i lagen skulle kunna leda till att betydligt mer egendom kan utmätas.

Vi anser att det är viktigt att samhället skickar en signal till medlemmarna i de kriminella gängerna om att deras livsstil inte lönar sig i längden. Därför vill vi se en ändring av lagstiftningen, så att Kronofogdemyndigheten ska kunna utföra distansutmätning i betydligt fler fall än vad som är möjligt i dag.

Fru talman! Vår andra reservation har vi tillsammans med Centern, Liberalerna och Kristdemokraterna. Den handlar om den angelägna frågan att förkorta gäldenärernas totala överskudsättningsperiod, så att de så snabbt som möjligt kan bli ekonomiskt rehabiliterade och komma tillbaka till ett mer normalt samhällsliv. Det är bättre att snabbt befrias från sin skuld än att erbjudas tidsbegränsade avbetalningsfria perioder under pågående skuldsanering.

Vidare säger vi att regelverket för skuldsanering bör vara rättvist och förutsägbart. Vi anser mot den bakgrunden, fru talman, att betalningsplanen som huvudregel ska bestämmas till tre år i stället för fem. Som jag sa innan finns det då inte någon anledning att dessutom låta två månader per år vara betalningsfria.

En annan moderat reservation handlar om kommunernas budget- och skuldrådgivning, som spelar en viktig roll i skuldsaneringen. Att kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning har förtydligats är något vi välkomnar, men vi menar att detta bör regleras i skuldsaneringslagen och inte i socialtjänstlagen. Tillsynsansvaret bör överföras till Konsumentverket, som redan i dag, fru talman, har till uppgift att stödja budget- och skuldrådgivningen.

Vidare konstaterar vi att tillgången till snabba krediter aldrig har varit större än i dag, vilket tyvärr även innebär att överskuldssättningen ökar. En strategi mot överskuldssättning måste därför också inbegripa åtgärder i ett tidigare led som gör att överskuldssättningen aldrig blir ett faktum. Vi anser att skuldsaneringsinstitutet bör göras mer tillgängligt för människor som verkligen behöver det och för vilka en skuldsaneringsprocess skulle öppna en väg ut ur skuldfällan.

Vi föreslår därför att den kommunala budget- och skuldrådgivningen får ett tydligare uppdrag, så att den kan komma in tidigare i processen och på så sätt hjälpa enskilda att tidigt komma ur överskuldssättning. Det bör införas en maximal kötid för att få hjälp av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Möjligheterna för ordinarie kreditgivare på marknaden att erbjuda saneringslån är också någonting som vi anser bör utredas.

Fru talman! Vi anser också att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som innebär en förstärkning av stödet från det offentliga i syfte att förbättra skuldsaneringen.

Vår sista reservation handlar om företagsrekonstruktion. Lagstiftningen om företagsrekonstruktion är viktig för att fler företag ska få möjlighet till en andra chans. Ett företag som långsiktigt bedöms ha överlevnadsförmåga men som mer eller mindre tillfälligt har hamnat i betalningssvårigheter ska också enligt vår mening kunna rekonstrueras i stället för att försättas i konkurs. Företagsrekonstruktion är därför ett sätt att minska risken för ett misslyckande, men möjligheten används i liten utsträckning. För att fler krisande företag ska använda sig av företagsrekonstruktion och för att antalet lyckade rekonstruktioner ska öka behöver borgenärerna ha förtroende för institutet. Om det handlar vår sista reservation i betänkandet, fru talman.

I detta anförande instämde David Josefsson (M).

Anf. 2 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! En grundläggande faktor för att känna trygghet och hälsa är att ha tillräcklig ekonomi för att ha mat för dagen och tak över huvudet. Att långvarigt ha så höga skulder att man inte klarar det mest grundläggande eller något lite extra emellanåt sliter på människor, och deras hälsa försämras.

Att hamna i skuld kan många göra. Det handlar inte enbart om att vara slarvig. Många av dem som är skuldsatta är det på grund av att de drabbats av en längre sjukskrivning, arbetslöshet eller skilsmässa. Det kan vara så att företaget som man startade inte bar vingor eller att man gjorde ett dåligt bostadsköp. Det kan ta många år att betala sina skulder, och ibland behövs nya lån för att betala den första skulden.

Fru talman! I dag finns det många människor som varit hårt skuldsatta sedan 90-talet och som levt på existensminimum sedan dess. De har väldigt svårt att ta sig ur sin skuld. Barn i dessa familjer riskerar att drabbas av att inte kunna delta i några fritidsaktiviteter, vilket i sin tur kan leda till att de mår dåligt och drabbas av ohälsa.

Sedan några år tillbaka har antalet personer som fått rätt till skuldsanering ökat, och det är bra. Det är bra när människor får hjälp att ta sig tillbaka på fötter och få en ekonomi som bär de nödvändiga utgifterna. Vi vill att det ska vara enkelt, och de förändringar som har skett har gjort det enklare. Det är dock viktigt att följa så att vi får det vi efterfrågar. Det ska inte vara lättvindigt att få sina skulder avskrivna, men det är otroligt viktigt att de som är överskuldsatta och har varit det en lång period får stöd att komma tillbaka till en tillvaro där de klarar mat för dagen och tak över huvudet.

Fru talman! Jag tycker att Moderaterna har en poäng när det gäller att kommunernas budget- och skuldrådgivning behöver öka. Det är viktigt för att människor ska få hjälp, förhoppningsvis innan det gått så långt som till skuldsanering. Var ansvaret ska ligga för detta kan vi diskutera mer. Jag vill se det med ett helhetsperspektiv och är inte helt övertygad om att den bästa lösningen är att man flyttar ansvaret till en annan enhet. Många av dem som drabbas av skulder gör det genom att andra saker i livet händer, som bodelning, arbetslöshet, sjukskrivning med mera. Att då ha ansvaret samlat hos socialtjänsten kan ge fördelar när man ser till hela familjens livssituation. Men det kan vi som sagt diskutera mer.

När man väl har tagit steget att ansöka om skuldsanering och den efter utredning beviljats anser jag och Centerpartiet att det är viktigt att det går fort att få sin ekonomiska rehabilitering. Att fortsätta dra ut på något som pågått i många år ser vi inte som något positivt. De barn som finns i dessa familjer är värda att på kortare tid ta sig tillbaka till en tillvaro där skulderna inte överhänger allt.

Sedan 2016, när den nya skuldsaneringslagen antogs, är fem år – med möjlighet till några betalningsfria månader – regel för skuldsaneringen. Centerpartiet tycker att det är för lång tid. Vi vill att det ska gå fortare. Det gäller att hjälpa personen att komma på fötter så fort som möjligt. Vi förordar att det ska vara en generell betalningsplan på tre år i stället för fem. Här vill jag se till människans fokus att återigen kunna klara den grundläggande tryggheten med en tillräcklig ekonomi för att ha mat för dagen och tak över huvudet samt att kunna unna sig något extra.

Fru talman! Sverige är beroende av företagare och innovatörer. Utan företagen stannar Sverige. Därför tycker jag det är positivt att det med den nya lagstiftningen är möjligt att kunna få hjälp med skuldsanering även om det är av företagsmässiga skäl som skulderna uppstått. I det fall skulderna blivit personliga på grund av F-skattföretag eller att det kvarstår skulder efter rekonstruktioner och konkurser kan det vara ett underlag för skuldsanering.

Det är viktigt att innovatörerna vågar satsa på sina företagsidéer i Sverige för att vi ska kunna fortsätta ha en tillväxt av arbetstillfällen, vilket ger ökade skatteintäkter till skola, vård och omsorg. Det är möjligt i dag tack vare att alliansregeringen tog initiativ till detta under 2013. Jag yrkar bifall till reservation nr 3.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ola Johansson (C).

Anf. 3 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Våra ekonomiska beslut i livet kan vara lyckokast men även det mest ödesdigra vi kan göra. Ibland är du helt själv ansvarig för dåliga beslut och ibland kan det vara omständigheter som gör att du är tvungen att fatta dem. Men likväl blir du tvungen att leva med dem.

Att hamna i ekonomiskt trångmål är oerhört jobbigt för oss alla. Att den ekonomiska situationen blir så svår att man får utmätning av sin lön gör att man inte bara sätter sig själv i en svår situation utan även den familj man har. Förbehållsbeloppet ska då garantera att man kan leva någorlunda normalt och ha den bastrygghet rent ekonomiskt som vi alla behöver. I dessa sammanhang bör förbehållsbeloppet vara så stort att man kan leva ett normalt liv med sina närmaste.

De som kanske står dig allra närmast och som blir direkt berörda är dina barn. De får leva med de beslut du tar som förälder. En extra svår situation blir det för den som inte bor ihop med sina barn utan har umgänge regelbundet. I dag kan umgängesföräldrar som har löneutmätning behöva avstå från att träffa sina barn av ekonomiska skäl eftersom kostnader för umgänge med barn inte beaktas vid löneutmätningsförfarandet. Det ligger inte i barnets intresse att umgänget med en förälder begränsas på detta sätt. Vi som riksdag bör skydda barnen så långt vi kan. Att den ena föräldern måste avstå från att träffa sina barn på grund av den ekonomiska situationen borde reflexmässigt vara något vi vill undvika.

Enligt ett bemyndigande utfärdar Kronofogdemyndigheten årligen föreskrifter om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av löner med mera. Kronofogdemyndigheten utfärdar även allmänna råd om bestämmande av förbehållsbeloppet. Enligt dessa råd bör det inte göras något tillägg till normalbeloppet för kostnader för umgänge med barn som inte bor varaktigt med gäldenären. För mig borde det vara självklart att dessa råd borde innehålla ett tillägg till normalbeloppet så att du kan ha råd att träffa dina barn regelbundet för barnens skull.

Högsta domstolen har i rättsfall 2015 tagit ställning till om kostnader som uppstår i samband med att ett barn återkommande vistas hos en förälder ska beaktas vid beräkning av förbehållsbelopp vid löneutmätning. Enligt domstolen bör det när förbehållsbeloppet bestäms beaktas att även barn som inte bor varaktigt hos gäldenären hör till hans eller hennes familj. Kostnader som uppstår i samband med att barnet återkommande vistas hos föräldern kan inte anses ingå i normalbeloppet för vuxna.

Enligt domstolen finns det därför anledning att ta hänsyn till sådana kostnader med ett schablonmässigt bestämt belopp som är beroende av omfattningen av umgänget. Domstolens beslut går i linje med vårt yrkande, det vill säga att man inte ska behöva avstå från att träffa sina barn av ekonomiska skäl. Det är viktigt för barnen att få träffa sina föräldrar, och

det måste vi utgå ifrån. Det finns även en utredning från 2016 som har föreslagit detta. Jag har därför väldigt lite förståelse för att regeringen inte har lagt fram något förslag om detta. Högsta domstolen har slagit fast det, och det finns en utredning som redan 2016 har givit regeringen det underlag som behövs.

Min fråga blir då: Vill man inte? Anser man från regeringen att bägge föräldrarna inte är lika viktiga? Ligger barnets rättigheter så långt ned i prioriteringen att man anser det kan vänta några år till? Som lök på laxen är riksdagen dessutom i färd med att avslå en motion som förslår just denna ändring, vilket för mig är obegripligt. Jag tycker det enda rätta för barnens skull är att underlätta för umgängesföräldrarna genom att räkna in dessa kostnader i förbehållsbeloppet.

I samma anda är det ganska självklart att man bör förkorta överskuld-sättningsperioden för dem som kommit så långt ned att de får skuldsanering. Huvudregeln borde vara tre år i stället för fem år. För en person med dessa ekonomiska problem är tre år en väldigt lång period. Men den är tillräckligt kort för att personen kan se målet och kunna komma ut på andra sidan och leva ett normalt igen.

När en människa har kommit så långt ned i den ekonomiska situationen är det viktigt att se ljuset i tunneln. Vi kristdemokrater tror att tre år i stället för fem år hjälper till med det och ger möjlighet till ett bättre resultat på lång sikt så att människan kan gå tillbaka till ett normalt liv. Jag yrkar därför bifall till reservationerna 3 och 9.

Anf. 4 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar vi civilutskottets betänkande CU6 *Ersättningsrätt och insolvensrätt*. Jag yrkar inledningsvis bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag tänkte inleda med att tala om en av betänkandets mest centrala delar. Det handlar om överskuld-sättning. Det är inte bara personer som har fattat dåliga privatekonomiska beslut och som har överkonsumerat som drabbas av detta. Alla kan hamna i skuldsättning. Många gånger sker det när livet förändras. Du kanske förlorar jobbet, blir sjuk eller genomgår en skilsmässa. Just dessa orsaker är väldigt vanliga. Konsekvenserna av dessa händelser kan leda till att inte bara du utan också din ekonomi hamnar i kris. Det är ett stort samhällsproblem, och vi måste jobba brett med åtgärder för att komma åt detta. Vi måste kunna hjälpa personer som befinner sig i en utsatt situation.

Till att börja med måste vi arbeta förebyggande. Därför driver vi socialdemokrater åtgärder som berör just ekonomisk trygghet. Det är bra för individen, och det motverkar också skuldsättningen i samhället. Det är en av anledningarna till att vi exempelvis höjde barnbidraget under den förra mandatperioden. I närtid är det värt att nämna januariavtalet som avskaffar den orättvisa pensionärsskatten år 2020. Att politiken gör vad den kan för att alla ska ha en dräglig ekonomisk tillvaro även om livet drastiskt förändras motverkar skuldsättning.

Men för den som ändå hamnat i överskuld-sättning har vi förbättrat vägarna ut ur den situationen och vill fortsättningsvis också göra det. Som jag nämnde tidigare är problemen som har lett till skulderna ibland viktigare än skulderna själva vid beslut om skuldsanering. Sjukdom, skilsmässa och arbetslöshet är faktorer som i dag ökar dina chanser att få hjälp.

Från och med den 1 november 2016 gäller nya regler för skuldsanering. Kronofogden ska nu informera skuldsatta personer som har varit föremål för verkställighet via utskökningsbalken att hjälp finns att få, och de ska få veta att de kan vända sig till kommunens budget- och skuldrådgivning.

Det tydliggörs också i den nya lagen att kommunerna har en skyldighet att ge just budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Detta har gjort det enklare för människor att ansöka om och genomgå skuldsanering. Enligt Kronofogdens statistik har antalet ansökningar om skuldsanering ökat rejält efter införandet av den nya skuldsaneringslagen. Antalet ansökningar har ökat från drygt 12 000 årligen under 2016 till över 19 000 ansökningar under 2017 och 18 000 ansökningar under 2018.

Fru talman! Jag besökte i måndags budget- och skuldrådgivningen i min hemkommun Östhammar. Där upplever man stora förbättringar efter att den nya lagen trädde i kraft. Det är lättare för medborgarna att ansöka, och det går snabbare att komma igång med skuldsaneringen. Fler än tidigare klarar av att hantera ansökan, och de betalningsfria månaderna upplevs som en stor fördel, inte minst för barnfamiljer.

Jag har nu talat en del om skuldsanering som en väg ut ur överskuld-sättning. Men många skuldsatta människor är inte aktuella för skuldsanering, utan de går under flera år under löneutmätning och får leva på existensminimum för att bli av med sina skulder. Det är därför viktigt att vi tittar på hur vi kan göra deras och deras familjers situation lite mer dräglig.

Utsökningsutredningen har lämnat sitt betänkande. Där föreslås förändringar som är positiva för den som står under löneutmätning. Bland annat föreslås att normal- och förbehållsbeloppen för barnfamiljer höjs. Skyldigheten att beakta barnets bästa och proportionalitetsprincipen är något som lagfästs. Förfarandet blir mer rättssäkert och även modernare.

Fru talman! Betänkandet behandlar även den uppmärksammade frågan om fordonsmålvakter. Kronofogdemyndighetens statistik visar att det för ett år sedan fanns ungefär 100 fordonsmålvakter som stod för 400 miljoner kronor i fordonsskulder. Utredningspromemorian om åtgärder för att komma åt fordonsmålvakter blev klar i juli och remitteras och bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Ändringen i lagen om flyttning av fordon konstateras ha fått genomslag, och i promemorian föreslås ett antal förbättringsåtgärder på området. Det gäller bland annat att ett användningsförbud för fordon med obetalda felparkeringsavgifter uppgående till 5 000 kronor bör införas tillsammans med en möjlighet för polisen att avskylta ett sådant fordon. Vidare bör polisen ges utökade möjligheter att ingripa mot fordon med fordonsskuldrelaterade skulder. Polisen ska bland annat få större möjligheter att omhänderta fordon och att destruera fordon som är av ringa värde.

Arbetet med att komma åt problematiken med fordonsmålvakter är alltså igång. Regeringen har i väntan på lagstiftningen också vidtagit andra åtgärder. Man avsätter bland annat 25 miljoner årligen 2018–2020 till kommunerna för att kunna hantera skrotning och bortforsling av bilar.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag följa upp ett tidigare tillkännagivande som utskottet har haft angående avlägsnande av otillåtna bosättningar. Regeringen har genomfört ett arbete med att följa upp lagändringarna på detta område och har även gett ett uppdrag till Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten. Sökandens ansvar för grundavgifter i mål

om avlägsnande har begränsats till högst 3 000 kronor, och grundavgiften för verkställighet av ett avlägsnande är numera 300 kronor.

Enligt Kronofogdemyndigheten har reglerna om ett avlägsnande inneburit en bättre anpassad process som på ett enklare, billigare och mer rätts-säkert sätt gör det möjligt för markägare att få tillbaka besittningen av sin mark. Kronofogdemyndigheten anser att avsikterna med lagstiftningen har fått ett tydligt genomslag i den praktiska tillämpningen.

Regeringspartierna, bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, har under de senaste åren tagit en mängd initiativ inom det område som hanteras i betänkandet, och vi ser fram emot att arbeta vidare för att minska skuldsättningen i samhället. Vi gör det eftersom det är något som är bra för individens välmående, men det är också viktigt för att människor fullt ut ska kunna delta i vårt samhälle.

(Applåder)

Anf. 5 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag har några frågor, eller rättare sagt en fråga och ett konstaterande, när det gäller Sanne Lennströms anförande.

För det första undrar jag hur 65 miljarder i skatthöjningar under tidigare mandatperioder har hjälpt överskuldsatta. Det vore intressant att få en kommentar till detta, i synnerhet när man hänvisar till januariavtalet, där man sänker skatterna bara för de rikaste i Sverige.

För det andra har jag en fråga som egentligen handlar om något av det som vi har sett får många att hamna i skuldfällan, nämligen försäljning av lotter per telefon. Vi har tidigare stramat upp telefonförsäljningen. Men här ville Socialdemokraterna göra ett undantag för just lotteriförsäljningen. Vi vet att lotteriförsäljning via telefon är ett säkert sätt att få in människor i en skuldfälla, men här ville alltså Socialdemokraterna ha ett undantag. Det var någonting som vi körde över i utskottet.

Vi konstaterar att Socialdemokraterna har ett eget lotteri, där man är väldigt framgångsrik när det gäller just att sälja lotter via telefon. Om man ska vara elak är det alltså inte särskilt förvånande att Socialdemokraterna vill ha ett undantag för just detta. Jag skulle vilja ställa frågan: Hur kommenterar ni det utifrån det här sammanhanget? Varför kan man nu inte förbjuda även telefonförsäljning av lotter utifrån ett överskuldsättningsperspektiv?

Anf. 6 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Mats Green pekar på någonting viktigt. Spelpolitiken är viktig när man diskuterar saker som överskuldsättning.

Det var en fråga som diskuterades bland annat på riksdagens frågestund i förra veckan, som jag inte vet om Mats Green följde. Då ställdes denna fråga till Ardalán Shekarabi, som är civilminister. Han förklarade att det är viktigt att ställa krav vad gäller spel; de ska inte leda till att människor hamnar i överskuldsättning. Därför har vi bland annat en ny spellag från den 1 januari som ska motverka överexponering av reklam och annat. Reklamen ska vara måttfull. Nu ställs också höga krav på spelbranschen som gäller att de inte ska ha den typ av spelreklam som de har i dag.

Frågan ställdes också till Ardalan Shekarabi vad gäller lotter. Han sa att vi självklart ska ställa höga krav på lotterier, precis som på alla andra spel.

Prot. 2018/19:60
6 mars

*Ersättningsrätt och
insolvensrätt*

Anf. 7 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Tack, det var nog svar på någon fråga, men det var inte svar på min fråga. När man har diskuterat Spelutredningen och vi har lyft frågan om telefonförsäljning av lotter har vi alltid fått höra: Nej, det hör inte hemma i Spelutredningen, utan det ligger i konsumenträtten under civilutskottet. Och när vi har diskuterat frågan i civilutskottet har vi fått höra: Nej, det ska inte hanteras hos oss, utan det tar Spelutredningen.

Allt detta har man gjort för att få ett undantag för en socialdemokratisk lotteriförsäljning. Det är en lotteriförsäljning som har kritiserats i väldigt skarpa ordalag och från ett antal konsumentskyddsorganisationer.

Jag måste säga att jag har full respekt för Sanne Lennströms engagemang, men det är ett hyckleri från det socialdemokratiska partiet. När det handlar om intäkter till den socialdemokratiska partikassan har man absolut inga som helst problem med att sätta konsumentskyddet på undantag. Det tycks helt enkelt vara okej, fru talman.

Anf. 8 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara återigen hänvisa till att frågan togs upp på frågestunden och att vårt parti inte har någon som helst avsikt att undanta våra egna lotterier från lagstiftningen. Höga krav ska ställas oavsett vad det handlar om. Det här handlar inte om partier eller egna intressen för dem, utan det handlar om medborgarnas välbefinnande.

Anf. 9 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! I mitt anförande diskuterade jag en del om förbehållsbeloppet och vad som gäller om man inte bor med sitt barn och ändå har kontinuerligt umgänge. Det räknas inte in i förbehållsbeloppet, vilket gör att människor får avstå ifrån att ha umgänge med sina barn.

Jag vill ändå tro att Socialdemokraterna har samma uppfattning som jag, det vill säga att det är olyckligt om en förälder får avstå ifrån umgänge med sina barn av ekonomiska skäl. Nu har vi dock en situation där Högsta domstolen har fattat ett beslut, och vi har som sagt en utredning från 2016 om hur detta kan se ut. Ändå har det inte kommit någon proposition.

I mitt anförande ställde jag frågan till regeringen: Vill man inte ha detta, eller prioriterar man det inte? Min fråga till Socialdemokraterna är: Vilket av dessa förhållanden stämmer?

Anf. 10 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Larry Söder har helt rätt. Självklart ska man prioritera föräldrarnas umgänge med sina barn. Därför har vi haft den utredning som Larry Söder nämner, *Ett modernare utsökningsförfarande*. I utredningen finns exakt de förslag som Larry tar upp. Det handlar helt enkelt om att kostnader för umgänge med barn ska beaktas i löneutmätningförfaranden. Det finns många skrivningar som kan hänföras till just det som Larry sa i sitt anförande.

Detta är en omfattande utredning. Den omfattar inte bara det som vi diskuterar nu, utan det är en utredning som, vad jag förstår, består av tre band. Den blev klar 2016. Det tog ett år att remittera den eftersom det fanns så många remissinstanser. Sedan bedömdes det helt enkelt inte finnas tid före valet. Det dröjde ju också väldigt lång tid innan vi fick en regering på plats efter valet.

Jag tror och förväntar mig att min regering nu kommer att prioritera den här frågan. Det är viktigt att föräldrar och barn får tid tillsammans.

Anf. 11 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Det är roligt att höra att vi har samma uppfattning om frågan i grunden, det vill säga att barn faktiskt ska kunna träffa sina föräldrar. Det är ur barnets perspektiv det allra bästa.

Däremot är jag inte nöjd med svaret. Man hade remitterat utredningen färdigt 2017, nu är vi inne i 2019 och man har fortfarande inte levererat någon proposition. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att man har prioriterat andra frågor, vilket jag tycker är tråkigt. Barnen är viktiga. Vi får snart en barnkonvention på plats i Sveriges riksdag, och jag funderar på hur regeringen tycker att det här rimmar med barnkonventionen. Jag tror inte att detta är någonting som rimmar med barnkonventionen.

Jag är inte riktigt nöjd med att Socialdemokraterna säger att propositionen förhoppningsvis kommer. Vi har fått propositionslistan för våren, och där finns inte någon sådan med. Jag är alltså skeptisk till att detta prioriteras av regeringen. Nu har man ju också ett 73-punktsprogram att genomföra tillsammans med samarbetspartierna, vilket jag tror gör att denna fråga kommer ännu längre ned.

Om det inte har kommit någon proposition i denna fråga i september 2019, kan vi då inte komma överens om att skriva en gemensam motion där vi ser till att sätta ännu mer tryck på regeringen med ett tillkännagivande som innebär att regeringen måste göra detta?

Anf. 12 SANNE LENNSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det bör också nämnas att denna utredning visserligen var klar 2017, men det var i november 2017, alltså ganska nära valet.

Till dess att vi har en lagstiftning på plats finns också den dom från Högsta domstolen 2015, tror jag, som Larry nämnde tidigare och som också följer de intentioner som Larry redogjorde för, det vill säga att barnen ska kunna umgås med sina föräldrar även i en sådan här situation.

Jag tycker att frågan är väldigt viktig. Jag kan ge Larry mitt ord på att regeringspartierna kommer att följa den väldigt noga. Vi kommer alltså att återkomma till den.

Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Hur många bilsamlare finns det egentligen i Sverige?

Frågan är befogad när man ser hur många människor som äger riktigt många bilar i Sverige. Många äger hundratals och ibland tusentals bilar, och det är dessutom mer regel än undantag att bilarna också förknippas med skulder och obetalda skatter och avgifter. Hade det verkligen varit fråga om bilsamlare som gör rätt för sig och vårdar sina bilar hade det inte varit ett problem, men nu är det inte så.

Vi anser att det är nödvändigt att regeringen agerar kraftfullt och så snabbt det går för att förhindra dessa att fortsätta sin kriminella verksamhet. Det finns en utredning som föreslår en del åtgärder, och samtidigt har samarbeten mellan myndigheter som kommun, polis och kronofogdemyndighet lett till att bilmålvakter sätts i konkurs, bilar beslagtogs och böter drivs in. Trots detta försvinner inte fenomenet med bilmålvakter, även om till exempel nyutskrivna böter har minskat. Om man bara ser till de 30 som äger flest bilar i Sverige i dag kan man se att de tillförs cirka åtta bilar varje dag – fortfarande.

Därför krävs det fler åtgärder. Vi förstår inte att det ska vara så omöjligt att förhindra att personer som uppenbart utnyttjar vårt system fortsätter göra det. Det måste vara möjligt att komma åt upplägg som är avsedda att komma undan betalningsansvar och medvetet lura staten på skatter och avgifter. De åtgärder som utredaren föreslagit bör införas snarast, såväl ett förändrat registreringsförfarande som användningsförbud och ökade möjligheter för polisen att ingripa.

Det samhälle vi har bygger på att alla människor är goda och vill göra rätt för sig. Just därför drabbas vi av problem när enstaka individer inte vill göra rätt för sig. Det vore bättre att bygga ett samhälle utifrån att människor inte vill följa regelverket och skapa tydliga konsekvenser för den som då bryter mot de tänkta reglerna. Först så kan man få lagar och regler som fångar upp dem som utnyttjar dessa.

Problemet med enstaka individer som inte sköter sig är dock skadligt för hela samhället, då detta sprider sig likt förruttnelse bland äpplen. Ett friskt samhälle tillåter inte någon som äger tusentals bilar och har miljoner i skuld på dessa att fortsätta köpa fler bilar. Ett friskt samhälle har myndigheter som reagerar långt tidigare.

I vissa andra länder får man lätt besök från myndigheterna om man börjar ha onormalt många bilar. Då pratar vi inte om hundratals utan snarare om fem sex stycken. Inte för att bilarna i sig är olagliga utan för att man vill kontrollera att bilarna förvaras på ett bra sätt, att de inte tar upp parkeringsplatser för andra och att det inte sker olaglig uthyrning av bilarna. Har man den kontrollen behövs givetvis inget maxantal bilar man får äga, men visst bör myndigheterna kunna hindra att fler bilar sätts upp på någon som sysslar med kriminell verksamhet.

Här behövs krafttag mot dem som missköter sig. Vi förväntar oss att regeringen nu visar prov på handlingskraft, även om vår erfarenhet är den motsatta. Sanne Lennström från Socialdemokraterna tog nyss upp detta i sitt anförande, så förhoppningsvis händer det kanske någonting – om några år eller så.

Avslutningsvis, fru talman, skulle jag vilja kommentera reservation 3 i betänkandet, som handlar om skuldsanering. Det är en reservation från den tidigare Alliansen där man vill sänka betalningsplanens längd från fem år till tre år vid skuldsanering. Det kan låta som ett jättetrevligt och tacknämligt förslag för dem som hamnat i en svår situation, men vad man då inte tänker på är att en sådan sänkning skulle drabba den vanliga låntagaren. Det är ju inte vi från statens sida som ska betala mellanskillnaden. Den som får betala mellanskillnaden är den vanliga Svensson som har lånat pengar med avsikt att betala tillbaka sitt lån. Den vanliga Svensson kommer att få höjd ränta. Den vanliga Svensson kommer att få svårare att låna.

Kreditgivarna måste givetvis skydda sina lån, och det blir svårare för dem att få tillbaka pengarna om man förkortar tiden. De får då tillbaka en mindre andel av pengarna under skuldsaneringen. De sitter hela tiden och räknar på detta: Ett visst antal av deras kunder kommer att hamna i skuldsanering, och då får de tillbaka mindre av pengarna.

I praktiken blir det så, eftersom det redan i dag är svårt att låna och nu blir ännu svårare, att det bara är den som redan har pengar eller tillgångar som får möjlighet att låna pengar. Den som behöver pengar får inga lån eller krediter.

Då kanske någon tycker: Ja, men det är ju inte så stor skillnad, fem år eller tre år. Och på de fem åren har man dessutom ett par avbetalningsfria månader varje år. Skillnaden är den mellan 36 och 50 månader. Det är alltså en skillnad på 28 procent. För mig är det en ganska stor skillnad.

Dessutom kan man fråga sig om det inte ska vara några som helst skillnader mellan olika fall. Säg att jag är en företagare som går i konkurs på grund av saker som jag kanske inte själv kan styra över. Kanske den jag levererar till går i konkurs, vilket i sin tur gör att jag inte får några inkomster, och så går även mitt företag i konkurs. Ska jag då inte ha någon som helst fördel gentemot den privatperson som, medvetet eller omedvetet men åtminstone med en möjlighet att undvika det, har satt sig i en situation med skulder? Företagare borde ha någon form av bättre förutsättningar och bättre regler.

Därför ställer vi oss inte bakom reservation 3 utan stöder utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 6 Hyresrätt m.m.

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU8

Hyresrätt m.m.

föredrogs.

Anf. 14 MATS GREEN (M):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1, men vi står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer från Moderaternas sida.

Fru talman! Har du råd med Moderaternas orättvisa hyror? Så fördes argumentationen i valrörelsen under föregående år från Socialdemokraternas sida. De två sista veckorna innan valet beslutade den socialdemokratiska valgeneralen Anders Ygeman att man bara skulle kampanja på detta tema.

Den bostadspolitiska debatten under valrörelsen präglades till stor del av Socialdemokraternas och Hyresgästföreningens höga tonläge vad gäller Moderaternas förslag att verka för en bättre fungerande hyresmarknad. Ingen av dessa parter drog sig för att glida på sanningen och bidra med en omfattande smutskastning med uppenbara lögner om Moderaternas politik. Man smutskastade genom att påstå att det fanns förslag som inte fanns och som de menade handlade om en hyreschock. Att Moderaterna skulle

ha drivit på för marknadshyror på den befintliga hyresmarknaden är en lögn tagen ur sitt sammanhang. Samtidigt stod man själv utan egna förslag för hur vi ska lösa den akuta bostadsbristen och problemen med den dysfunktionella bostadsmarknaden. Den enkla lösningen blev att ljuga om andras politik.

När dimman efter valrörelsen skingrats och en ny regering tillträtt är situationen helt plötsligt en annan. Den är den direkt motsatta, fru talman. Socialdemokraterna har tillsammans med sina samarbetspartier kommit överens om att införa fri hyressättning i nybyggda hyreslägenheter. Tvärvändningen är ett faktum och skär rakt igenom den systematiska smutskastningskampanj som genomfördes sida vid sida med Hyresgästföreningen för bara några månader sedan. Hyckleriet vet inga gränser, fru talman.

Socialdemokraternas oseriösa ryckighet i bostadspolitiken bidrar inte till den gemensamma kraftsamling som behövs mellan partierna för att få bukt med problemen på svensk bostadsmarknad. Att ena stunden driva kampanjer fulla med lögn för att sedan vilja genomföra förslag som man nyss menade skulle vara ett dråpslag mot hyresgäster är respektlöst mot väljarna och är i grunden något som skadar den politiska debatten och förtroendet för politiken allvarligt.

I en artikel i tidskriften *Hem & Hyra* kan man läsa om hur Hyresgästföreningen har beslutat sig för att demonstrera mot Socialdemokraterna när de håller sin stora partikongress i Conventum i Örebro. Från Hyresgästföreningen säger man så här: Vi vill visa det socialdemokratiska partiet att det finns en otrolig frustration och ilska efter det svikna vallöftet. Partiet var bara några månader tidigare väldigt tydligt med att de aldrig kommer att införa marknadshyror. Därför är det här illa, riktigt illa.

Nu kommer socialdemokraterna att stå här och med en klackspark – en tämligen glad sådan – konstatera: Nu tar vi ansvar för landet! Med det argumentet kommer man att kunna avfärda precis vartenda vallöfte och precis varenda bröstiton som man har gått till val på de senaste hundra åren i Sverige.

Om någon annan och om Moderaterna hade gjort samma sak och sagt att vi tar ansvar för Sverige på detta sätt hade socialdemokrater stått och vrålat ut sin frustration, även om den hade varit falsk, i riksdagens talarstol. Jag har ett antal frågor till er socialdemokrater här med anledning av detta. Med tanke på alla bröstitoner och högtidliga löften givna över hela landet i alla sammanhang och på alla politiska nivåer undrar jag: Hur känns det nu?

Jag skulle också vilja fråga vad ni ser för fördelar med detta. Vad ser ni för fördelar med fri hyressättning i nyproduktion och att man också ska ge sig på det befintliga beståndet? Vi ser fördelar med att man nu börjar luckra upp detta, men det skulle vara intressant att höra vad Socialdemokraterna ser för fördelar med detta eftersom det nog är en av regeringens främsta punkter och också något som Stefan Löfven inledde sin regeringsförklaring med att säga är ett av de främsta reformförslagen. Det är mot bakgrund av historien intressant – jag skulle kunna beskriva det med andra ord också. Jag skulle vilja veta vad ni ser för fördelar med allt detta.

Den tredje frågan som jag skulle vilja ha svar på är: Hur tror ni att det här påverkar förtroendet för politiken? Jag vet, återigen, vad ni kommer att säga: Vi tar ansvar för landet. Punkt. Men hur tror ni att det kommer att

påverka politiken när man så uppenbart går till val på någonting och sedan inte bara accepterar något annat utan själv ska genomföra motsatsen?

Jag kan stå här och räkna upp alla kommentarer och insändare från socialdemokrater i denna fråga, och nu gör man exakt just det man lovade sina väljare att man aldrig någonsin skulle genomföra. Jag skulle vilja få några svar från Socialdemokraterna när det gäller de här tre frågorna.

Anf. 15 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! I dag ska vi diskutera en rad olika motioner rörande bland annat hyresrättsfrågor. Jag kan börja med att konstatera hur utvecklingen i Sverige ser ut. Tittar vi på befolkningsökningen i Sverige ser vi att befolkningen har ökat från 9 till 10 miljoner invånare under de senaste 13 åren. Befolkningen beräknas öka från 10 till 11 miljoner invånare under de kommande sju åren. Det här föranleder såklart en lång framförhållning på det bostadspolitiska området när det gäller att se till att man bygger i den omfattning som behövs. Det har man varken gjort hittills eller ser ut att kunna göra framöver.

Med anledning av dagens situation, som förmodligen kommer att fortsätta, kommer jag in på den motion i det här blocket från Sverigedemokraternas sida som gäller trångboddhet. Sverigedemokraterna har motionerat för att möjliggöra rent juridiskt för bostadsbolag att kunna begränsa hur många personer som bor i hyresrätterna. Det är viktigt eftersom det i dag inte finns någon juridisk möjlighet i praktiken att faktiskt begränsa den möjligheten.

Vi vet vad trångboddhet för med sig, och det handlar om många områden. Det medför kostnader för dem som äger bostäderna men också en försämrad integration, svårare läxläsning, svarta hyreskontrakt och många sociala, ekonomiska och andra konsekvenser. Det behövs många åtgärder där.

Det finns en rapport på området från Boverket. Den ligger i dag på Regeringskansliet där man ska titta på den. Jag hoppas att regeringen också kommer med förslag.

Regeringen har i stället kommit med förslag om EBO. Det är ingenting som berörs i detta betänkande. Men det berörs ändå i den motion som Sverigedemokraterna har lämnat in när det gäller trångboddhet. Man menar att det ska göras en kontroll vid EBO, som alltså innebär att flyktingar i Sverige under den tid de söker asyl ska ha möjlighet att bosätta sig fritt i Sverige, att lämna sin anläggning.

Regeringens förslag kommer enligt min mening att kunna rundas ganska enkelt. Man ordnar ett boende utifrån de krav som ställs, och i ett senare skede ser det boendet helt annorlunda ut. Det är alltså ett slag i luften. Sverigedemokraterna menar att EBO-lagstiftningen måste rivs upp helt och hållet.

För att kunna lösa den problematik som består när det gäller EBO-lagstiftningen, trångboddheten och den kraftiga befolkningsökningen samtidigt som det inte byggs tillräckligt många bostäder är såklart en mer kontrollerad migration avgörande.

Därefter behöver vi kolla på ökad konkurrens mellan byggbolagen. Då kan man öka byggandet, minska kostnaderna och få en standardisering, gemensamma byggregler och ett samordnat byggande av infrastruktur med de övriga nordiska länderna. Det är saker som skulle kunna göra så

att vi kan komma igång med byggandet ordentligt. Det skulle också möjliggöra för fler grupper att ta de bostäder som byggs.

De som i första hand är i behov av bostäder är de unga, de ekonomiskt svaga hushållen och de nyanlända. Att i det läget, som regeringen vill göra, införa fria marknadshyror är helt fel väg att gå. Jag förstår inte hur man kan tro att det ska leda till fler bostäder när de som behöver boende inte kan betala hyran för dem. Men det är regeringens lösning.

Fria marknadshyror debatterades dessutom hårt i valrörelsen. Socialdemokraterna gick ut och påstod helt felaktigt att Sverigedemokraterna vill införa marknadshyror i Sverige i dag. Jag har påtalat flera gånger i talarstolen, i en rad olika enkäter, intervjuer och liknande att Sverigedemokraterna motsätter sig marknadshyror. Ändå gick man ut och sa precis det motsatta i valrörelsen.

Det tål att tänkas på, vilket sätt man är beredd att ta till för att ta makten i Sverige – att stå och ljuga rakt ut för väljarna om vad andra partier tycker och tänker, dessutom i en fråga där Sverigedemokraterna är så tydliga.

Fru talman! Med de orden vill jag passa på att yrka bifall till vår reservation 19 gällande trångboddhet. För tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till reservation 26.

Anf. 16 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Det här är en viktig fråga som vi debatterar i kammaren i dag. Det är en fråga som har väckt stort intresse och skapat mycket oro. Rätten till bostad är en grundläggande mänsklig rättighet stadgad i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, vilket jag alltid har sagt. Det brukar sällan lyftas upp i den här debatten.

Samhället har ett uttalat ansvar för bostadsförsörjningen. Av regeringsformen, 1 kap. 2 §, framgår att det allmänna särskilt ska trygga rätten till bland annat bostad. I verkligheten ser det dock annorlunda ut. Allt fler förvägras rätten till ett eget hem, trots regeringsformens tydliga formulering. För att trygga rätten till bostad krävs en ny bostadspolitik, en statlig social bostadspolitik där staten och kommunerna tar betydligt större ansvar.

Fru talman! Det råder bostadsbrist i en majoritet av landets kommuner, framför allt i storstadsregionerna. Vi bevittnar varje dag hur hemlösheten ökar och hur låginkomsttagare, unga, barnfamiljer, pensionärer och nyanlända drabbas av bostadssituationen. I min egen kommun, Malmö, ser vi barnfamiljer – barn – bli hemlösa. Det kan inte vara rimligt år 2019 i Sverige som är ett av de rikaste länderna i världen.

Fru talman! I januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet finns flera reformförslag som rör bostadsmarknaden. Ett av förslagen är att införa fri hyressättning vid nyproduktion, det vill säga marknadshyror. Det är något som både Socialdemokraterna och Miljöpartiet har varit motståndare till tidigare.

Det här är ett problem. Vi är alla överens om att det finns en bostadsbrist. Vi ser hur det påverkar individens frihet, ekonomins tillväxt och samhällets utveckling i en negativ riktning. Vi ser också att det leder till ojämlikhet, ökade klyftor och segregation. I stället för att vi ska ta vårt ansvar och se till att människor får åtnjuta den rättigheten föreslår man reformer som gör det svårare för människor att åtnjuta den här sociala rättigheten.

Ett grundläggande problem på bostadsmarknaden är att många inte har råd att efterfråga nyproducerade hyresrätter. För att inte ytterligare förstärka tudelningen av hyresmarknaden behöver såväl allmännyttiga som privata bostadsbolag pressa hyrorna i nyproduktionen.

Nuvarande system för hyressättning fungerar bra. Det är ett demokratiskt system, det vi kallar den svenska modellen där båda parter får sätta sig ned och förhandla. Hyresgästerna representeras av Hyresgästföreningen. Sedan har man dem som bygger, Fastighetsägarna. De sätter sig ned och diskuterar just vad som kan anses vara en skälig hyra. Det är en demokratisk fråga att alla som bor i landet ska kunna påverka sina livsvillkor.

Det som föreslås är att ta bort just den demokratiska rättighet som vanliga människor har för att kunna påverka sina livsvillkor och ge all makt till fastighetsägarna, så att de får avgöra vilken hyra som anses skälig. Det är som att vi inte vet hur kapitalismens logik fungerar, som att riskkapitalister ska vakna någon morgon och säga: "Vi tycker synd om de här barnfamiljerna och pensionärerna. Därför tänker vi sänka hyran så att de får råd att bo i de här lägenheterna." Det har aldrig hänt och kommer aldrig att hända. Kapitalismens logik bygger på att maximera vinsten, ingenting annat.

Vi tycker att nuvarande system för hyressättning fungerar bra. Det skapar förutsättningar för en rimlig hyresutveckling med rättvisa hyror och trygghet för hyresgästerna. Det finns ingen anledning att överge bruksvärdessystemet och införa marknadshyror. Presumtionshyresmodellen gör det lönsamt att bygga nya hyresrätter. Fastighetsägarna får betalt för sina kostnader och en rimlig avkastning på sina insatser.

Varken byggbolag eller fastighetsbolag anser att dagens hyressättning är ett hinder för bostadsbyggandet. De anger helt andra orsaker, till exempel kostnaderna för nyproduktion, bristen på byggbar mark, det höga markpriset och planprocessen. Inget av bolagen uppger att marknadshyror i nyproduktion skulle vara en lösning på problemen. Fastighetsägarna själva vill inte ha marknadshyror i nyproduktion. De anser att nuvarande modell för hyressättning räcker.

Varför införa ett system som fastighetsägarna själva inte efterfrågar? Varför införa ett system som forskningen har påvisat inte kommer att leda till ökad produktion av hyresrätter? Varför införa ett system som vi vet kommer att leda till fler hemlösa barnfamiljer, pensionärer och låginkomsttagare? Varför införa ett system som kommer att leda till att människor inte kan flytta dit utbildningarna och jobben finns?

Det är motsvarande självskadebeteende att vilja tvinga på svenska folket en reform som man vet kommer att utsätta människor för hemska konsekvenser. Det är nämligen vad det är.

Fru talman! Bostadsbristen beror inte på nuvarande hyressättningsystem. Bostadsbristen beror på en mängd olika saker, till exempel höga byggkostnader, brist på byggbar mark och höga markpriser. Framför allt beror bostadsbristen på att det saknas en statlig bostadspolitik som syftar till att bygga fler hyresrätter med rimliga hyror.

För att komma till rätta med bostadsbristen behöver staten ta ett betydligt större ansvar för finansieringen av nyproduktion, exempelvis genom att öka investeringsstöd och erbjuda statliga topplån.

En förändrad hyressättningsmodell med marknadshyror kommer inte att bidra till ökad produktion av hyresrätter. Det är bevisat. Redan i dag har många hushåll svårt att efterfråga nyproducerade hyresrätter. Hyran är för hög, och med marknadshyror höjs hyresnivån ytterligare. Det kommer att leda till att ännu färre har råd att efterfråga nyproducerade hyresrätter. Många lägenheter kommer sannolikt att stå tomma.

Marknadshyror ger inte fler hyresrätter och minskad bostadsbrist. Marknadshyror leder enbart till högre hyror, ökad segregation och i förlängningen krav på social housing för låginkomsthushåll.

Vänsterpartiet föreslår därför att det ska finnas en statlig bostadspolitik värd namnet. Det är dags för en ny bostadspolitik där staten, kommunen och regionen tar mer ansvar och genomför vad som är en lagstadgad rättighet för varenda människa som bor i Sverige. Vi har en skyldighet till detta, och allt annat vore oacceptabelt.

Fru talman! Jag ställer mig bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till Vänsterpartiets reservation 4.

Anf. 17 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Det finns i dag alldeles för få bostäder samtidigt som bostadsmarknaden har alldeles för lite rörlighet. Det tror jag att vi alla är överens om. Detta skapar även osunda marknader inom hyresrättsdelen som bland annat svarta kontrakt. Dessa sidor har vi visat för lite uppmärksamhet, och jag är glad att några av motionerna handlar om det. Vi kan längre fram diskutera hur vi kan stävja svarta kontrakt.

Den som i dag bor hemma hos sina föräldrar eller bor i hyresrätt och vill köpa sig en bostadsrätt eller villa har oerhörda trösklar att ta sig förbi. Den som i dag vill skaffa sitt första boende i en hyresrätt har svårt att få tag på någon. Detta beror på att det byggs för lite men även för att andra som vill flytta vidare till en bostadsrätt eller villa inte kan göra det.

I dag ska ett hushåll klara av KALP-kalkylerna om man vill låna till ett boende, vilket innebär att man ska klara en ränta på 7–8 procent. Man måste också kunna amortera 1–3 procent av lånet per år och dessutom kunna lägga minst 15 procent i handpenning.

För ett hushåll i Stockholm som ska köpa en lägenhet för 3 miljoner kronor innebär det att banken måste testa hushållet för en bostadsutgift på 18 500 kronor, medan den faktiska bostadsutgiften kan vara ungefär 8 500 kronor eller mindre. Det är alltså en skillnad på 10 000 kronor i månaden, och det måste man klara för att få låna till en lägenhet. Utöver det måste man ha nästan en halv miljon kronor i eget kapital.

Denna situation innebär att människor blir fast i det boende de har, och den som vill flytta till något annat har ingen möjlighet.

Vi kristdemokrater har förslag såsom hyrköp och bospar som skulle kunna lösa en del av problematiken. Detta tillsammans med lättnader när det gäller kreditrestriktioner skulle få marknaden att öppnas upp.

Den reform av hyressättningsystemet som gjordes 2011 har inte fungerat så bra som vi alla önskade. Det kan var och en av oss konstatera. Långdragna och oförutsägbara förhandlingar skapar en osäkerhet kring hyresrätten, och det påverkar byggandet.

Attraktionen i att äga en hyresfastighet är kraftigt reducerad. En del fastighetsägare väljer att ombilda fastigheten till bostadsrätter. I nyproduktion, när valet står mellan olika upplåtelseformer, föredrar byggherrarna ibland de lönsammare bostadsrätterna i stället för hyresrätter.

Bostadsbristen generellt och bristen på hyresrätter i synnerhet gör att människor tvingas tacka nej till studieplatser och arbeten. Bostadsbristen hämmar också företags möjlighet att växa. De preferenser som normalt driver efterfrågan på bostäder och skapar rörlighet får inte slå igenom i hyressättningen, vilket i realiteten minskar tillgången till hyresbostäder.

Januariavtalet innehåller en fri hyressättning i nyproduktion, vilket vi kristdemokrater välkomnar. Vi tycker att det är bra att socialdemokrater och miljöpartister har anslutit sig till ett synsätt där bostadsmarknaden i högre grad borde få vara just en marknad. En fri hyressättning i nyproduktion skulle på lång sikt kunna motverka de brister som finns, främja uppförandet av fler hyresrätter och stärka boendeformens roll som första boende. Vi är väldigt glada över att Socialdemokraterna och Miljöpartiet under hösten har studerat denna fråga och kommit fram till att det är en bra lösning för Sverige.

En förutsättning för fri hyressättning i nyproduktion är att besittningsskyddet är starkt och att indexeringen av hyran är förutsägbar över tid för den som hyr.

Jag förutsätter att regeringen nu skyndar på arbetet för att kunna återkomma till riksdagen med nödvändiga lagändringar för att införa fri hyressättning i nyproduktion, då det nu finns en bred majoritet i riksdagen.

Fri hyressättning i nyproduktion bör enligt min mening följas av en gradvis anpassning av hyresnivåer inom bruksvärdesystemet mot marknadsvärden. Det finns en stor grupp personer med svag betalningsförmåga som i dag har stora svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden. Personer med betalningsanmärkningar eller som saknar förankring på arbetsmarknaden har mycket svårt att få ett förstahandskontrakt. Denna grupp behöver i en sådan utredning särskilt uppmärksammas.

Jag vill därför pröva möjligheten att en större andel av bostäderna i en nyproduktion avsätts för sociala ändamål. Det borde intressera regeringen att ta nödvändiga initiativ i frågan, eftersom behovet av bostäder för sociala ändamål ökar i kommunerna.

I dag saknas offentlig hyresstatistik. Kristdemokraternas förslag om fri hyressättning i nyproduktion förutsätter att besittningsskyddet är starkt och att indexeringen av hyran är förutsägbar över tid. Till detta krävs också en offentlig hyresstatistik som ger parterna kunskap om vad som är rimlig hyresnivå, vilket förebygger risken för ockerhyror. Det är regeringens uppgift att överväga och genomföra åtgärder för att vi ska få en förbättrad hyresstatistik.

Kära ledamöter! Det står ganska klart för alla som vill se att de olika kreditrestriktionerna som tillkommit över tid är jämte flyttskatterna den största problematiken som vi tillsammans kan göra något åt på kort sikt. Det handlar om att göra marknaden mer till marknad igen, låta den yngre kunna köpa sin bostad, familjer kunna göra bostadskarriärer och till slut även pensionären kunna sälja av sin bostad för att åter flytta till en hyreslägenhet.

Åtgärderna i kreditrestriktionerna kan var för sig se rätt och riktiga ut, men sammantaget har de medfört en overkillsituation som har skapat stora

problem. Vi kan diskutera och förändra mycket, men om vi inte löser denna del kommer vi inte att få den rörlighet på bostadsmarknaden som behövs för att alla ska kunna få en bostad.

Jag yrkar bifall till reservationerna 11 och 31.

Anf. 18 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag är socialdemokrat. Det är jag eftersom jag tror att ett fritt samhälle bäst skapas av människor som är varandras jämlikar. Jag tror att ett samhälle där alla människors rätt och möjligheter respekteras är den bästa sortens samhälle. För att ett sådant samhälle ska vara möjligt är det viktigt, tror jag, att man inte gör skillnad på folk och folk. Alla ska ha rätt till en god utbildning, alla ska ha rätt till ett arbete och alla ska ha rätt till ett gott liv.

Jag är socialdemokrat eftersom jag tror att alla människor har en förmåga och en kraft. Jag tror att alla människor från början har en stor potential och vilja. Men som samhället i dag ser ut, där det görs stor skillnad på folk och folk, skapas sorg, ilska och lidande. Den som inte får en god utbildning, den som inte får ett tryggt arbete att gå till, den som inte får en god boskap – ursäkta mig, bostad, inte boskap; även om Centern nu samarbetar med oss kanske vi inte ska ta det så långt – eller den som råkar födas av fel föräldrar, löper stor risk att utveckla agg mot samhället och mot orättvisorna. Ibland kan detta kanaliseras till någonting gott, som att någon engagerar sig politiskt eller i en idéburen organisation för att förändra samhället till det bättre. Ibland får det förödande konsekvenser när människor gör fruktansvärda val. Det är något som vi med all tydlighet ser i dagens samhälle.

Jag är socialdemokrat. Därför får mina tankar också politiska konsekvenser. När det gäller bostadspolitiken i allmänhet och hyresrätten i synnerhet har jag en tydlig uppfattning. Bostaden är och ska vara en social rättighet. Bostaden är inte vilken vara som helst. Den ska inte vara som vilken vara som helst. Därför är själva idén om att om bara marknadskrafterna får råda så löser sig bostadssituationen så oerhört fel.

Jag är socialdemokrat. Det får givetvis en del att undra varför vi socialdemokrater har gått med på en uppgörelse med liberala partier om att införa fri hyressättning vid nyproduktion. Det svaret är tämligen enkelt. Alternativet vore mycket värre.

I valrörelsen gick – mycket riktigt – diskussionen het om marknadshyror. Det handlade om det befintliga beståndet, inte om det framtida beståndet. Alla som följde debatten kunde konstatera att om inte januariavtalet hade legat på bordet hade en moderatledd regering genomfört betydligt mer långtgående förändringar – även för alla dem som redan i dag bor i hyresrätt.

Jag är socialdemokrat. Därför anser jag att det befintliga beståndet inte berörs av januariavtalet om den fria hyressättningen. Likaså gäller den fria hyressättningen bara vid *ett* tillfälle, nämligen när huset är klart. Efter att hyran är satt vid detta tillfälle ska hyressättningen antingen in i ett tariffsystem som bestäms av staten eller in i ett förhandlingssystem. Jag har ärligt talat svårt att se något annat möjligt regeringsalternativ i kammaren som skulle välja att införa tariffer.

Som om detta inte vore nog behåller vi investeringsstödet för hyresrätter. De hyresrätter som byggs med investeringsstöd kommer givetvis inte

att ha fri hyressättning. Det blir ju en direkt kapitalöverföring, och det vill vi inte ha. En stor del av de lägenheter som byggs, eftersom byggandet nu tyvärr dippar, kommer rimligtvis inte att ha fria hyror.

Jag är socialdemokrat. Så givetvis smärtar det mig, det gör ont, att vi går ifrån det befintliga och gängse partssystemet. Jag tror att frågan om en bättre fungerande bostadspolitik har helt andra lösningar än att ändra hyressättningssystemet.

Men jag är samtidigt oerhört stolt över att vi, genom januariavtalet, säkrar stora generella statsbidrag till kommunerna. Jag är stolt över att vi inför fria arbetskläder till de anställda i äldreomsorgen. Jag är stolt över att vi behåller de största satsningarna som någonsin har gjorts i det här landet på järnväg. Jag är stolt över att vi har lyckats få till en överenskommelse om att genomföra en stor skattereform i det här landet. Jag är stolt över att vi höjer pensionerna. Jag är stolt över att vi påbörjar en arbetstidsförkortning, vilket familjeveckan i praktiken innebär. Jag är stolt över att vi sätter ambitiösa klimatmål och fortsätter omställningen till ett hållbart samhälle. Och jag är oerhört stolt över att vi genom januariavtalet har lyckats mota de konservativa krafterna i grind och att vi därmed kan fortsätta att bygga ett samhälle som inte gör skillnad på folk och folk.

Fru talman! Jag är socialdemokrat. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 19 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Det hördes på anförandet att detta är jobbigt. Det är bra att Ola Möller är stolt över att vara socialdemokrat, men tänk på alla de löftesbrott som ni med en klackspark har gjort er skyldiga till. Er närstående Hyresgästföreningen konstaterar att de vill visa det socialdemokratiska partiet att det finns en otålig frustration och ilska efter det svikna vallöftet. Partiet var bara några månader tidigare tydligt med att ni aldrig kommer att införa marknadshyror.

Nu säger ni att ni pratade bara om befintligt bestånd och att ni aldrig har sagt något annat. Jo, ni har byggt er argumentation i hundra år på att vara emot marknadshyror. Om ni nu påstår något annat säger det mycket om i hur hög grad ni har förflyttat er.

Ola Möller säger att han är stolt över allt som görs i januariöverenskommelsen. Det är också intressant. Som socialdemokrat är du nu stolt över att plocka bort värnskatten. Undrar vad som hade hänt om Moderaterna hade gjort det.

Ola Möller är också stolt över att ni luckrar upp arbetsrätten. Jag undrar vad Socialdemokraterna hade sagt om Moderaterna hade gjort så. Du är också stolt över att ni inför marknadshyror. Återigen undrar jag vad du hade sagt om Moderaterna hade gjort det.

Sist, men absolut inte minst, fru talman, är Ola Möller stolt över att ni ska konkurrensutsätta Arbetsförmedlingen. Det är intressant.

Förklara för mig alla de positiva delarna med att införa marknadshyra i nyproduktion. Förklara alla fördelar! Stefan Löfven lyfte ändå fram detta som en av de stora reformerna i januariöverenskommelsen. Informera mig och väljarna om fördelarna Socialdemokraterna ser med detta.

(Applåder)

Anf. 20 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att det är mycket trevligare att läsa Mats Greens reservation där han är ute efter att söka breda överenskommelser, söka samförstånd och välkomna utvecklingen. Det är det tankesättet som präglar oss socialdemokrater. Vi försöker hitta lösningar på befintliga politiska problem.

Om jag som socialdemokrat själv hade fått bestämma hade detta inte funnits med. Men precis som för er när ni tog bort fastighetsskatten, som ni inte var intresserade av att ta bort eftersom ni kompromissade med era dåvarande allianskolleger, måste vi med våra nuvarande samarbetspartier välja att kompromissa. Det är inte bra, och det är inte socialdemokratisk politik. Men vi utgör 28 procent i kammaren, och då får vi svälja vissa saker. Det är precis som våra samarbetspartier har svårt att ha investeringsstödet kvar och att ge fria arbetskläder till dem som jobbar i äldreomsorgen.

Man får ge och ta i en förhandling. Det gör ont, och det är ingenting att hymla med. Jag är inte stolt över de delarna, men jag är stolt över det jag har tagit upp här och en del andra saker. Allt i 73-punktsprogrammet är inte socialdemokratisk politik, men det får man leva med. Vi hedrar överenskommelsen – den är viktig för oss.

Jag konstaterar också att Mats Green inte nämnt sin egen politik under snart tio minuters talartid i kammaren. Kan du inte berätta för oss vad Moderaterna vill? Vid Hyresgästföreningens fråga till dig under valrörelsen sa du att du ville ha friare hyressättning och reformera i det befintliga beståndet. Det garanterar vi inte sker genom januariavtalet.

Anf. 21 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Fast Socialdemokraterna lovade alla väljare, inklusive Hyresgästföreningen, att ni aldrig skulle kompromissa. Ni lovade att en socialdemokrat aldrig kompromissar i denna fråga. Ni sa att ni stod stabila, säkra och trygga i era grundvärderingar. Sedan går det bara några månader, och sedan har ni sålt ut allt. Där ser vi trovärdigheten när en socialdemokrat säger att ni aldrig kompromissar i en fråga, och sedan säger ni med en klackspark i kammaren att ni inte är stolta över just den kompromissen men att den var nödvändig.

Det andra Ola Möller tog upp var att Moderaterna efterfrågar blocköverskridande diskussioner och förhandlingar om bostadspolitiken. Ja, det gör vi. Ola Möller säger dessutom att han också vill ha det.

Därför är min fråga till dig, Ola Möller: Kan du alltså lova att det kommer att bli så? Det är intressant, för dina partivänner har verkligen vacklat och sagt att det inte längre är aktuellt med några blocköverskridande överläggningar. Och jag konstaterar att era samarbetspartier säger tvärtom. Du kanske kan ge branschen och de svenska väljarna besked. Kommer vi att få blocköverskridande överläggningar där vi alla kan ge och ta? Kommer det att bli så? Jag tror inte det, för man har inte viljan eller förmågan att gemensamt ge sig på bostadspolitikens utmaningar. Det har vi moderater, och vi har ytterst få heliga kor i det arbetet.

Återigen: Kan du lova att vi kommer att få blocköverskridande politiska överläggningar vad gäller bostadspolitiken, som ni lovade efter valet, eller är också det nu borta med en klackspark från Socialdemokraternas sida?

Anf. 22 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Återigen inte ett ord om vad Moderaterna faktiskt vill. Jag tycker att det är tråkigt, Mats Green.

Jag kan givetvis inte utlova några blocköverskridande överläggningar, men jag kan säga att jag tycker att det är rimligt att vi diskuterar att ha det. Jag tycker om den ansatsen, för jag tror att många stora frågor i Sverige behöver lösas med mer samarbete och inte mindre.

Fördelen med denna debatt är att den är publik. Det finns gott om människor som ser den, och jag tror inte att någon av dem som gör det uppfattar att jag tar detta med en klackspark.

Det gör ont. Vi tycker inte om allting, men vi hedrar våra överenskomelser – precis som ni fick göra när ni styrde tillsammans med andra partier. Det är inte lätt att styra. Det gör ont att styra. Men vi tar det ansvaret just nu, och det tänker vi fortsätta göra.

Vi ser ju konsekvenserna när Moderaterna får styra. Då försvinner en tredjedel av Arbetsförmedlingen för att ni gör hejdundrande skattesänkningar på 20 miljarder med en servettskiss. Det är bara puts väck, och sedan tar ni inte något ansvar för hur det ska gå till.

Det är inte våra förslag om att börja utreda hur vi ska reformera Arbetsförmedlingen som gör att 4 000 plus personer nu har varslats, utan det är er politik.

Plötsligt förstår jag varför Mats Green inte är intresserad av att prata om sin politik här i kammaren utan i stället står och påstår direkta felaktigheter som att vår valgeneral skulle ha varit Anders Ygeman. Det var det inte. Men nu har du tid att sätta dig ner och googla en stund, Mats Green, så nu kan du ta reda på vem vår valgeneral faktiskt var.

Jag hoppas också att du kommer att föra en mer konstruktiv debatt i framtiden. Jag är givetvis öppen för att föra den. Socialdemokraterna är alltid det. Jag hoppas att man i stället för att lägga åtta minuter på att anklaga oss för att ljuga försöker tala om sin egen politik så att vi kan mötas någonstans.

Anf. 23 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Olas anförande är det mycket jag håller med om. Han talar om jämlikhet, om att man inte ska göra skillnad på folk och folk.

Men det finns en jättestor skillnad mellan det Ola säger här och den verkliga politiken, och det har jag problem med. Ola säger att detta inte är socialdemokratisk politik och att det gör ont. Ja, det gör ont. När Socialdemokraterna var ute i valrörelsen och pratade om det här sa de att det aldrig kommer att accepteras, som Mats Green nämnde. Jag hatar att vara överens med en moderat, men det Mats Green nämnde här är helt sant.

Om det nu gör ont och det inte är socialdemokratisk politik och om all forskning visar att det kommer att leda till något negativt, till att utsatta människor kommer att bli hemlösa, varför vill ni då införa just marknads-hyror?

Anf. 24 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Först och främst måste du förklara, Momodou Malcolm Jallow, hur de som riskerar att bli hemlösa kommer att kunna flytta in i de nyproducerade lägenheterna. Är det de människorna som i dag flyttar in i

lägenheterna med presumtionshyror – som i princip ligger där den fria hyressättningen kommer att landa, enligt byggherrarna? Jag har pratat med många byggherrar, och de säger att det här i mångt och mycket är ett slag i luften eftersom presumtionshyrorna redan i dag är så höga de kan bli. Hyresgästföreningen har inte tagit särskilt många fajter om presumtionshyrorna. Det finns ett exempel med 22 000 för en femma i Hagastaden. Ska människorna som riskerar att bli hemlösa flytta in där, och hur ska det i så fall gå till? Det skulle jag gärna vilja veta.

Sedan är det så här: Jag är tydlig med att inte allt i denna överenskommelse är socialdemokratisk politik. Det gör ont. Om vi fått bestämma själva hade vi inte infört det. Men du har möjlighet att ställa frågan till de partier som har drivit på för detta varför de tycker att det är så bra. Det var ett pris vi fick betala för att vi skulle kunna ha en regering i det här landet som inte leds av Ulf Kristersson.

Här har du en skyldighet att redogöra för vem du ska genomföra alla dina fantastiska idéer med. Jag ställer upp på mycket av det du säger. Vi är liksom överens. Förra mandatperioden samarbetade vi, och då vet vi hur fördelningsprofilen på budgeten såg ut. Det var en bra fördelningsprofil. Den var i många avseenden klockren. Jag önskar att vi kunde stå där igen. Jag gör det innerligt. Men du måste förklara för mig hur det skulle gå till nu.

Du får också förklara för mig hur en förstagångssatt hyra som ska in i ett statligt tariffsystem eller ett förhandlingssystem kan betraktas som en marknadshyra.

Anf. 25 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att Olas argumentation haltar lite. Att säga att eftersom hyrorna redan är så höga kommer vi att införa ett system som gör dem ännu högre är inte rimligt.

Vi har nyproduktion med väldigt höga hyror, precis som Ola säger. Då är vår uppgift att se till att det byggs lägenheter som vanliga människor har råd med och att göra reformer som gör att människor faktiskt får åtnjuta den rättighet de har att ha en bostad. Men att säga att hyrorna redan är så höga att folk ändå inte kommer att ha råd, så det är lika bra att vi inför ett system som gör det ännu svårare för människor att komma in på bostadsmarknaden – det är ett märkligt sätt att resonera, måste jag säga.

En annan fråga: Om Ola nu anser att bostaden inte är en vara som andra ska köpas och säljas på en marknad, att den inte är ett investeringsobjekt utan en social rättighet, då antar jag att både Ola och jag har ett ansvar som riksdagsledamöter att se till att människor faktiskt åtnjuter den rättigheten. Hur kommer den här reformen att leda till att vanliga människor, svenska medborgare, kan åtnjuta denna sociala rättighet?

Anf. 26 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att du över huvud taget inte svarar på vem du ska genomföra din politik med, Momodou Malcolm Jallow. Jag tycker inte att vi kan stå och kasta dynga på varandra utifrån ideologiska övertygelser och sedan inte vara beredda att gå till praktisk politik. Då blir det en teoretisk lek, och detta handlar om människor av kött och blod – som du mycket väl vet, Momodou Malcolm Jallow.

Sedan är det så här: Vi har klarat av att behålla investeringsstödet. Det är precis de människor vi talar om här som investeringsstödet är till för, och jag kan lova dig att om du frågar centerpartister eller liberaler är de inte jätteglada över investeringsstödet. Det gör ont på dem. Det är jag ganska övertygad om. Men det är så i förhandlingar, som du faktiskt själv hyllar. Du hyllar ju partsmodellen. Det vi har gjort här är att vi har förhandlat, och det gör ont. Man får ge och ta, och tyvärr var det inte möjligt för oss att komma bättre ut ur det här.

Du kan inte själv tro att en regering ledd av Ulf Kristersson hade gjort mer för människorna som du och jag värnar. Förhoppningsvis är vi just nu försvaret mot den konservativa vågen. Framöver kan vi tillsammans, alla vi som vill värna att inte göra skillnad på folk och folk, hjälpas åt som progressiva krafter att skapa en social bostadspolitik i det här landet. Även om jag inte sitter i regeringen tycker jag om breda samtal där vi pratar med alla partier – som när Larry Söder i en tidigare debatt sträckte ut en hand och till och med ville göra gemensamma motioner. Det kommer i och för sig inte att hända, men jag gillar initiativet. Jag gillar andan, för i kommunpolitiken som jag kommer från är samarbete det viktiga. Det gör ont, men det kommer också mycket gott ut från det.

(Applåder)

Anf. 27 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Åhörare, får jag säga fast de är på väg ut – detta är en debatt som angår de ungdomar som lämnar lokalen nu. Det är deras framtid och deras möjligheter att få tag på en bostad vi talar om.

Varför står det i punkt 44 i januariavtalet att hyresmodellen ska reformeras? Jo, bostadsbyggandet har minskat. Byggmålen har aldrig uppnåtts. Från att under alliansregeringens tid ha ökat – från en ganska blygsam nivå; det ska erkännas – har byggandet nu börjat minska igen. Trots att man slår sig för bröstet och säger att si och så många bostäder har skapats tack vare att byggsubventioner har återinförts är det ännu inte någon som har lyckats bevisa att någon enda bostad har tillkommit tack vare dessa subventioner.

Däremot – och det ska man ha stor respekt för – finns det en oro för vad som sker när de nu tas bort. Detta, fru talman, är det yttersta beviset för hur skadligt det är att införa byggstöd: hur svåra de är att avveckla utan att det får omedelbara konsekvenser för dem som står inför en byggstart.

Fru talman! Jag har stor respekt för att det, som Ola Möller var inne på, har varit svårt att ingå avtalet. Vi i Centerpartiet hade hellre genomfört denna reform tillsammans med allianspartierna; det ska också sägas. Men det hade i så fall skett med Sverigedemokraterna som överrock. När vi lyssnade till Roger Hedlunds anförande fick vi klart för oss hur långt från allianspartierna Sverigedemokraterna står i denna fråga. Det är mycket tydligt att Sverigedemokraterna i detta fall är att betrakta mer som socialister än som något annat.

Regeringspartierna har kommit överens med Centerpartiet och Liberalerna om att införa fri hyressättning i nyproduktion och att det som alternativ ska gå att förhandla kollektivt, så som sker i dag.

Fru talman! Jag avstår från att kommentera Ola Möllers tolkning och hänvisar i stället till de utredningar som ska påbörjas under 2019 och genomföras till 2021. Men jag tänker ändå nämna lite om vår ingång i detta. Centerpartiet har varit pådrivande. Detta är en av många framgångar som vi kommer att vårda i samarbetet kring de 73 punkterna i januariavtalet.

En stegvis reformering av sättet vi sätter hyror på behövs om vi ska kunna bota det sjukdomstillstånd som förlamar och hindrar människor från att söka utbildningar, byta jobb, flytta ihop och flytta isär och som också begränsar svenska företags möjlighet att rekrytera och anställa rätt kompetens. Den svenska bostadsmarknaden har varit dysfunktionell under lång tid. Vi vill bryta det dödläget och göra något åt det.

Man kan konstatera att svensk bostadsmarknad präglas av ett stort misslyckande: Det finns varken bostäder eller marknad. Den hyressättningsmodell som vi har i dag har sina rötter i krigsåren på 40-talet. Den drabbar de utsatta hårdast – de utlandsfödda, studenterna, de som saknar kontakter och är nya på en ort. Man måste nämligen använda sig av kontakter för att över huvud taget få tag i en bostad, kanske genom andrahandsuthyrning. De svarta marknaderna växer. Människor bor i bostäder med osäkra kontrakt och tvingas flytta runt.

Det uppges, fru talman, att 24 000 hyreskontrakt årligen förmedlas av kommunernas socialtjänster. Kommunerna är således landets största hyresvärd. Detta visar om inte annat på behovet av någon form av social bostadspolitik, som Larry Söder var inne på. Det är de människor som står allra längst från bostadsmarknaden och som har ett omedelbart och personligt behov av att få tag på en bostad som ska bli föremål för en sådan social bostadspolitik. Det är för dem som bostäder är en rättighet – inte för det stora flertalet som jag och Momodou och andra, som har hyggliga förutsättningar att på egen hand skaffa sig en bostad.

Men också för människor som har goda förutsättningar har möjligheten att köpa en bostad stängts. Det är i dag fler som konkurrerar om få hyresrätter. Allt som byggs är därför ett välkommet tillskott eftersom det sätter igång flyttkedjor. Men som Larry Söder också var inne på är det väldigt svårt för människor som vill köpa sin bostad att göra det. Därmed är man också med och konkurrerar om de få hyresrätter som finns.

Motståndet från dem som inte vill se en förändring är massivt, och inte oväntat är det också fullt av överdrifter. Man hotar med ”marknadshyror” och chockhöjning av hyrorna som drabbar alla. Man säger att bostadsföretagen oavsett hur efterfrågan ser ut kommer att vilja ta ut ockerhyror. Inget kan vara mer felaktigt. Ingen hyresvärd vill stå med en tom lägenhet. Då hyr man hellre ut den med förlust.

Många målar upp en skrämselfbild av vad som sker när hyrorna kan sättas fritt i nyproduktion, som vi vill. Inget kan vara mer felaktigt, och hela debatten bygger på ett enda stort, fundamentalt tankefel, nämligen att bostadsbristen skulle vara ett konstant tillstånd som det inte går att påverka. Det går att ändra, men det kommer att ta tid.

Det går att råda bot på bostadsbristen. Vi kommer att få ett läge där det finns lägenheter att välja på och där det finns bostäder med höga och med låga hyror, som inte styrs av ett bruksvärde utan av hur attraktiva bostäderna är, var de finns och vilken standard de har – precis som på vilken bostadsmarknad som helst i andra länder. Det är Sveriges system som är ovanligt. I Finland och Tyskland kan man kombinera fri hyressättning med

låga trösklar. Man har ingen bostadsbrist, och det är möjligt för alla att någonstans påbörja sin bostadskarriär och ta sig vidare.

Fler bostäder behövs för att flyttkedjorna ska fungera. Dagens reglering bromsar flyttkedjornas funktion. De som försvarar dagens system – vi har hört dem tala här tidigare – har inga egna lösningar när det gäller att förändra situationen för dem som står utan bostad, annat än mer statliga pengar och mer kommunal och statlig styrning. Men det är glädjande att det finns en bredare uppslutning kring att utreda ett nytt sätt att sätta hyror på.

Fri hyressättning kommer inte att göra nya hyresrätter dyrare än vad de är i dag, för nya hyresrätter har höga hyror. Det beror på höga byggkostnader och på den osäkerhet som många känner inför eventuella förhandlingar med Hyresgästföreningen om en bruksvärdeshyra, alternativt att de av välvilja godtar att en så kallad presumtionshyra tas ut. Bruksvärdessystemet, som ju är under debatt här, har bara haft till syfte att skydda insiders. I stället har systemet motverkat viljan att bygga, och det vill vi förändra.

Systemet med presumtionshyror infördes för att skapa förutsättningar som gör det ekonomiskt försvarbart att nyproducera hyresrätter. Om vi tittar på byggstatistiken kan vi se att detta lyckades till viss del. Men ganska snart insåg man att tiden för presumtionshyror behövde förlängas, från dåvarande 10 till nuvarande 15 år.

Presumtionshyran är en kostnadsbaserad hyra, som är satt för att ”likna” en marknadshyra utan att egentligen vara en sådan. Det främjar inte kostnadseffektivitet när man sätter en hyra som är baserad på vad det kostar att bygga. Det pressar inte kostnaderna, och det innebär inget incitament för byggföretaget att hålla hyrorna nere. Tvärtom kan byggföretaget ta ut merkostnaden på hyrestalongen.

Slutsatsen, fru talman, är alltså att fri hyressättning ger bättre förutsägbarhet och lägre hyror inledningsvis. Det är ett långsiktigt system som bygger på en överenskommelse mellan den som ska hyra ut och den som ska hyra, med ett fullt besittningsskydd och med samma möjligheter som tidigare att pröva hyrans skälighet. Efter en inledande period av fri hyressättning ska hyran omförhandlas men stanna kvar i systemet.

Rörligheten behövs för att unga ska kunna komma åt bostäder som blir lediga i det äldre beståndet. Det är viktigt att titta på hyressättningen också i befintligt bestånd. Det finns en öppning i avtalet för att låta en kommission kartlägga lägesfaktorns genomslag på hyrorna i det gamla beståndet. Detta är också ett viktigt sätt att skapa transparens i systemet.

En nyproducerad hyresrätt kan aldrig bli billigare än en som är äldre, såvida den inte ges de rundliga subventioner som vi har hört talas om här tidigare. Vi har lovat att inte avskaffa subventionerna, men de måste användas restriktivt och bara där de innebär skillnaden mellan att bygga och att låta bli, så att någon som annars inte hade kunnat få tag på en bostad ges möjlighet till det. Vi vill inte ha ett bostadsbyggande som är finansierat med skattepengar från staten.

Fri hyressättning är ett viktigt genombrott, men det löser inte alla problem. Det är ingen quick fix, och resultatet kommer att låta vänta på sig.

Vi behöver enklare byggregler. Sluta att tillämpa kommunala särkrav som försvårar! Vi vill underlätta för byggföretagen att driva en planprocess själva. Vi vill se över riksintressena. Vi vill skapa avskrivningsregler som

gör det möjligt att få ihop kalkylen på landsbygden utan subventioner också där marknadsvärdena är låga. Amorteringskrav och bolånetak har skapat problem för husföretagen, och det kommer att slå hårt mot effektiviserandet av husbyggandet. Det sker genom en omställning till fler serietillverkade hus som kan upplåtas till lägre hyra.

Fru talman! Det brådskar med att genomföra reformer. Det gläder oss speciellt att vi nu ges chansen att genomföra några av de reformer som vi har stridit för i Alliansen.

Det gläder mig att Socialdemokraterna och Miljöpartiet har insett att de måste bryta banden med det förgångna och vara med när nödvändiga reformer genomförs. Vi i Centerpartiet står naturligtvis bakom alla våra motioner, men vi avstår från att reservera oss och hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Äntligen ges vi en chans att genomföra reformer som har efterfrågats men som ingen hittills har lyckats genomdriva, inte ens i allianskontexten! (Applåder)

Anf. 28 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Kognitiv dissonans kallas det när man har en verklighetsbild som inte stämmer överens med den verkliga verkligheten. Trots att det finns bevis för motsatsen fortsätter man att hävda att man har rätt. Det är precis detta som Centerpartiet lider av, vill jag gärna tro.

Det står väldigt tydligt i forskningen. Över 60 procent av väljarna tycker att det är dåligt med marknadshyror. Det finns utredningar som tydligt har sagt att det inte kommer att leda till att fler bostäder byggs. Men ändå fortsätter Centerpartiet och Ola att tvinga på svenska folket en reform mot bättre vetande, med alla faktaunderlag som finns. Det är inget annat än kognitiv dissonans. Det är inte hälsosamt. Det är inte rimligt!

Precis som jag sa är det ett självskadebeteende. Man tvingar på folk något som man vet kommer att skada dem som Ola och jag påstår oss representera här i denna kammare. Det är inte rimligt!

Varför, trots alla bevis som finns på att marknadshyror inte är lösningen, vill Centerpartiet fortsätta införa dem?

Anf. 29 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Kognitiv dissonans, säger Momodou Malcolm Jallow. Det var en intressant ingång för en debatt. Självskadebeteende, säger han.

Det Momodou Malcolm Jallow försöker övertyga mig om är att 60 år av misslyckad bostadspolitik med ett reglerat hyressättningsystem ska vara lösningen på framtidens bostadspolitik. Man kan tala om kognitiv dissonans när man tror på gårdagens lösningar, som uppenbarligen har lett till den bostadssituation som vi har. Det är en situation med vikande bostadsbyggande, där vi inte har uppnått byggmålet och trots omfattande byggsubventioner fortfarande har ett minskat bostadsbyggande och en fruktansvärd bostadsbrist, med människor som har osäkra kontrakt, är trångbodda, drabbas av hemlöshet eller kanske inte kan tacka ja till jobb eller studieplatser som de erbjuds. Så är det med dagens system, det system som Momodou Malcolm Jallow tycks vilja fortsätta använda.

Momodou Malcolm Jallow har inget som helst intresse av att reformera någonting. Momodou Malcolm Jallow är en förkämpe för de människor som redan har lyckats etablera sig på bostadsmarknaden.

Momodou Malcolm Jallow må respekteras för att han inte begriper marknadsekonomins mekanismer. Det kan vara så att han inte riktigt förstår hur det kommer sig att en byggherre som står med tomma lägenheter har bestämt sig för att höja hyrorna och ta ut ockerhyror av människor. Han förstår inte hur en marknad fungerar där det finns en balans mellan tillgång och efterfrågan, vilket gör att det också finns lediga lägenheter till låga hyror.

Anf. 30 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra dig, Ola Johansson, om att jag förstår den grundläggande principen för hur marknadsekonomi fungerar. Skillnaden mellan mig och Ola är att jag inte ser bostaden som vilken vara som helst, som ska säljas och köpas på en marknad.

Jag förstår att man som kapitalist vill införa en marknad som bygger på tillgång och efterfrågan. Om det finns en stor efterfrågan men inte tillräcklig tillgång går priserna upp. Det är grundläggande marknadsekonomiska principer. Men detta använder man när det handlar om att köpa bröd, ris eller mjölk.

Bostaden är en social rättighet. Både Ola och jag har någonstans att gå hem till på kvällarna. Men jag kan lova Ola att det finns massor av barnfamiljer, fattiga människor, som kommer att sova ute på gatorna i kväll. Varför det? Det är för att Ola och Centerpartiet ser bostaden som en vara som kan säljas – ett investeringsobjekt i stället för en social rättighet.

Jag har en fråga. Ola nämnde att han inte vill ha en bostadspolitik som finansieras med skattepengar. Det är intressant. Vi subventionerar bostadsrätter, villor och hus som ägs av välbärgade, rika människor, men vi vill inte hjälpa till att finansiera byggandet av hyresrätter. Det är hyckleri!

Vi ger skattebetalarnas pengar till rika människor som har råd, men när vi talar om att använda skattebetalarnas pengar för att hjälpa fattiga människor som inte har råd står Centerpartiet och Ola alltid vid dörren och stänger och säger nej. Varför det, Ola?

Anf. 31 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Skattereformen på bostads- och arbetsmarknadspolitikens område är en annan diskussion. Den kommer vi att ta i särskild ordning. Det ingår faktiskt i januariavtalet att vi ska föra den typen av samtal, gärna över blockgränserna men troligtvis inte med Vänsterpartiet som en part i diskussionerna. Men regeringen får väl avgöra hur det blir med den saken. Det är inte detta vi diskuterar här i dag.

Det vi diskuterar här i dag är finansieringsförutsättningarna. Momodou Malcolm Jallows utgångspunkt är att staten ska gå in och finansiera. Man kan naturligtvis diskutera beskattningen, men det Momodou Malcolm Jallow diskuterar är införandet av statliga subventioner. Det har inte med beskattningen att göra.

Det som är viktigt för hela byggbranschen – det gäller både de allmännyttiga bostadsföretagen, den person som står i begrepp att köpa en bostad och den som är beredd att bygga en ny hyresfastighet – är att det finns en rimlig förutsägbarhet för hur denna investering ska kunna finansieras. Vi pratar inte om statligt kapital utan om privat kapital som ska söka sig till de branscher där det finns möjlighet att få tillbaka de investerade pengarna.

Det är så enkelt det fungerar i en marknadsekonomi som den vi har valt att ha i Sverige.

Rimlig förutsägbarhet innebär att man har en känsla av att detta att man går in i bostadsbranschen och satsar sitt kapital är något som man kommer att kunna få rimlig och långsiktig avkastning på. Det är inga snabba cash det handlar om, utan det handlar om att man över tid ska kunna få en avkastning för att man investerar i bostäder som man som hyresvärd hyr ut till en hyresgäst för en hyra som denne har möjlighet att betala under lång tid, utan snabba och tvära kast. Detta skapar förutsättningar för den långsiktighet jag efterfrågar.

Anf. 32 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till utskottets förslag och därmed avslag på de motioner som har väckts på det här området, om hyresrätt.

För Miljöpartiet är en grundläggande premiss att det för ett hållbart samhällsbyggande behövs en mångfald, en blandning av människor och också när det gäller bostadsutbud och upplåtelseformer.

Vi behöver flera olika funktioner i samma område, där bostad, jobb och skola finns runt samma hörn som handel och nöjen och där det är närhet till lättillgängliga vardagsresor med cykel och kollektivtrafik och även till fots.

På samma sätt vill vi se en mångfald i bostadsbeståndet, en blandning av hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, radhus och villor. Mångfalden är nyckeln till det hållbara samhället i alla dess olika perspektiv. Det handlar också om kollektiva hyresrätter, generationsboenden, byggemenskaper och gärna nya innovativa lösningar i fråga om olika upplåtelseformer.

Vi vill premiera en mångfald, eftersom det minskar risken för bostadssegregation och skapar ett mer levande samhälle. Olika boendeformer bör blandas och finnas tillgängliga i alla områden. Vi menar att det är särskilt viktigt att värna hyresrätten och att det finns en reglering av hyresmarknaden.

Att vi har brist på bostäder i Sverige är ingenting nytt. Det är inte heller någonting som har uppstått de senaste åren. Det har byggts för lite, även om det har varit ett större byggande nu än tidigare. Vi kan även se att det har byggts för lite hyresrätter och att det totalt sett är för få.

Enligt det januariavtal som slöts mellan fyra partier – S, C, L och MP – ska hyresmodellen reformeras. Som har sagts i debatten ska fri hyresättning vid nybyggnation införas. Det innebär en skillnad jämfört med dagens system, men jag tycker inte att vi tjänar på att överdriva den skillnaden. Vi har haft presumtionshyror. Med fri hyressättning kommer det att bli förändringar på längre sikt, för det har varit en stor frihet i hyresättningen i fråga om det som har byggts de senaste åren.

Hyran inom bestånden sätts efter en inledande period enligt en tariff grundad på jämförbara objekt med en gradvis anpassning för att uppnå förutsägbarhet eller genom gängse förhandling. Vi ska också låta lägenheternas kvalitet få ett större genomslag i hyressättningen. En kommission ska kartlägga den varierande tillämpningen av lägesfaktorn mellan olika orter och föreslå lämpliga åtgärder i de fall där det konstateras att lägesfaktorn inte är tillräckligt beaktad.

Jag tycker att det är positivt att läget får en större betydelse på detta sätt. På flera håll har man lokalt tidigare arbetat enligt en sådan modell. Man kan verkligen diskutera rättvisan i att det ska betalas samma summa för likvärdiga lägenheter när en ligger på en attraktiv plats medan en annan inte gör det. Jag, och många med mig, tycker att det är mer rättvist att man betalar mer där fler vill bo.

Förhandlingssystemet för befintliga hyresrätter ska också reformeras för att fungera mer effektivt.

Fru talman! Vi har bostadsbrist i Sverige. En stor grupp människor står helt utanför bostadsmarknaden. För att denna grupp ska kunna komma in på bostadsmarknaden behövs det fler lägenheter med rimliga hyror. Det ska inte krävas en tjock plånbok eller rika föräldrar som gör att man kan köpa en andel i en bostadsrättsförening.

Inför valet lanserade Miljöpartiet en rad bostadspolitiska förslag. I den debatt som vi har i dag är det några saker som jag särskilt vill ta upp. Vi behöver skärpa bostadsförsörjningslagen, så att alla kommuner bidrar till att det finns bostäder för olika grupper. Det kan behövas både morötter och piskor i det arbetet.

För att de som står längst ifrån bostadsmarknaden ska komma in på den tror vi att vi behöver utveckla modellen med hyresgarantier, så att fler kan få ett hyreskontrakt. Vi anser att det är betalningsförmåga snarare än inkomstnivå som ska vara utgångspunkt för att människor ska kunna skriva på hyreskontrakt. Man kan också behöva se över bostadsbidraget och olika åtgärder för att nyttja det befintliga bostadsbeståndet bättre. En tanke skulle kunna vara att man gör det möjligt för inneboende att få bostadsbidrag.

För att komma till rätta med den bostadsbrist som vi har behöver vi utnyttja det befintliga bostadsbeståndet bättre. Det behöver också byggas många nya bostäder. Miljöpartiet skulle vilja se ett nytt bostadspolitiskt mål: att det byggs 450 000 nya bostäder till 2025. Samtidigt är det bostadsbestånd som vi har i stort behov av upprustning och renoveringar. Det finns en risk att det blir kostnadsdrivande. Vi måste beakta risken att människor inte har råd att betala för det. Vi behöver ta ett bostadssocialt ansvar i de delarna.

Fru talman! Vi befinner oss mitt i vår tids stora samhällsbygge. Vilket samhälle vill vi ha, och vilket samhälle behöver vi bygga för att nå dit? De bostäder vi bygger i dag ska fungera lika bra om 50 och helst 100 år. Vi behöver ta hänsyn till klimatförändringar och havsnivåhöjningar och också ha en ökad försörjningstrygghet.

Vår tids samhällsbygge handlar inte minst om bostadsbyggandet och om att komma bort från bostadsbristen. Man har pratat om 700 000 nya lägenheter och om att urbaniseringstakten fortskrider. Om människor ska kunna bo där de vill behöver det också byggas. Detta innebär en stor utmaning som vi måste anta för att kunna möta det behov som faktiskt finns.

Mångfald är nyckeln till framtidens hållbara samhälle. Det gäller inte minst på bostadsområdet. Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 33 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket för ditt anförande, Rasmus! Jag pratade tidigare med kamraten Ola om varför man väljer att införa just marknads-
hyror. Han försökte förklara att det gör ont.

Jag vill ställa samma fråga till dig, Rasmus. Miljöpartiet var under valrörelsen ute och pratade om att man aldrig skulle acceptera marknadshyror. Det gjordes flera undersökningar. Bland annat skickade man frågeställningar till olika kandidater. Miljöpartiets svar på en fråga som Hyresgästföreningen ställde var väldigt tydligt, nämligen att det inte är aktuellt med marknadshyror. Det är inte det som ska förbättra situationen när det gäller den bostadsbrist som vi har i Sverige.

Ändå står vi här i dag. Jag vill gärna höra hur ni har tänkt, Rasmus. Varför denna vändning? Hur kommer det sig att Miljöpartiet plötsligt stöder införandet av marknadshyror? Vad säger ni till alla väljare som ni har lovat att inte göra detta?

Anf. 34 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! I december månad följde vi väl alla i landet regeringsbildningsprocessen och de olika turerna. Även om vi kanske inte såg alla 97 presskonferenser tror jag att vi följde detta ganska noga, särskilt vi som sitter i denna kammare.

I december var både Annie Lööf och Jan Björklund ute och ställde publika krav för att diskutera med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det gällde förändringar på arbetsmarknaden såväl som på bostadsmarknaden. Det var väldigt tydligt, och även om inte diskussionerna i december gick i mål så gjorde de det i januari då vi fick januariavtalet.

Alla de 73 punkterna som ingick var fullständigt publika, och Liberalerna hade ju tv-sändning av när de tog ställning. Även Vänsterpartiet kunde följa detta. Jonas Sjöstedt gjorde det uppenbarligen, för efter att det avtalet godkännts utlyste han sin presskonferens och pratade om ett papper som ingen skulle få se. Där sa han att om den här regeringen genomför det som den faktiskt har sagt att den ska genomföra så kommer man att avsätta regeringen.

Man släpper alltså fram en regering, men om regeringen gör det som den har sagt att den ska göra så ska man tydligen rösta bort den. Jag tycker inte riktigt att det går ihop, men Vänsterpartiet kan gärna få svara på hur de har tänkt när det gäller detta.

Jag kan också passa på att ställa en motfråga: Vad är det som är rättvist med att man för en lägenhet som ligger centralt inne i Malmö betalar samma hyra som för en likadan lägenhet i Rosengård eller Kroksbäck? Varför ska inte läget på lägenheten få större betydelse än vad det har i dag?

Anf. 35 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Rasmus Ling inte svarade på min fråga. Jag upprepar: Under valrörelsen var ni ute och propagerade för att ni aldrig skulle acceptera marknadshyror. Det är det ni har sagt till era väljare: Om vi får ert förtroende och era röster så kommer vi att strida för att marknadshyror inte ska införas. Men när ni får väljarnas förtroende kommer ni hit och ska införa marknadshyror det första ni gör. Varför sviker ni era väljare? Det är frågan.

Vi i Vänsterpartiet är väldigt tydliga, och vår partiledare är väldigt tydlig: Inför ni marknadshyror så smäller det. Det menar vi verkligen.

Jag vill också passa på medan jag har en minut kvar och säga att det inte bara är marknadshyrorna som är problemet vad gäller Miljöpartiet. I Stockholm har Alliansen och Miljöpartiet gått ihop och beslutat att det

ska gå att ombilda hyresrätter till bostadsrätter i vissa Stockholmsförorter. Att Alliansen vill ombilda och sälja ut hyresrätter av ideologiska skäl är väntat, men att Miljöpartiet går med på det kan man inte förstå! Miljöpartiet vill sälja ut det som Rasmus Ling säger att man ska värna, nämligen just hyresrätter. Hur går det ihop egentligen?

Anf. 36 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att det är en ganska tydlig ideologisk skillnad mellan det socialistiska å ena sidan och det gröna, som jag står för. Vänsterpartiet kan inte förstå värdet av blandade områden och att man ombildar i områden där hyresrätten är totalt dominerande. Jag tycker att det är bra att man möjliggör för blandade upplåtelseformer. Det är ingenting som vi har sagt att vi inte skulle göra, och jag tycker att det jag pratade om i mitt anförande är en sund utveckling. Men jag förstår att ni ser på det här på ett helt annat sätt. Ni vill att hyresrätter ska vara för sig i sina områden och villor och bostadsrätter i andra, det vill säga en uppdelad stad vilket är någonting som jag och Miljöpartiet inte vill ha. Vi vill ha ett blandat samhälle.

När det gäller marknadshyror är det inte någonting som vi har motsatt oss eller pratat om i valrörelsen på samma sätt som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Men det har heller inte stått först på åtgärdslistan. Det är inte vi som har drivit fram de här förslagen. Men vi står bakom det, och det är definitivt inte det sämsta förslaget. Det finns andra delar som jag tycker är svårare, men det är inte heller det förslag som jag skulle säga ger de allra största förbättringarna.

Skillnaderna jämfört med dagens system är väldigt små och gäller främst Stockholm med dess väldigt annorlunda bostadsmarknad jämfört med resten av landet. Skillnaden mot dagens presumtionshyressystem kommer att vara väldigt marginell i största delen av landet.

Jag tycker inte att det här är någonting som är svårt att försvara, framför allt inte när det gäller att möjliggöra för blandade upplåtelseformer i olika delar. Det är någonting som vi borde se mer av.

Anf. 37 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag tycker att det är bra att Miljöpartiet efter moget övervägande har sett värdet av marknadshyror och att man kommer att strida för att det ska genomföras. Jag tror att det kommer att gynna bostadsmarknaden i längden, precis som Miljöpartiet sa. Kortsiktigt tror jag inte att det gör så stor skillnad, men i längden gör det det.

Miljöpartiets Rasmus Ling sa också i sitt anförande att man vill ha ett nytt bostadspolitiskt mål om 450 000 nya bostäder till 2025. Min första fråga är givetvis om jag uppfattade det rätt. Om jag uppfattade det rätt är min fråga, eftersom man har suttit i regeringen sedan 2014 och haft bostadsministerposten sedan 2015, vad det i så fall är som har hindrat Miljöpartiet från att ha ett sådant mål redan i dag. När man har bostadsministerposten är man ju ytterst ansvarig för Sveriges bostadspolitik, och då borde man också ha ett visst inflytande över hur denna hanteras.

För att uppnå en bostadsmarknad som fungerar behövs inte bara nyproduktion utan även en rörlighet på bostadsmarknaden. I en interpellationsdebatt med den bostadsminister vi har i dag fanns inget intresse att

öka rörligheten på bostadsmarknaden genom en minskning av de kreditrestriktioner som finns mot vanliga medborgare, och då är min fråga: Har ledamoten samma uppfattning som bostadsministern, eller kan man tänka sig att öka rörligheten på bostadsmarknaden genom att lätta på kreditrestriktionerna för vanliga medborgare?

Prot. 2018/19:60

6 mars

Hysesrätt m.m.

Anf. 38 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Det var många frågor på samma gång från Kristdemokraterna, men i ett ämne som engagerar är det väl naturligt.

Marknadshyror ingår i avtalet. För vår del anser vi – och det hoppas jag att också ett parti som Kristdemokraterna gör – att man måste kombinera en sådan här förändring med sociala åtgärder. Även om det inte på kort sikt blir stora förändringar vill vi inte heller framöver se att människor inte har råd att bo, och vi behöver stödja grupper som inte har det av olika skäl. Det kan bero på att man är äldre, har blivit sjuk eller annat. Det måste finnas ett socialt ansvar, och när vi gör den här typen av förändringar blir det ännu viktigare.

Miljöpartiet har haft bostadsministerposten i snart fem år, och vi kan ju se att det har varit väldigt många reformer. Byggtakten har varit betydligt högre än vad den var tidigare. Men som jag också har sagt: Vi är inte på något sätt klara, utan nivån behöver fortsätta att vara hög.

Vi löser heller inte bostadsbristen enbart genom att bygga nytt. Det behövs en större rörlighet på bostadsmarknaden, och vi behöver nyttja hela det bestånd som faktiskt finns. I det sammanhanget är den förändring som gjordes av fastighetsskatten intressant. Det har ju rapporterats om att man i en stor del av landets kommuner nu betalar högre fastighetsskatt än vad man gjorde tidigare, medan den i storstadsregionerna där det är väldigt trångt har sjunkit drastiskt. Detta innebär en sämre fördelning mellan olika delar av landet som är väldigt olycklig.

Vi kommer alltså att behöva se över rörligheten i många delar, inte minst skattemässigt.

Anf. 39 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag fick inte svar på om det var 450 000 bostäder till 2025, men jag uppfattade att det är detta som är det bostadspolitiska målet.

Jag håller med Miljöpartiet om att marknadshyror givetvis måste kombineras med socialt ansvar. Det är ju därför Kristdemokraterna föreslår att vi ska ha en offentlig hyresstatistik där man faktiskt kan kontrollera vad en rimlig hyra är. Kommunerna ska ta ett socialt ansvar för att människor har tak över huvudet på ett eller annat sätt. Vi är inte oeniga i den frågan.

Däremot säger Miljöpartiet att man gjorde väldigt många reformer på bostadsområdet under den förra mandatperioden. Det skulle vara intressant om Miljöpartiet kunde rabbla upp ett antal av dessa reformer som har gjort att rörligheten på bostadsmarknaden har ökat.

Vi kanske inte är eniga om denna åsikt. Jag tycker att det fattas väldigt många reformer och att man i stället har minskat rörligheten på bostadsmarknaden genom de kreditrestriktioner som finns i dag. Det må vara så att varje del i sig i dessa kreditrestriktioner kan vara en bra idé, men helheten gör att människor faktiskt inte kan ta ett lån för att köpa sig en bostad. Om vi ska ge människor en möjlighet att få en bostad måste vi se till

att människor bor i rätt typ av bostad. En del vill ha en större bostad, och en del vill äga sin bostad. Då blir det också så att en del kan bo i hyresrätter.

Jag tycker att Miljöpartiet kommer undan alldeles för lätt i bostadsfrågan. Om man sätter ett mål på 450 000 bostäder till 2025, och man faktiskt har haft ansvaret för detta politikområde i fem år, ser inte jag att detta mål är möjligt att nå med den regering som vi har i dag. Det behövs en ny regering för att ett sådant mål ska klaras av. Om Miljöpartiet är intresserat av detta är jag villig att göra det.

Anf. 40 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Det har byggts 50 000–70 000 bostäder om året jämfört med mindre än 30 000, som var fallet under alliansregeringen. Det är en viss skillnad. Vi har ökat byggandet markant, även om det naturligtvis fortfarande är långt kvar.

Under den förra mandatperioden fördes det diskussioner mellan åtminstone sex av riksdagspartierna om en uppgörelse vad gäller bostadspolitiken. Dessvärre hoppade allianspartierna av. Regeringen gick ändå vidare med 22 punkter. Men min förhoppning nu är att vi ska få till fler reformer. Vi har stadgat ett antal av dem mellan S, MP, C och L i januariavtalet. Förhoppningsvis skulle vi också kunna få ännu bredare uppgörelser om viktiga frågor som rörlighet på bostadsmarknaden, där våra partier är överens – eller har åtminstone varit det – om att ränteavdraget måste trappas ned och växlas mot exempelvis sänkta flyttskatter eller andra saker för att öka rörligheten.

De förändringar som har gjorts gällande exempelvis amorteringskrav har gjorts för att hindra den skenande prisökning som tidigare har varit på bostäder och som slår mot grupper som har svårast att få en lägenhet. Det finns baksidor med att vidta sådana åtgärder också; det är vi fullt medvetna om. Men att bara passivt se på medan det slås rekord på rekord är ingen hållbar lösning. Men förhoppningsvis kan vi nu få reformer på plats för att bostadsbyggandet ska fortsätta att öka, men också för att öka rörligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 Hushållningen med mark- och vattenområden

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU5
Hushållningen med mark- och vattenområden
föredrogs.

Anf. 41 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Vi står bakom alla våra förslag, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till vår reservation 2 under punkt 1.

Som påpekas i utskottets betänkande har Sveriges befolkning ökat kraftigt, huvudsakligen på grund av invandringpolitiken. Det har lett till ett behov av att finna bostäder till invandrare, men det har också lett till att bostadsköerna i hela landet vuxit i ett förskräckande tempo. Följden är att

unga som vill flytta hemifrån, nyutbildade som söker arbete och gamla som vill flytta till mindre boenden har svårt att finna lägenheter, vilket dessutom har bidragit till att arbetsgivare har svårt att hitta utbildad personal. Det behövs fler lägenheter.

Det finns också en annan trend. Samhällets fokus har länge legat på de stora städerna och deras problembilder. Det har skapat en befogad känsla utanför dessa städer att mer behöver göras för att gynna landsbygdens utveckling. Egentlig landsbygd och dess lokala centralorter existerar i ett ömsesidigt beroende. Om inte landsbygdsstäderna utvecklas så utvecklas inte heller deras kringbygder – Sveriges landsbygd – och då utvecklas inte heller Sverige långsiktigt.

Medan storstäder behöver mycket noggranna planer och regler för att säkerställa att olika intressen och funktioner inte hindrar varandra behöver landsbygden i stället i första hand myndigheter som inte bara kontrollerar och kanske bromsar utan som stöder och uppmuntrar nya initiativ, nya industrier och nya verksamheter.

En annan trend är att alltmer av Sveriges lagstiftning kommer från EU och inte alltid passar lokala förhållanden i det glesbyggda Sverige. Dagens debatt handlar därför mycket om behovet av tydligt men slimmat regelverk.

Riksrevisionen konstaterade år 2013 att statens hantering av riksintressen ofta försvårar för planering av nya bostäder. Därför kan det beträffande riksintressen framhållas att de ska vara få och att de verkligen ska vara av riksintresse. Samråd med kommunerna inför registrering av riksintressen behövs också.

Riksintressen och landsbygdsutveckling i strandnära lägen kopplas i debatten oftast till behovet av nya bostäder, vilket även jag just gjort. Men låt mig säga några ord, inte om nya bostäder utan om nya stugor. Livskvaliteten ute i landet behöver varje dag konkurrera med löne- och karriärfördelarna av att bo i en storstad. Möjligheten att ha en sommarstuga vid vatten eller en skidstuga inom räckhåll är en viktig konkurrensfördel för landsbygden.

Utveckling av landsbygden handlar därför inte bara om hur våra tjänstemän planerar tät bebyggelse, som vi i och för sig behöver. Det handlar också om att i möjligaste mån låta folk bygga där de själva vill. Det behövs en mycket annorlunda syn på nybebyggelse på landsbygden, där stat och kommun behöver vara mycket mer tillåtande än i dag.

Vi hörde på ett seminarium i morse att om man anlägger en våtmark på egen mark får man inte bygga en stuga vid denna på grund av strandskyddet.

Att människor ska ha fri tillgång till stränder är viktigt. Men det hindrar inte att fler bostäder och stugor kan byggas där, så länge det är tydligt att stränder och leder inte får stängas av för människor och djur.

Fru talman! Tätorter har historiskt växt fram i odlingsbygder och växer ofta vidare där på bekostnad av värdefull jordbruksmark. Jordbruksmarken är trängd från tätorterna. Där jordbruksmarken inte längre är lönsam är den sedan länge också trängd från skogsplanteringar.

Efter 1970 har tio arter som levde i det svenska jordbrukslandskapet dött ut. Med hänsyn till vår lilla areal jordbruksmark jämfört med skog innebär det att utdöendet av arter på åkrar, ängar och betesmarker har varit tio gånger större än i skogen. Vi behöver bevara jordbruksmark.

En av arterna som är beroende av jordbruksmark är människan. Vår självförsörjningsgrad har länge minskat. Att bebygga våra bästa åkermarker är förstås inte långsiktigt hållbart. Annan mark behöver prioriteras för tätortsbebyggelse.

Fru talman! Jag nämnde i början av mitt anförande att det behövs förenklade regelverk och mer uppmuntran utanför storstäderna. På tal om att hämma eller stödja är vi alla medvetna om att täckdiken har medfört större skördar än tidigare öppna diken men att täckdikena har missgynnat till exempel många ovanliga amfibier och fåglar. För artskyddet behövs alltså fler öppna diken. Sannolikt skulle därför fler öppna diken i skogsmark på sina håll också kunna öka artrikedomen och samtidigt förstås höja virkesproduktionen. Men detta hindras av en mycket restriktiv tillståndsmekanism.

I vattenfrågor krävs förstås nästan alltid tillstånd. Det är viktigt att väga ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella värden mot varandra. En kvarndamm som funnits i hundratals år är ett viktigt kulturellt värde. Ett litet kraftverk som ägs av och bidrar till att ett jordbruksföretag fortsätter att vara ekonomiskt livskraftigt bidrar till alla de värden som jag nämnde.

Sammanfattningsvis behöver vi mer slimmade regelverk och mer stötande myndigheter på landsbygden. Här har vi politiker ett stort ansvar.

Anf. 42 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! ”Buy land, they are not making it anymore.” Jag citerar här den amerikanske författaren Mark Twain och konstaterar att det under hans levnad fortfarande torde ha funnits ganska gott om den varan i hans hemland. Dock tillhörde den väl ursprungsbefolkningen.

I dag är mark en bristvara, och att ha mark innebär inte att du självklart kan göra bruk av den – åtminstone inte på det sätt man trodde sig kunna under Tom Sawyers och Huckleberry Finns tid. Tillgången på byggbar mark är avgörande för möjligheten att bygga bostäder och annan för samhället viktig infrastruktur. Utan mark inga bostäder, inga företagsetableringar, inga kommunala lokaler och ingen infrastruktur.

I betänkandet vi ska diskutera i dag behandlas motioner från bland annat mig själv och Centerpartiet som handlar om hur lapptäcket av riksintressen försvårar bostadsbyggande. Vi vill, som tidigare har sagts och som vi har reserverat oss för tillsammans med Alliansen, göra en översyn av riksintressena så att de blir färre till antalet och upptar mindre yta. Vi vill också göra intresset att bygga bostäder till en faktor som på ett rimligare sätt uppväger värdet av att kunna behålla och bevaka riksintresset. Däremot vill vi inte göra ett nytt riksintresse av vare sig bostäder eller den mest brukningsvärda åkermarken; som jag sa måste riksintressena bli färre och uppta mindre yta.

Centerpartiet värnar också den privata äganderätten, och vi menar att den fulla potentialen måste beaktas när vi bedömer markens värde. Det betyder att den skogsägare som drabbas av att inte kunna få sin skog avverkad, därför att den av någon anledning anses vara skyddsvärd, ska kunna få en ersättning som är baserad på vad man skulle ha fått ut genom att avverka skogen och sälja timret.

På samma sätt är vi starka motståndare till förslag som går ut på att en privat markägare ska få sin mark exproprierad utan ersättning av en kommun som anser sig behöva marken för bostadsändamål eller annat ändamål. Det måste vara vars och ens rätt att bestämma hur mark ska användas. Om den tas i anspråk ska den ekonomiska compensationen utgå från markens fulla värde enligt de regler som gäller och som garanterar 125 procent av marknadsvärdet.

Fru talman! Utredningen *Ett snabbare bostadsbyggande* har regeringen av någon outgrundlig anledning sänt ut på remiss. I den föreslås det att en markägare ska tvingas avsäga sig förfogandet över mark utan ersättning om kommunen säger sig vilja bygga samhällsviktig verksamhet, exempelvis skolor. Vi utgår ifrån att utredningens förslag inte genomförs av regeringen. Kommuner, byggföretag, stat och markägare ska kunna använda åkermarken på ett sätt som är hållbart och tryggar vår livsmedelsförsörjning, garanterar vårt hållbara skogsbruk och bidrar till ett samhällsbyggande som ger oss fler bostäder till rimliga kostnader. Detta ska dock vara ett beslut mellan kommunen som planlägger och den aktuella markägaren.

När det gäller översynen av riksintressena har vi inte ändrat uppfattning. Däremot är vi nu beredda att gå från ord till handling och lösa en fråga som har utretts men ännu inte har kommit till sin lösning. Jag hänvisar därför till vårt särskilda yttrande, fru talman, där det framgår att en översyn kommer att ske när januariavtalet genomförs och att Centerpartiet kommer att driva allianslinjen så som den är formulerad i vår egen och i övriga allianspartiers motioner.

Jag går över till den andra frågan. Ny lagstiftning om vattenverksamhet och småskalig vattenkraft trädde i kraft vid årsskiftet 2018/2019. Den förhandlades i energiöverenskommelsen, och lagstiftningen blev färdig att träda i kraft nyligen. Då blev reglerna för fonden klar, det vill säga den fond som vattenkraftsägarna ska kunna söka medel ur för att finansiera de åtgärder de kommer att behöva vidta för att kunna behålla sitt tillstånd att bedriva vattenverksamhet. Myndighetschefen för Havs- och vattenmyndigheten säger att prövningen ska kunna påbörjas under 2020.

Man kunde tro att det råder enighet om detta och att man följer beslutet med den inriktning som riksdagen önskade med sitt beslut om lagstiftning, men det verkar fortfarande finnas olika tolkningar av vad det var vi faktiskt kom överens om. Ägare av små vattenverksamheter känner sig oroliga att de inte ska omfattas av den nya lagstiftningen och att det får en kostsam utredning av dammar och kraftverk som följd. Det finns en oro hos vattenkraftsägarna att de står inför inte bara en utdrivning utan en avveckling av den småskaliga vattenkraften och att de, i och med att det nu finns en laglig reglering av tillstånden, går ännu tuffare tider till mötes. Det kanske inte är så konstigt, för ett pris måste betalas i och med att prövningarna nu sker med stöd i den nya lagen efter att inte ha varit reglerade alls.

Från Centerpartiets sida har vi varit noga med att ta hänsyn till den lokala betydelsen för bygden och allra mest till behovet av el i en krissituation. Vi vill understryka att småskalig vattenkraft är samhällsnyttig verksamhet oavsett vad den producerar och oavsett om den bidrar till reglerkraften eller inte.

Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, och prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan. Så sas det i juni förra året, när vi debatterade och beslutade om den småskaliga vattenkraften. Vi var då eniga om lagstiftningens utformning, men vi blev till sist oense om hur den motiverades. Centerpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna – och även SD, förresten – reserverade sig för sin egen motivering, som stod emot regeringspartiernas och Vänsterpartiets.

Detta kan ha varit avgörande för att undvika den situation vi har beskrivit, fru talman, och som ägarna av småskalig vattenkraft har återkommit till och känner stark oro inför. Tyvärr har vi anledning att dela den med dem. Det är viktigt att följa utvecklingen under kommande år och att fortsätta besöka ägare av dammar, dikningsföretag och små kraftverk och lyssna till vad de har att berätta för oss. Det kan handla om hur de upplever att myndigheterna inte har tagit till sig andemeningen i lagen utan jobbar på som förut och om hur de upplever att medel ur vattenkraftens miljöfond, efter att olika kostnader har dragits, inte räcker till för att bekosta själva åtgärderna.

Vi är överens om att driva villkoren för den småskaliga vattenkraften vidare, och jag yrkar därför bifall Centerpartiets reservation 7, som vi har tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna.

Liberalerna går fram med en egen reservation. Sverigedemokraterna, som talade här tidigare, har plötsligt tappat intresset för att driva frågan. Det är inte min sak att recensera det ställningstagandet, utan Sverigedemokraterna får själva stå till svars inför de småskaliga vattenkraftsägarna.

Med hänsyn till den lokala betydelsen för bygden och allra mest till behovet av produktionskapacitet för el i en krisituation vill vi understryka att småskalig vattenkraft är samhällsnyttig verksamhet – oavsett om det gäller ett litet kraftverk och oavsett om det bidrar till reglerkraften eller inte.

Anf. 43 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Egentligen skulle min kollega och kamrat Jon Thorbjörnson ha stått här, men han blev sjuk nu på morgonen. Därför får jag hoppa in. Jag skulle egentligen bara framföra vårt yrkande, men för att göra honom lite rättvisa tänkte jag även säga några av de ord som han hade tänkt säga.

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 5.

Åkermarksarealen fortsätter att minska i Sverige. Samtidigt ökar exploateringen av jordbruksmark. Med ”exploatering av jordbruksmark” menas att bygga på marken eller använda den på ett sätt som gör att det inte går att odla där igen. Främsta skälet till att åkermarksareal försvinner är att marken inte längre brukas utan växer igen. Samtidigt som detta sker har Sverige behov av att stärka sin självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel.

Fru talman! Tillståndet för många av odlingslandskapets arter och naturtyper är dessutom dåligt eller ogynnsamt. Näst efter skogen finns flest rödlistade arter i odlingslandskapet. Det är därför nödvändigt att gynna fler bruksmetoder som bidrar till en hävd som stärker den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. Ett mer mosaikartat landskap med olika former

av naturarbete och minskad användning av bekämpningsmedel bör eftersträvas.

Vänsterpartiet anser att den höga exploateringstakten när det gäller bördig åkermark, inte minst i södra Sverige, är mycket bekymmersam och inte förenlig med en långsiktig hållbar livsmedelsförsörjning. Nya nationella styrmedel krävs för att minska exploateringen av jordbruksmark i kommunerna. För att minska exploateringen av åkermark, fru talman, bör regeringen återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark.

Fru talman! Dricksvattenförsörjningen är förmodligen det mest kritiska försörjningssystemet vi har och en förutsättning för att vårt samhälle ska fungera. Dricksvattenutredningen konstaterade att klimatförändringarna, med ökad nederbörd, mildare vintrar och mer nederbörd vintertid, ökar påverkan på vattendrag och vattentäkter i form av organiskt material och föroreningar. Även tillgången till och kvaliteten på grundvatten kan påverkas.

Riksintresseutredningen presenterade 2015 sitt slutbetänkande. Man hade i uppdrag att utvärdera områden av riksintresse i miljöbalken. Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter.

Utredningen föreslog bland annat att grundvattenförekomst kan bli ett nytt riksintresse. Vänsterpartiet delar denna bedömning och förväntar sig att regeringen också kommer att verka för en sådan lagändring.

I dag är inga dricksvattenförekomster riksintresseklassade; endast själva anläggningarna för dricksvatten kan i dag klassas som riksintressen. Vi anser att både grund- och ytvattenförekomster av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen bör kunna riksintresseklassas. Vänsterpartiet anser att skyddet för vår dricksvattenförsörjning bör stärkas och att det bör bli ett riksintresse i likhet med till exempel områden med höga natur- och kulturvärden.

Fru talman! Regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning i miljöbalken som möjliggör att grund- och ytvattenförekomster av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen ska kunna bli klassade som riksintressen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Anf. 44 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! För mig står det helt klart att Sverige kommer att använda mer el i framtiden. Nästan alla svar på miljöproblemen är att vi ska använda mer el. Jag tänker på elbilar, elcyklar och allt annat liknande.

De småskaliga vattenkraftverken har varit och är en stor tillgång för Sverige, bland annat genom att de bidrar till arbete och utveckling i hela landet. De bidrar även till elproduktion och har skapat unika kulturmiljöer. Dessa kulturmiljöer får en radikal förändring om man beslutar att vattenkraftverken inte får tillstånd att vara kvar.

För mig blir det väldigt konstigt att man inte ser de småskaliga vattenkraftverken som en del i problemlösningen, då de producerar el och skulle kunna producera ännu mer el i framtiden. Att i detta läge tolka regler på ett sätt som gör att många småskaliga vattenkraftverk försvinner är att vara en paragrafryttare som inte ser till helheten och till den problematik vi kommer att stå inför i framtiden.

Prot. 2018/19:60

6 mars

*Hushållningen med
mark- och vatten-
områden*

Det är av yttersta vikt att regleringen fungerar på ett välavvägt sätt och att ägarna till de småskaliga vattenkraftverken kan känna sig trygga och stolta över hur viktig deras kraftproduktion är för landet och för landsbygden. Det är många som inte känner detta stöd, och det tycker jag är oerhört tråkigt. Enligt min mening bör samtliga bedömningar som rör det nya regelverket ha som utgångspunkt att även småskalig vattenkraft kan vara samhällsnyttig verksamhet.

Vi anser att regelverket för all ny tillståndsprövning och vattenförvaltning, bland annat vad gäller markavvattning och dammar som inte producerar vattenkraftsel, bör vara flexibelt och att samtliga regler bör förenklas och göras mer överskådliga. Regelverket skulle då dessutom i större utsträckning respektera den äganderätt som jag tycker är viktig.

Är rätten till egen bostad – rätten till tak över huvudet – ett riksintresse precis som kulturmiljöer och friluftsliv? Det kanske är dit vi måste gå för att kunna klara av uppdraget att bygga fler bostäder och för att människor ska ha tak över huvudet.

Jag hävdar att riksintresseområden, så som de används och i den omfattning som de nu finns, skapar ett problem när man försöker bygga nya bostäder. Politik handlar allt som oftast om att väga olika intressen mot varandra. Enligt mitt sätt att se på det har intresset för nya bostäder hindrats av att andra intressen fått en särställning som gör att de hindrar bostadsbyggande utan att vi kan väga olika intressen mot varandra på ett korrekt sätt.

Ett riksintresse är ett geografiskt område som har utpekats som skyddsvärt för att det innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Riksintressen kan pekas ut av många myndigheter, och när ett område har utpekats som riksintresse går det inte att ändra på detta.

Det har enligt min mening skett en inflation i antalet riksintresseområden och omfattningen av dem samtidigt som bostadsbyggandet är dyrt och krångligt och det byggs alldeles för få bostäder. Riksintresseområdena är alldeles för många och bostadsbyggandet alldeles för litet.

Antalet utpekade riksintresseområden har dessutom kraftigt ökat på ytor som i stället skulle kunna användas för att bygga bostäder. Detta system är inte förenligt med samhällsutvecklingen och ett samhälle i ständig förändring. Riksintressesystemet är därmed otympligt och föråldrat och försvårar bostadsbyggandet.

Riksintressesystemet bör vägas mot bostadsintresset, som även bör ges status som riksintresse. På så sätt får bostadsbyggandet en tydligare prioritet vid avvägningar mellan intresset att bygga bostäder och andra riksintressen.

Vi anser också att det i större utsträckning bör vara möjligt att ompröva och upphäva tidigare riksintresseklassificeringar. En sådan omprövning skulle exempelvis kunna ske när en kommun antar en översiktsplan. Vidare bör skyddet för vissa riksintressen, till exempel kulturmiljö och friluftsliv, begränsas.

Det är enligt vår mening anmärkningsvärt att regeringen ännu inte vidtagit de åtgärder som behövs för att arbeta fram nödvändiga lagändringar för detta. Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett förslag till omarbetade bestämmelser om riksintressen där behovet av bostäder ges betydligt högre status.

Regeringen bör också vidta åtgärder för att berörda myndigheter ska ha ett fullgott underlag för att tillämpa bestämmelserna på rätt sätt och för att alla ska känna sig trygga i de beslut som fattas.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 7.

Anf. 45 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i civilutskottets betänkande CU5.

Under rubriken *Hushållningen med mark- och vattenområden* diskuteras motioner som berör allt från riksintressen och behovet av bostäder via skyddet av brukningsvärd jordbruksmark och skyddet av vattenområden till förutsättningarna för att bedriva vattenverksamhet.

Att på ett långsiktigt hållbart sätt klara av att väga enskilda intressen mot allmänna intressen är en viktig och stor utmaning för politiker, myndigheter och rättsvärdande instanser.

Just hänsynen till våra riksintressen innebär stora utmaningar; det står klart för de allra flesta som av olika skäl berörs av regelverken.

Riksintresseutredningens slutbetänkande från 2015 innehåller en del intressanta synpunkter, och detta är något som både regeringen och riksdagen kan arbeta vidare med. Tyvärr innehåller det dock inga uppenbara lösningar på hur hindren för bostadsbyggandet på bästa sätt ska undanröjas.

Regeringen kommer att genomföra en översyn och fortsätta arbetet med att hitta en bättre balans mellan utpekade riksintressen och bostadsbyggande under mandatperioden. Det kommer förstås att ske med utgångspunkt från januariavtalet mellan regeringen, Centern och Liberalerna.

Fru talman! Behovet av nya bostäder är stort. Även om det under de gångna fyra åren har byggts dubbelt så mycket som det gjordes mellan 2006 och 2014 vittnar ca 250 av Sveriges 290 kommuner om en fortsatt bostadsbrist. Vi ser tydliga tendenser på bostadsmarknaden att efterfrågan på dyra bostäder är mättad. Ombildandet av tänkta bostadsrätter till hyresrätter är ett exempel på detta. Samtidigt är behovet av små och prisvärda bostäder långt ifrån tillgodosett.

Den stora skiljelinjen i svensk bostadspolitik är hur mycket man ser bostaden som en mänsklig och social rättighet och hur mycket man ser bostaden som en vara vilken som helst.

De i politiken som lutar mer åt varuperspektivet förlitar sig på avregleringar som lösningen på bostadsbristen med resonemanget att det i första hand är krångliga regler och en överreglerad marknad som är orsaken till bostadsbristen.

Partier som liksom vi socialdemokrater i första hand ser bostaden som en social rättighet som inte fullt ut lämpar sig på en oreglerad marknad tittar på andra verktyg för att få en bättre balans mellan behovet av bostäder som människor med normala inkomster har råd att bo i och det faktiska utbudet av bostäder.

Med ett rättighetsperspektiv blir frågan också mer komplex, men den rymmer samtidigt många fler möjliga lösningar eller i vart fall dellösningar.

Det går inte att bortse från att de ökande inkomstklyftorna i Sverige också påverkar människors förutsättningar att skaffa sig ett lämpligt boende.

Investeringsstödet, som nu med januariavtalet kommer att finnas kvar, gör att fler har råd att bo i nyproducerade lägenheter. Men alla vet att de riktigt billiga lägenheterna finns inom det befintliga beståndet. En lösning för bättre matchning på bostadsmarknaden är att frigöra billiga lägenheter genom att få fart på flyttkedjor. En annan är att stärka människors förmåga att klara högre hyror genom transfereringar eller genom att man går från arbetslöshet till egen försörjning.

Fru talman! Jag menar att det inte finns något alexanderhugg som löser bostadsbristen i Sverige. Snarare är det en palett av åtgärder som måste till. I den paletten ingår en bättre balans i vägandet av utpekade riksintressen och behovet av fler bostäder.

Fru talman! När det kommer till den del av betänkandet som handlar om vattenverksamhet vill jag börja med att konstatera det som också står i betänkandet: att det är angeläget att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter har tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken. De förändringar som vi har gjort i miljöbalken genom den energipolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna innehåller också en översyn av reglerna.

Vi kommer nu att ha moderna miljövillkor för svensk vattenkraft. Prövningssystemet ska utformas så att det inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande, och det är en viktig del.

Den i överenskommelsen planerade uppföljningen innebär att vi ska göra en uppföljning 18 månader efter att bestämmelsen trätt i kraft, det vill säga vid halvårsskiftet 2020. Det innebär att eventuella åtgärder kan komma att aktualiseras i samband med denna uppföljning, men det finns ingen anledning att i dagsläget föregripa den kommande analysen.

(Applåder)

Anf. 46 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi hushållningen med mark- och vattenområden och motioner med innehåll kring allt från att bygga fiskvägar förbi vattenkraftverk, att förenkla reglerna för markavvattning och att den produktiva åkermarken bör få ett betydligt starkare skydd till att underlätta för byggande på åkermark. Det är alltså ömsom vin och ömsom vatten ur vårt perspektiv.

Vatten och mat är förutsättningar för liv, så att hushålla klokt och långsiktigt med dessa livsavgörande naturresurser faller på allas vårt ansvar. Jag skulle kunna tala länge kring vatten, men jag nöjer mig med att påminna oss alla om att vattnet ingår i ett evigt kretslopp. Det är samma vatten vi dricker i dag som dinosaurierna drack, eller kanske samma vatten som rann som tårar utefter en soldats kinder i skyttegravan. Det kan vara bra att tänka på det ibland.

Jag avser att använda en större del av detta inlägg till att fördjupa mig i markanvändningen eller hushållandet med resursen mark.

I detta digra och intressanta material finns också ett antal motioner om området Riksstämman. Också här spretar motionärernas krav på förändring åt alla håll.

Den tidigare Riksstämman har berört frågan om skydd av brukningsvärd jordbruksmark i sitt slutbetänkande och bland annat föreslagit att de nuvarande allmänna intressena i 3 kap. miljöbalken, till exempel brukningsvärd jordbruksmark och bostadsförsörjning, ska anges som väsentliga allmänintressen. Kanske bör också dricksvatten anges som ett väsentligt allmänintresse. Utredningen föreslår även att nya bestämmelser i PBL införs. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

I januariavtalet finns ju, som flera har sagt här tidigare, en överenskommelse om att vi ska göra en översyn av riksstämman.

I Sverige finns ca 2,6 miljoner hektar åkermark. I vårt land i dag är vi runt 10 miljoner människor. Vår matkonsumtion i Sverige är beroende av en areal om ca 3,7 miljoner hektar, eller ca 0,37 hektar per person.

Under de senaste 25 åren har närmare 190 000 hektar åkermark bebyggts med vägar, lägenheter och shoppingområden bara i Sverige. Samtidigt har vi mest hårdgjord yta per invånare i hela Europa.

Det finns mycket fakta, kunskap och statistik på området producerande åkermark som visar oss att vi inte fortsatt bör bebygga den högvärdiga odlingsjorden. Det är varken långsiktigt hållbart, effektivt ur resurssynpunkt eller särskilt framsynt och ansvarsfullt, vare sig om vi blickar framåt här i vårt land eller utåt mot omvärlden i dag. Trots detta fortsätter vi att bebygga, hårdgöra och ta i anspråk högavkastande åkermark till andra ändamål än det den är bäst lämpad för. Globalt leder det till att annan mark måste tas i anspråk för odling av vår mat, exempelvis regnskog som avverkas. Nationellt leder det till att vi i Sverige får mindre och mindre möjlighet att producera den mängd mat vi behöver i Sverige. Nu har vi ju en livsmedelsstrategi som faktiskt pekar på att vi ska öka vår självförsörjningsgrad.

Man bygger på åkermark helt enkelt för att det verkar bäst just nu att bygga just där. Marken är plan, nästan förberedd för byggnation. Man bygger lagerlokaler och shoppingcentrum. I Halland, där jag bor, har man använt åkermark med bördighetsklassning 10 för att bygga lagerlokaler på. Det verkar kortsiktigt effektivt och som sagt billigast just nu.

Fru talman! Åkermark är en ändlig resurs. När vi bygger på åkermark är det en irreversibel process. Vi kan inte återställa den till samma bördiga mark när vi väl en gång har schaktat bort mullmassorna och arbetat oss ned i jordlagren. En åkermarks bördighet bestäms huvudsakligen av dess geologiska ursprungsmaterial. Även mullhalten har stor betydelse. Vidare är förmågan att lagra växtnäring, vara vattenhållande och samtidigt dränerande och ha ett bra pH-värde faktorer som är av stor betydelse för markens bördighet. Materialet i alven, alltså jorden under matjorden, har också stor betydelse.

Den bördiga jordbruksmarken kräver betydligt mindre resurser för att ge en stor avkastning än den mindre bördiga marken. Det här är kostnadseffektivitet i ett nötskal. Här har först istiden och andra geologiska processer format de grundläggande förutsättningarna som sedan generationer lantbrukare vårdat och skött med målet att de ska ge större avkastning. Ju bördigare mark, desto större skördar.

Det finns också mycket fakta som berättar för oss att den biologiska mångfalden är oerhört viktig ur ett långsiktigt hållbart perspektiv för mänskligheten in i framtiden.

Inom området markanvändning har vi att ta hänsyn till den utarmning av biologisk mångfald som sker när vi ersätter högproducerande åkermark hos oss med exempelvis avverkad regnskog och den enorma artförlust som ligger däri. Allt hör ihop, och vi behöver våga lyfta blicken för att se hur vi på ett långsiktigt hållbart sätt kan samexistera med andra arter, både växter och djur.

Ett förändrat klimat kommer också att påverka de regionala såväl som de globala förutsättningarna för markanvändningen. Vi har alltså många parametrar att väga in i arbetet med att hitta en långsiktigt hållbar lösning för användningen av mark. Det är många hänsyn som ska tas.

Förlusten av en hektar odlingsbar mark i Europa skulle behöva kompenseras genom att tio gånger mer mark tas i anspråk på annan plats i världen – detta helt enkelt eftersom vi har mycket åkermark med hög bördighet och hittills har haft ett klimat som bidragit till bra skördar.

Hur mäter vi värdet på åkern? Lantbrukaren i Sverige har under lång tid lagt ned stor möda på att rationalisera brukandet av marken med målet att vi ska lägga så lite arbetstid som möjligt på marken. Då kan vi inte i dag värdera marken i antal arbetstillfällen. Ett bättre måttetal kanske är hur många människor som föder denna åkermark.

Det är svårt att förstå logiken i att förstöra prima åkerjord med vägar och bebyggelse samtidigt som det inte är någon hejd på kritiken mot ekjordbrukets förväntat lägre skördar. En del av samhället kritiserar ett hållbart ekologiskt jordbruk med devisen att lägre skördar inte kan försörja en växande befolkning samtidigt som delar av samhället oförtrutet arbetar på med att ta bort så mycket åkermark som möjligt. Ekvationen är omöjlig att förstå.

Vi i Sverige tar oerhört mycket yta i anspråk för att bo på, om vi jämför med flera andra länder. Vi behöver förtäta. Tätortsutglesning och spridda bosättningar är ett stort hot mot en hållbar regional utveckling. Offentlig service och underhåll blir dyrare och besvärligare att tillhandahålla, naturresurser blir överutnyttjade, allmänna transportnät blir otillräckliga och bilberoendet ökar liksom trängseln av bilar i och runt städer. Samtidigt hotar den ökande andelen hårdgjorda ytor den biologiska mångfalden och ökar risken för både översvämningar och vattenbrist.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 47 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Även jag fick förmånen att hålla detta anförande med lite kort varsel.

Mark och vatten är eftertraktade och nödvändiga förutsättningar för att bygga och bo, för levande biotoper och för ett hållbart samhälle. Många intressen ska vägas mot varandra, och viktiga avvägningar måste göras för att vi även i framtiden ska kunna säga att hela Sverige lever.

Motionsbetänkandet CU5 tar upp frågor som rör miljö, byggande, klimatsmart elproduktion och den så viktiga äganderätten, och denna debatt visar att det finns ett stort och brett engagemang för dessa frågor.

Fru talman! Jag står självklart bakom samtliga moderata reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 7.

Att mark- och vattenfrågor ofta klassas som riksintressen visar att de är viktiga för vårt samhälle. I ett komplext modernt samhälle ställs ofta olika riksintressen mot varandra. Vad ska då väga tyngst? Vem ska avgöra vilket riksintresse som är viktigare än ett annat? Att det är klassiska målkonflikter kan man kanske säga, men det är målkonflikter som kan bli ett hinder för utvecklingen av i synnerhet vår svenska landsbygd.

Fru talman! Jag har mött representanter för många mindre kommuner, inte minst i mitt hemlän Gävleborg, som säger: Här skulle vi kunna bygga ett fantastiskt bostadsområde, men på grund av olika nationella regelverk kan vi inte göra det.

Detta är även ett allvarligt intrång i det kommunala självstyret.

Vi moderater ser de samhällsproblem som finns. Vi vill också ha en levande landsbygd. Vi vill ha lantbrukare som driver och utvecklar sina gårdar och levererar mat till våra bord. Men i dag är lagstiftningen mycket restriktiv, även när det gäller småskaligt byggande på jordbruksmark. Detta kan till exempel leda till att en familj som vill bygga ett hus åt sig själv på en gård inte kan göra det. Det är orimligt, och därför vill vi se över lagstiftningen.

Klimatsmart elproduktion i en levande landsbygd är en win-win-fråga för alla. Precis som min kollega Larry Söder sa i sitt anförande är den småskaliga vattenkraften otroligt viktig. Även Ola Johansson hade en stor poäng när han dels beskrev varför den småskaliga vattenkraften är viktig, dels ställde den relevanta frågan varför Sverigedemokraterna har bytt position. Står ni inte upp för den småskaliga vattenkraften längre? Står ni inte upp för äganderätten?

På grund av osäkerheten vad gäller den småskaliga vattenkraften, som Centern och Kristdemokraterna tidigare har beskrivit, finns det stora tolkningsutrymmen, och det är därför vi moderater har en reservation tillsammans med Centern och Kristdemokraterna.

Den småskaliga vattenkraften behövs också av försvarspolitiska skäl. Elproduktionen måste vara spridd över hela landet, och därför är vår reservation så viktig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Kommunala frågor

Kommunala frågor

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU26
Kommunala frågor
föredrogs.

Anf. 48 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Kommunernas och landstingens verksamhet är ofta den del av välfärden som de flesta kommer i kontakt med i sin vardag. Motioner om kommunala frågor är därför viktiga och centrala, och det är positivt att så många riksdagsledamöter lyfter upp dessa viktiga frågor. Faktum är

att ledamöter från alla partier utom Vänsterpartiet har lyft upp frågor som behandlas i detta betänkande.

Från moderat sida har vi två reservationer.

Den första gäller villkor för verksamhet som bedrivs inom välfärden. Riksdagen har på förslag av finansutskottet tidigare riktat tillkännagivanden till regeringen om att återkomma till riksdagen med förslag om att införa nationella kvalitetskrav för de verksamheter som bedrivs inom välfärdens områden och om att återkomma med kompletterande lagstiftning så att likvärdiga krav ställs på privata och offentliga aktörer.

Vi konstaterar att regeringen ännu inte har återkommit till riksdagen i frågan. Vi noterar att frågan visserligen nämns i den sakpolitiska överenskommelse som slutits mellan Socialdemokraterna, Centern, Liberalerna och Miljöpartiet men att skrivningarna är mycket vaga.

Vi anser därför att det fortfarande finns betydande oklarheter om vad regeringen avser att göra när det gäller villkoren för verksamheter som bedrivs inom välfärden. Därför bör riksdagen återigen tillkänna för regeringen att den snarast ska återkomma till riksdagen med förslag om att fastställa nationella kvalitetskrav för samtliga verksamheter inom välfärden och införa en generell tillståndsplikt samt skärpta och förstärkta sanktioner.

Moderaternas andra reservation gäller frågan om kommunala tillsynsavgifter, och det är en fråga som har diskuterats i åtskilliga år. Vi anser att det är orimligt att företag får betala en kommunal tillsynsavgift när tillsyn inte utförs. Om det inte i dialog med kommunerna går att få till en ändring bör man överväga en lagstiftning som inte tillåter kommunerna att ta ut en avgift för tillsyn som inte utförs.

Jag står självklart bakom båda reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Fru talman! I går kom en rapport från Sveriges Kommuner och Lands-ting rörande kommunsektorns preliminära bokslut för 2018. Det är trots högkonjunkturen och de goda skatteintäkterna ingen upplyftande läsning.

Kommunerna redovisar visserligen ett överskott på drygt 14 miljarder för 2018 medan regionerna landar på en blygsam halv miljard. Det är dock nästan en halvering jämfört med föregående år. Det är 72 av 290 kommuner och 6 av 20 regioner som har underskott. Det är en kraftig försämring jämfört med 2017. Dessutom ser det väldigt olika ut över landet.

År 2018 nådde endast en region och 36 procent av kommunerna målet på ett resultat på 2 procent eller mer av skatter och bidrag – detta trots kraftigt förstärkta tillfälliga intäkter från riktade statsbidrag och starka skatteintäkter. Verksamheternas nettokostnader fortsatte att öka snabbt förra året, med 4,7 procent, vilket är långt mer än inflationen.

Till följd av detta har skulderna växt med 51 miljarder bara det senaste året, vilket är en skuldökning för kommunsektorn med hela 9 procent på ett år.

Att kommunsektorns resultat har halverats, att skuldsättningen har ökat och att färre kommuner och regioner klarar det finansiella målet trots stark högkonjunktur, goda skatteintäkter och stora extra statsbidrag är givetvis mycket oroväckande.

Fru talman! I en tidigare rapport från SKL i höstas, som vi då diskuterade, redovisades också orsakerna till att kommunsektorns ekonomi kommer att försvagas de kommande åren.

För det första ökar kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Huvudskälet är att allt fler nyanlända blir beroende av bidragsförsörjning när de lämnar etableringsuppdraget utan att komma vidare till arbete. När statens försörjning av den nyanlände upphör går kostnaderna över på kommunerna.

För det andra ökar kommunernas kostnader till följd av bostadsbrist. När det saknas vanliga bostäder för olika utsatta målgrupper måste socialtjänsten ta till dyra kortsiktiga bostadslösningar. Orsakerna till bostadsbristen är många, men två skäl sticker ut, enligt SKL: Det är dels fler ungdomar som vill flytta hemifrån, dels ett stort antal nyanlända som behöver bostad.

För det tredje sänkte regeringen ersättningen till kommunerna för ensamkommande barn och ungdomar från halvårsskiftet 2017. Detta har slagit igenom över tid och har sammantaget medfört årliga underskott i miljardklassen för kommunerna.

För det fjärde larmar man om ökade kostnader inom individ- och familjeomsorgen. Det handlar om ökade missbruksproblem bland unga vuxna, fler orosanmälningar rörande stora syskonskaror, fler fall av hedersrelaterat våld och våld i nära relationer och fler komplicerade placeringar av barn och unga. Allt detta kostar mycket pengar.

För det femte har kommunerna ett stort demografiskt tryck där både gruppen unga och gruppen äldre ökar. Vissa kommuner brottas samtidigt med stora och växande pensionskulder.

Fru talman! De kommande åren finns absolut inget utrymme för slöseri med skattemedel, vare sig i kommuner eller regioner eller hos staten. Det är hög tid att börja prioritera vad som är viktigast om man ska kunna trygga en god välfärd utan skattehöjningar.

Moderaternas och Kristdemokraternas statsbudget, som riksdagen har tagit beslut om och som Sverige styrs med i dag, är ett bra exempel på hur man kan prioritera. Vi prioriterade bort mindre viktiga saker och kunde i stället göra en extra satsning i år på 3 ½ miljard till kommunerna och 1 ½ miljard till landsting och regioner. Detta är viktiga tillskott för att stärka välfärden. Samtidigt fanns det utrymme att sänka skatten för både löntagare och pensionärer – skattesänkningar som nu syns i lönekuvertet och vid pensionsutbetalningen för åtskilliga miljoner svenskar.

Med en ansvarsfull politik kan man både stärka välfärden och sänka skattetrycket – samtidigt. Valet är vårt.

Anf. 49 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Vi har fått till oss att hemtjänstföretaget Enklare Vardag har lurat skattebetalarna på pengar och utsatt sin personal för slavliknande arbetsvillkor. En anställd kvinna berättar: Jag jobbade från klockan sju på morgonen till halv elva på kvällen, och min lön var bara 11 000 kronor. Jag hade ingen ob, ingen semester, och jag jobbade nätter, kvällar, lördagar och söndagar.

Företaget är verksamt i Stockholmsområdet, och under de senaste åtta åren har vd:n enligt uppgift hämtat ut över 20 miljoner.

När den proposition om vinstbegränsningar som Vänsterpartiet drivit fram röstades ned här i kammaren uppgav Ardalan Shekarabi den 6 juni 2018: Endast det bästa är gott nog åt folket. Vi kommer inte att släppa denna fråga. Det är en jätte viktig fråga både för skolans framtid och för välfärdens framtid i stort.

Därför, fru talman, är det för mig fullständigt obegripligt hur det i finansutskottets betänkande kan stå: ”Regeringen kommer inte att driva eller arbeta vidare med förslag om vinstförbud eller andra förslag med syftet att införa vinstbegränsningar för privata aktörer i välfärden.” Därmed utgör Vänsterpartiet det enda partiet i riksdagen som vill ha regleringar av vinstuttag. Det finns otaliga exempel på att detta behövs, men de biter inte. Toppolitiker oroar sig för att vanligt folk inte kan ta in fakta, men detta, som vem som helst med lite sunt förnuft kan fatta, vägrar de att ta in. Talet om kvalitetssäkringar blir tomma ord. Där kan vi snacka om fake news. Och det är ingen Facebookgrupp vi pratar om utan Sveriges högsta beslutande församling.

Fru talman! Kvalitet är jättebra. Det vet ju alla. Men samtliga seriösa bedömare, inklusive den stora vinstutredningen, slår fast att det blir ett slag i luften med så kallade kvalitetskrav eftersom det inte finns något objektivt man kan mäta. Det blir ungefär lika seriöst som att be någon mäta en sträcka utan att ge personen en måttstock. Hur många kvalitetspoäng är glädjebetyg satta av vinstdrivande skolor i områden med enbart högt utbildade föräldrar värda? Och hur många poäng är det värt att jobba hårt i områden med helt andra förutsättningar? Ska vi ta en förutsättningslös gruppdiskussion om detta? Kom ihåg att det inte finns några rätt och fel, inga mallar eller ramar. Vi återsamlas här i lagom tid för vårpropositionen och beslutar något lagom luddigt om hur trevligt allt ska bli. Oh, my god, som min fyraåriga dotter skulle ha sagt. Och så klagar man på att skolan är flummig.

Det behövs ingen tjugig examen för att fatta att vinster i välfärden kommer att fortsätta så länge vi politiker tillåter det. Skolkoncernen Internationella Engelska Skolan gjorde en vinst på över 40 miljoner mellan oktober och december förra året. Är det ett uttryck för kvalitet eller för girighet? Det är ingen tiotusen kronorsfråga direkt utan rena barnleken att svara på, om ni frågar mig.

Fru talman! Självklart ska all välfärdverksamhet utveckla sin kvalitet, men att mer pengar behövs är ett faktum. Sveriges Kommuner och Lands-ting menar att det behövs ytterligare 43 miljarder fram till 2022 enbart för att behålla dagens ansträngda situation. Jag är den första att erkänna att vinstbegränsningar i välfärden inte löser allt, men hellre gräddfil åt skolbarnen och vatten och bröd åt direktörerna än som det de facto är i dag: tvärtom. Och den tokiga principen om vinst varje gång tycker jag att vi kan reservera till förmån för sommarmarknadernas lotteristånd.

Fru talman! Ojämligheten inom och mellan kommuner är slående. I Rädda Barnens årliga rapport kan vi se att barnfattigdomen i stadsdelen Rinkeby är nästan 25 procent men bara 3 procent på Kungsholmen. Barnfattigdomen i Söderhamn är 15 procent men under 3 procent i Danderyd.

”Andra tycker att vi är konstiga.” Detta kan man läsa i föreningen Majblommans rapport att barn som växer upp i fattiga familjer upplever att andra tycker om dom. Unga som inte vill flytta från bruksorten får höra att de är losers utan framtid. Hur galet är inte det – att man bara för att man inte drömmer om en högskoleutbildning i en storstad skulle vara dummare än någon annan? Men när inget görs för att fixa jobben är det en tacksam bild att etablera – att det är vårt eget fel, att det är vi som är konstiga. Det är detta vi har i vågskålen. Det är detta vi kan välja att göra något åt, men i stället växer klyftorna. Fast häpnadsväckande nog har vi råd med notan

för vinstlöseriet. Men, fru talman, bara för att Sveriges toppolitiker klamar sig fast vid den bilden är det inte något som vare sig ungdomar i bruksorten eller pensionärer i förorten köper. Vi fattar, utbildningsnivån till trots, att det är våra skattepengar det handlar om. Vi sätter in pengar, de cashar ut. Så kan vi inte ha det.

Fru talman! I dagarna har vi också fått till oss att Moderaterna tycker att staten har använt Stockholm som bankomat och hänvisar till skatteutjämningsystemet. Det är provocerande att de verkar ha glömt att Sveriges alla naturtillgångar inte ligger inom slussarna och vad de enorma statsbidragen till Stockholms rika, såsom avdragen RUT och ROT och nu också värnskattens avskaffande, innebär. Med detta inräknat har staten numera ett autogiro med helt kravlösa bidrag till storstädernas centrum. Hur som helst, om man nu ska prata i termer av bankomater, är det väl välfärden som är en bankomat för giriga riskkapitalister. Men bankomat är en otillräcklig liknelse, för i en sådan finns det åtminstone ett tak för hur mycket man får ta ut.

Fru talman! Egentligen är det enkelt att göra någonting åt det här om man vill. BB i Sollefteå kostar lika mycket under ett år som några dörrar på Nya Karolinska. Kvinnojouren får inte driva skyddat boende, utan i stället är det sådana som Bert Karlsson som gynnas av dagens reglemente. Skandalhistorier och ren kriminalitet uppdagas om och om igen. ”Endast det bästa är gott nog åt folket.” Det här kan inte vara höjden av kvalitet. Vi beklagar att samtliga andra partier låter bli att ta sitt ansvar för detta. Med det yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation.

(Applåder)

Anf. 50 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Ida Gabrielsson är verkligen en renlärig vänsterpartist som hatar allting som är privat. Det förstår jag.

Ändå måste jag säga att jag känner en viss sympati för det som Ida säger. På det här viset kanske vi kan få lite stöd för den motion som Moderaterna har. Vi vill att riksdagen ska vara tydlig mot regeringen. Det handlar om att återkomma med förslag om nationella kvalitetskrav för alla verksamheter inom välfärden, införande av en generell tillståndsplikt för all verksamhet samt skärpning och förstärkning av dagens sanktioner mot dem som inte sköter sig. Vi är väldigt överens om detta, tror jag. Vi ska reagera mot dem som inte sköter sig, det som inte fungerar och det som inte görs på ett bra sätt, oavsett om det är privat eller offentligt. Jag tycker att det borde finnas en möjlighet att hitta en väg framåt.

Samtidigt tycker jag att Ida Gabrielssons argumentation blir lite konstig. Vänsterpartiet är alltså det enda parti som står upp för den här frågan. Ändå har Vänsterpartiet släppt fram denna regering, med skrivningarna om att man inte ska röra detta över huvud taget. Då är min uttryckliga fråga till Ida Gabrielsson: Tänker Vänsterpartiet yrka på misstroendeförklaring mot regeringen med anledning av detta också, om man nu inte skulle lägga fram ett förslag om vinstförbud?

Anf. 51 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det framstod inte som att Jan Ericson sov under mitt inlägg. Men jag ska upprepa det jag sa. Jag tror helt enkelt att kvalitetskrav inte kommer att vara tillräckligt. Man kan inte mäta saker inom välfärden

på det här sättet. Tycker Jan Ericson att det är rimligt att göra 40 miljoner i vinst inom en skolkoncern, samtidigt som vi har elever som går ut utan fullständiga betyg på flera områden runt om i landet?

Förra gången vi debatterade var Jan Ericson väldigt oroad över att värnskatten skulle avskaffas. Nu är Jan Ericson oroad för hur vi ska göra med vinsterna i välfärden. Om Jan Ericson på riktigt är så här orolig kan jag säga att det finns ett stående erbjudande från Vänsterpartiet om att skriva ihop oss i utskottet om sådana här frågor. Då kan vi faktiskt stoppa avskaffandet av värnskatten, eller för den delen se till att vi gör någonting mot vinster i välfärden.

Men Moderaterna är inte intresserade av det. Det enda de var intresserade av, som man får förstå det, var att få statsministerposten. Där tycker vi ändå att den som har den nu passar lite bättre.

(Applåder)

Anf. 52 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Detta är ganska typiskt. I Vänsterpartiets värld är vinster någonting fult. Förluster är tydligen något som är mycket bättre. Jag pratade just om alla de kommuner i Sverige som har stora underskott. De går alltså med förlust. Är det verkligen bättre att vi har en kommunsektor som går med förlust än att vi har skolor som går med vinst? Jag kan inte riktigt förstå det resonemanget från Vänsterpartiets sida.

I min värld är en vinst nödvändig för att kunna utveckla en verksamhet. Ida Gabrielsson hittar säkert exempel där man har tagit ut väldigt stora vinster i privata bolag. Men ofta generaliseras det ganska mycket. Många av de här koncernerna ägnar sig åt en massa olika sorters verksamhet. Det är inte säkert att det bara är en skola som man driver, utan man kanske driver en massa annan verksamhet också. All verksamhet behöver inte heller drivas i Sverige. Att bara höfta till lite grann och säga att man har tagit ut si och så många miljoner ger inte alltid en korrekt bild av hur det ser ut på riktigt. Det är ju faktiskt så att de privata skolorna får lika mycket pengar per elev som de kommunala skolorna. Då är det väldigt märkligt om de lyckas göra en så stor vinst och samtidigt har minst lika bra resultat.

Men återigen: Den viktiga frågan här tycker jag är att se till att vi har kvalitetskrav. Ida Gabrielsson påstår att man inte skulle kunna mäta kvalitet. Men hur skulle man då kunna utveckla en offentlig verksamhet? Det är klart att man kan mäta kvalitet. Det kan man göra i alla verksamheter. Det gäller bara att ha rätt metoder. Det är klart att man kan mäta kvalitet i den kommunala äldreomsorgen eller den kommunala skolan, precis som man kan mäta den i en privat verksamhet. Den som inte uppfyller kvalitetskraven ska inte heller få fortsätta med verksamheten, oavsett om den är privat eller offentlig. Det är inte konstigare än så.

Jag konstaterar att Ida Gabrielsson tycker att det är helt okej att släppa fram en regering som inte vill ha vinstförbud. Ändå står hon i talarstolen och raljerar om att Vänsterpartiet är det enda parti som är för vinstförbud. Det blir väldigt ologiskt.

Anf. 53 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Jan Ericson sitter i finansutskottet och bör kunna se att Vänsterpartiet inte har 51 procent. Precis som jag sa var vi det enda partiet

med den här uppfattningen. Någonting lär vi göra fram till dess att ni andra fattar galoppen och väljer att stå upp för det.

Jan Ericson säger att det visst går att mäta den här typen av saker på ett vettigt sätt. Jag menar att det är fel. I stället för att blanda bort korten borde Jan Ericson svara på vad som gör att Moderaterna inte upplever att 40 miljoner skulle ha kunnat användas bättre för att höja skolresultaten i Söderhamn eller Rinkeby, där barnfattigdomen är som störst, i stället för att gå till aktieutdelning. Hur kan man säga att det är bättre kvalitet för att någon har lyckats bedriva en skola på väg Östermalm och struntat i att befinna sig i områden där eleverna kanske inte har lika högutbildade föräldrar? Det är det som är skillnaden. Det går inte att mäta på samma sätt som i andra sammanhang.

Jan Ericson har sett våra beräkningar och förslag. Jag tror att han vet vad vi menar med att sätta ett vinsttak och begränsa vinstutdelningen i välfärden. Om man fortsätter att bedriva en högkvalitativ verksamhet och investerar är det helt okej. Stoppas pengarna i egen ficka – eller håller på med ren kriminalitet, som i det exempel jag föredrog – finns det någonting som vi tycker att pengarna hellre kan användas till, och det är välfärden.

(Applåder)

Anf. 54 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar finansutskottets betänkande nr 26, *Kommunala frågor*. Det är ett betänkande som avser en lång rad motionsyrkanden från den allmänna motionstiden, drygt 30 stycken, och som handlar om olika frågor inom den kommunala sektorn. Det handlar bland annat om villkor för verksamheter inom välfärdsområdet, om ersättningssystem för välfärdsverksamheter och om det så viktiga systemet för kostnadsutjämning mellan kommuner och mellan landsting, för att nämna några av de frågor som berörs i det här betänkandet.

Fru talman! Jag vill redan här och nu yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Låt mig också något lite beröra en del av de frågor som betänkandet gäller.

Först vill jag ta upp det som går under beteckningen villkor för verksamheter som bedrivs inom vissa välfärdsområden. Att frågor som handlar om välfärdens kärna – vård och omsorg, skola och hälso- och sjukvård – och förutsättningarna för den verksamhet som välfärdens producenter, kommuner och landsting, bedriver varje dag har varit föremål för en intensiv politisk debatt under de senaste åren är inte underligt och har säkert inte undgått någon. Det har i den debatten funnits minst sagt starka och tydliga åsikter.

Fru talman! Nu finns det dock inom ramen för januariavtalet en överenskommelse om hur de här frågorna ska hanteras, med en inriktning där tydliga och höga kvalitetskrav ska vara styrande för alla välfärdens aktörer. Den mer exakta utformningen av det återkommer regeringen till i den vårändringsbudget som läggs på riksdagens bord om en månad. Den debatt som återstår och som med all sannolikhet återkommer på det här området är det då ganska naturligt att vi tar när de förslagen ligger på vårt bord. Allt annat blir bara spekulationer, och det tycker jag inte att vi har någon anledning att bidra till.

Fru talman! Systemet för kostnadsutjämnningen mellan kommuner och mellan landsting, som är en viktig del av det kommunala inkomsts- och kostnadsutjämningsystemet, har än en gång utretts. Det är en utredning vars slutbetänkande fått det lovande namnet *Lite mer lika – Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting*.

Systemet är komplicerat, minst sagt, men det är föremål för stort intresse. Ja, kanske inte från den breda allmänheten, men från politiskt ansvariga inom kommuner och landsting för vilka det har mycket stor betydelse. Det är just där som välfärden produceras i vård och omsorg, skola och hälso- och sjukvård.

Därför är kostnadsutjämningsystemet en viktig del i förutsättningarna för välfärden. Målet för systemet är att så långt som möjligt skapa likvärdiga förutsättningar i hela landet. Det är ett viktigt instrument. Men det är inte helt enkelt, och det är sannolikt nära nog omöjligt att uppnå målet till 100 procent. Systemet ska ta hänsyn till strukturella, ej påverkbara faktorer. Systemet ska inte ta hänsyn till olikheter i ambitionsnivåer. Systemet är ett inomkommunalt system.

Jag hade själv förmånen att finnas med i den politiska referensgruppen i den nu aktuella utredningen. Det var oerhört spännande och lärorikt. Min respekt för systemets komplexitet har inte blivit mindre, och min insikt om dess vikt och värde har ökat högst betydligt.

Fru talman! Tyvärr innebar den utdragna processen med regeringsbildningen att remissbehandlingen av utredningens förslag fördröjdes och att ett beslut om införandet följaktligen också fördröjdes. Men mest allvarligt är att införandet av ett nytt, korrigerat kostnadsutjämningsystem fördröjs med minst ett år, vilket är olyckligt, mycket olyckligt.

Trots det ser jag med spänning fram emot remissen och den fortsatta behandlingen av förslaget. Då kommer vi också att få möjlighet att debattera denna för den kommunala verksamheten och för välfärden så viktiga fråga ordentligt här i kammaren.

Därför är de frågor som motionerna i detta betänkande tar upp mycket viktiga, men de är lite tidigt väckta. Men var lugna, vi återkommer till dem. Därför, fru talman, yrkar jag än en gång bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Björn Wiechel (S).

Anf. 55 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Jag ska läsa upp något: Vinstjakten hör inte hemma i svensk välfärd. En majoritet av Sveriges medborgare och också en majoritet av de borgerliga och sverigedemokratiska sympatisörerna vill se ett slut på vinstjakten i välfärden. De förväntar sig att vi folkvalda ska lösa problemet, inte passivt se på medan miljarder plockas ut i välfärden. Vi tänker fortsätta att lyssna på dem och göra det bästa i den här frågan. Endast det bästa är gott nog åt folket.

Fru talman! Man skulle nästan kunna tro att det är sagt av valfri vänsterpartist. Men, nej, det är uttalat av civilminister Ardalan Shekarabi vid olika tillfällen under 2018. Jag måste därför ändå fråga Ingemar Nilsson om hur Socialdemokraterna tänker när de väljer att helt släppa frågan om ett vinsttak i välfärden.

Vänsterpartiet jobbade länge i motvind. Men efter år av påtryckningar från oss, fackförbunden och väljarna valde Socialdemokraterna att komma till insikt under föregående period när vi fortfarande samarbetade. Bättre sent än aldrig, tänkte vi generöst. Huvudsaken är att vi sätter stopp för vinstlöseriet.

Inte minst mot bakgrund av det som uppdagades i går om slavliknande villkor i hemtjänsten är min fråga: Är det inte så här ni ser det längre?

Anf. 56 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson! Jag vill inte påstå att det sista du sa är historieförfalskning. Men det är på gränsen till historieförfalskning om du vill påstå eller insinuera att vi som socialdemokrater samt betydande delar av arbetarrörelsen skulle ha varit ivriga förespråkare för vinster i välfärden historiskt. Det är på gränsen till en grav historieförfalskning.

Det finns en företeelse som har inträffat under den här resan. Jag vill fortfarande påstå att vi till stora delar i grunden har samma uppfattning. Men till skillnad från Ida Gabrielsson ser jag några saker som har inträffat under resan. Den 9 september 2018 hade vi allmänt val i Sverige. Valresultatet gav en majoritet på i runda slängar 60 procent i den här kammaren för en helt annan politik än den vi står för.

Till skillnad från Vänsterpartiet inser vi hur det politiska landskapet ser ut och vissa realiteter. Till skillnad från Vänsterpartiet och Ida Gabrielsson tror vi att vi gör mer nytta och kan bedriva en bättre politisk verksamhet genom att försöka att vara med och ta ansvar och göra det så bra det över huvud taget går än genom att skriva demonstrationsplakat på läktaren. Det är lite grann det som Ida Gabrielsson ägnar sig åt för närvarande.

Vi måste inse att det finns en politisk realitet. Vi är inte några starka förespråkare för vinster i välfärden. Men vi är förespråkare för att vara med och påverka den politiska verkligheten.

Anf. 57 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Ingemar Nilsson kan gärna förklara för mig hur man uppriktar fina överenskommelser och hur man samarbetar med borgerliga partier genom att skriva den här typen av 73-punktsprogram. Det har han säkert som företrädare för ett maktparti mycket bättre koll på.

Fru talman! Ingemar Nilsson behöver inte förklara för mig hur det ser ut i den svenska välfärden och vad som skulle behöva göras. Jag har varit på klassresor där några har lämnats kvar på skolgården för att de inte har råd till annat. Jag har sett hur kompisars arbete inom hemtjänsten blivit så tufft att de inte längre pallar att jobba kvar.

Jag oroar mig för hur det ska bli för mitt barn när hon börjar skolan och hur jag ska kunna ta hand om mina föräldrar när de blir gamla. Därför måste jag Ingemar Nilssons försvarstal till trots återigen fråga om Ingemar Nilsson och Socialdemokraterna inte ser samma sak. För mig är det helt tydligt.

Anf. 58 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan konkretisera frågeställningen. Den var väl egentligen en upprepning av den första frågan, antar jag.

Jag och Socialdemokraterna är inga förespråkare för någon oreglerad verksamhet inom den offentliga verksamheten eller inom skattefinansierad

verksamhet. Vi bejakar inte extrema vinster i välfärden. Men vi tar hänsyn till en politisk realitet.

Vår ambition och ingång i detta är att göra saker och ting så bra som möjligt. Vi tror mer på att vara med och påverka än att sitta på läktaren, gå i opposition och inte kunna påverka någonting.

Sedan handlar det om att ha ett politiskt ansvar för den situation som råder. Det handlar också om att slåss för bra villkor på arbetsmarknaden och att driva de fackliga kraven för en vettig arbetsmiljö. Det gäller det som Ida Gabrielsson tog upp tidigare om villkoren i hemtjänsten.

Det är naturligtvis ett politiskt ansvar för den som har arbetsgivaransvaret. Men det är också en facklig fråga. Det handlar om att se till att vi har en stark fungerande fackföreningsrörelse där parterna tar ansvar för hur villkoren på svensk arbetsmarknad ser ut.

Det är ingenting som jag tror att vi dikterar i detalj härifrån talarstolarna i riksdagen. Vi ska bibehålla den svenska modellen. Sedan ska vi på det nationella planet och på det lokala, kommunala och landstingskommunala planet ta ansvar för att erbjuda så bra arbetsmiljöer och arbetsvillkor det över huvud taget är möjligt.

Det gör vi inte genom att gå i opposition och säga: Vi protesterar. Det gör vi genom att påverka politiken så långt det över huvud taget är möjligt med hänsyn tagen till det utslag vi har fått i valet den 9 september.

I detta anförande instämde Björn Wiechel (S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Riksrevisionens rapport om staten som inköpare av konsulttjänster

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU31
Riksrevisionens rapport om staten som inköpare av konsulttjänster (skr. 2018/19:24)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Riksrevisionens rapport om Riksgäldskontorets användning av ränteswappar

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU32
Riksrevisionens rapport om Riksgäldskontorets användning av ränteswappar (skr. 2018/19:22)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd

Prot. 2018/19:60
6 mars

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU13

Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd (skr. 2018/19:14 och skr. 2018/19:27)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapporter om
bedömningen av
arbetsförmåga vid
psykisk ohälsa och
försäkringsmedicinskt
beslutsstöd*

Anf. 59 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Även om hälsan i Sverige generellt sett är god har den psykiska ohälsan ökat sedan början av 1990-talet. Psykisk ohälsa dominerar bland nya sjukskrivningar, och andelen unga som lider av psykisk ohälsa har gradvis ökat. Psykisk ohälsa håller på att bli en av våra största folkhälsoutmaningar.

I dag debatterar vi Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd. Sjukförsäkringen är en försäkring mot inkomstbortfall vid arbetsoförmåga – inte mot sjukdomen i sig. Det innebär att vi har rätt till ersättning när vi på grund av sjukdom inte kan arbeta. Men om vi trots sjukdomen eller skadan faktiskt kan jobba ska vi också göra det. Det är en rimlig ordning, men det innebär också att bedömningen av arbetsförmågan är avgörande för den som har haft otur att skada sig eller drabbas av sjukdom.

Det är hälso- och sjukvården som ställer diagnos och som gör bedömningen av huruvida vi är sjuka eller inte. Det är sedan Försäkringskassans sak att bedöma vår arbetsförmåga, och det är därför oerhört viktigt att kommunikationen däremellan fungerar och att Försäkringskassan har det underlag de behöver. Det är för mig uppenbart att detta inte fungerar tillräckligt bra i dag. Jag ser tydliga konflikter mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassans handläggare runt om i landet. Jag ser också i många fall ute i landet spår av brister i kommunikationen där människor upplever sig ha blivit orättvist behandlade.

Riksrevisionen har i sin rapport lyft fram flera områden där det försäkringsmedicinska beslutsstödet behöver utvecklas. Det gäller bland annat hur stödet bör användas vid samsjukhet och hur det i övrigt kan tillämpas mer likformigt och förutsägbart.

Vi socialdemokrater vill ha en sjukförsäkring och en handläggning som innebär att den som är sjuk och inte kan arbeta ska ha rätt till snabb rehabilitering tillbaka i arbete och ekonomisk trygghet under den tid det tar. En trygg försäkring är en förutsägbart försäkring. Du ska förstå vad som händer och hur du kommer tillbaka. Så är det inte för alla i dag, och det är oacceptabelt. Därför görs också förändringar.

Bland annat har regeringen kommit överens med Sveriges Kommuner och Landsting om att ge landstingen stimulansmedel för åtgärder som ska bidra till att utveckla sjukskrivningsprocessen inom hälso- och sjukvården. Det handlar om att höja kvaliteten på läkarintygen och underlätta kommunikationen mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassan.

Ett exempel på en sådan åtgärd är utvecklandet av elektroniska läkarintyg, som bedrivs gemensamt av Försäkringskassan, Socialstyrelsen, SKL och Inera. Införandet av elektroniska läkarintyg i nya versioner och i flera ärendeslag implementeras stegvis.

Ett annat exempel är att stimulansmedel ges till landstingen i syfte att säkerställa att läkare och övrig berörd personal har tillräcklig kunskap och kompetens i försäkringsmedicin för att kunna utföra sitt arbete inom sjukskrivning och rehabilitering, inklusive att skriva intyg.

Den 25 januari i år träffade jag delar av Försäkringsmedicinska kommittén, som i mitt hemlän arbetar med just detta. Det var ett givande möte där jag stärktes i min uppfattning, som nu också bekräftas i Riksrevisionens rapporter.

Exakt ett år dessförinnan, den 25 januari 2018, gav regeringen Socialstyrelsen och Försäkringskassan ett myndighetsgemensamt uppdrag att verka för att samarbetet och dialogen mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården förbättras när det gäller sjukskrivningsprocessen och läkarintygen. I uppdraget ingår att skapa samsyn om parternas förutsättningar vad gäller kompetens och möjligheterna inom gällande lagstiftning och mål, inklusive Försäkringskassans behov av underlag respektive hälso- och sjukvårdens faktiska förutsättningar att leverera sådana underlag.

Det ingår också att fördjupa analysen av förekommande skillnader mellan de faktiska sjukskrivningstiderna och rekommendationerna i det försäkringsmedicinska beslutsstödet, och då särskilt att uppmärksamma och analysera hur det kan bidra till bättre kommunikation och hur det kan utvecklas.

Uppdraget ska slutredovisas den 30 juni. Men regeringen redogör i sin bedömning i rapporterna för att det redan i delredovisningen förra sommaren framgick att det inom ramen för detta uppdrag genomförs en analys av såväl variation inom rekommendationerna som andel sjukfall som är längre än vad rekommendationerna säger, med fördjupning inom vissa diagnoser och förekomsten av samsjukhet. Det framgår också att myndigheterna avser att göra en fördjupad analys av Försäkringskassans användning av och syn på det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Tidigare studier har endast analyserat hur sjukskrivande läkare använder sig av och uppfattar stödet.

Fru talman! Det är sedan flera år tillbaka Socialstyrelsens uppdrag att kontinuerligt följa upp, uppdatera och utvärdera det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Socialstyrelsen har fått särskilda medel för att genomföra detta uppdrag, vilka i och med budgetpropositionen 2017 blev en permanent förstärkning av deras anslag.

Socialstyrelsen har i en rapport till Socialdepartementet förra året redovisat både genomförda och planerade insatser kring det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Av redovisningen framgår bland annat att de under 2017 har arbetat med dels de övergripande principerna för sjukskrivning, dels det diagnosspecifika beslutsstödet inom bland annat området psykiatriska sjukdomar. Det framgår även att Socialstyrelsen avser att fortsätta detta arbete, och arbetet med att vidareutveckla beslutsstödet fortsätter alltså.

Fru talman! Utskottet har formulerat ett tillkännagivande till regeringen om att göra en översyn av det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Med

anledning av att en rad åtgärder, som regeringen i sin bedömning liksom jag här i dag har redogjort för, har vidtagits ser vi inte att det finns skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 60 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! I betänkandet som vi nu debatterar behandlas två av Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och om försäkringsmedicinskt beslutsstöd.

I Riksrevisionens rapport om bedömning av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa granskar man varför det finns kvalitetsbrister i läkarintygen och vilka hinder läkare upplever i sin bedömning av arbetsförmåga vid sjukskrivning med psykiatriska diagnoser.

Enligt rapporten upplever sjukskrivande läkare en osäkerhet om vilka krav Försäkringskassan ställer inom ramen för sjukskrivningsprocessen. Läkare har också svårt att beskriva patientens funktionsnedsättning i läkarintygen eftersom det råder brist på undersöknings- och provresultat. Läkare har enligt rapporten inte heller tillräcklig kunskap inom försäkringsmedicin och psykiatri, och de har svårt att på ett tydligt sätt förklara för patienten hur regelverket och villkoren för sjukskrivning fungerar. Enligt rapporten är det ofta tidsbrist vid mötet med patienter, och läkare upplever att arbetet med sjukskrivningsärenden är administrativt betungande.

Den sjukskrivande läkaren ska på ett 30 minuters besök göra en bedömning av patientens funktionsnedsättning och en arbetsförmågebedömning. För en person med psykiska diagnoser kan ett läkarbesök i sig innebära en så stor press att det är svårt för den enskilda att beskriva sina symptom på ett adekvat sätt. En person med depression blir ofta sittande hemma eftersom man inte klarar av att träffa andra människor. Man är ofta känslig för ljud och för snabba händelser, och ofta klarar personen inte av frågor och kravställande från andra människor.

Fru talman! Det beslutsstöd som Försäkringskassan har är inte anpassat för psykiska diagnoser och blir därför ett trubbigt och svårarbetat stöd till den sjukskrivande läkaren. Många läkare som sjukskriver personer anser att den administrativa bördan är stor och att det är svårt att göra en bedömning av nedsatt arbetsförmåga och av hur stor funktionsnedsättning som den psykiska diagnosen ger. För många är det inte arbetet som är anledningen till den psykiska ohälsan, men det är det enda man kan vara sjukskrivna från. Det är svårt att sjukskriva sig från livet i stort.

Fru talman! Alla människor definierar sin egen hälsa utifrån sitt eget sammanhang. Samverkan mellan sjukdom och hälsa är enkel att intuitivt se, men det är svårt att dra gränser mellan dessa. Sjukdom skapar ofta en känsla av ohälsa, och upplevd dålig hälsa kan påverka hur man upplever sina arbetsförhållanden. På samma sätt är begreppet arbetsförmåga svårt att definiera. Arbetsförmågan beror helt på vilket arbete som avses. Samma sjukdomsdiagnos kan innebära att arbetsförmågan antingen försvinner totalt eller inte påverkas alls. Hur påverkar ett brutet ben arbetsförmågan för en tjänsteman som sitter vid ett skrivbord jämfört med för en asfaltläggare? Hur diagnostiseras arbetsförmågan hos dessa två om vi byter diagnos till en lättare depression? Det enkla, men samtidigt djupt

Prot. 2018/19:60

6 mars

*Riksrevisionens
rapporter om
bedömningen av
arbetsförmåga vid
psykisk ohälsa och
försäkringsmedicinskt
beslutsstöd*

komplicerade, svaret är att det alltid finns arbetsuppgifter som är både möjliga och omöjliga att genomföra för samma diagnos.

Fru talman! Det senaste året har antalet sjukskrivningar med diagnosen psykisk ohälsa ökat i stor omfattning. Det är fortfarande en övervägande majoritet kvinnor som är sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa, 70 procent kvinnor mot 30 procent män. Den allmänna trenden är att antalet sjukskrivna inom andra diagnoser sjunker i antal, men inom psykiatriska diagnoser fortsätter antalet sjukskrivna att öka.

Ofta när det handlar om olika psykiatriska diagnoser finns det flera olika diagnoser att ta hänsyn till. Försäkringskassans beslutsstöd måste ses över så att det bättre kan anpassas när det handlar om så kallad samsjuklighet.

Fru talman! En person som drabbas av exempelvis utmattningssyndrom kanske inte alls ska sjukskrivas i hemmet under en längre tid, då arbetsplatsen i sig kan vara en del i det som ligger bakom sjukdomen. Det är inte rimligt att vänta i tre månader innan man undersöker om det finns andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren som personen kan utföra. Det är inte heller rimligt att vänta i sex månader innan man lyfter frågan om personen över huvud taget ska arbeta kvar hos sin arbetsgivare. Jag menar att man i ett tidigt skede ska undersöka om den sjukskrivna skulle må bättre av andra arbetsuppgifter eller hos en annan arbetsgivare.

Fru talman! Moderaterna delar Riksrevisionens bedömning att det behövs en översyn av Försäkringskassans modell för försäkringsmedicinsk analys med fokus på den så kallade DFA-kedjan – diagnos, funktion, aktivitet – framför allt när det gäller psykiatriska diagnoser. Vi menar även att Försäkringskassan bör tillåtas att sätta upp tydligare kvalitetskrav för vårdgivare som skriver ut sjukintyg. Vidare bör Försäkringskassan ges i uppdrag att via administrativa register löpande följa upp och granska sjukskrivningsmönstret hos olika vårdgivare. Osakliga skillnader och avvikelser från det försäkringsmedicinska beslutsstödet kan snabbt upptäckas och utredas.

Vi menar också att tidiga rehabiliteringsinsatser, före en sjukskrivning, har bättre förutsättningar att förhindra en framtida sjukfrånvaro än en ökad återgång i arbete bland redan sjukskrivna.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag förutom under punkt 3, där jag yrkar bifall till Moderaternas och KD:s reservation nr 6.

Anf. 61 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut under punkt 1 samt till Sverigedemokraternas reservation 2 under punkt 2.

Vi debatterar i dag som tidigare nämnts Socialförsäkringsutskottets betänkande 13 om Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd.

Under lång tid har Sverige varit ett land med hög grundläggande social trygghet, men tyvärr upplever många sig svikna i dag.

Många trodde säkert att Socialdemokraterna med socialförsäkringsminister Annika Strandhäll i spetsen skulle föra en mer human politik för sjukförsäkringen, men i stället har politiken blivit hårdare och utförsäkringarna ökat lavinartat. I dag utförsäkras människor långt före den omdebatterade och kritiserade tidsgräns som Reinfeldt införde, och det har blivit

näst intill omöjligt att bli beviljad sjukersättning. Regeringens besparingar sker på de sjukas och utsattas bekostnad.

Fru talman! Givetvis måste målsättningen vara att de som kan arbeta också ska arbeta. De som är sjuka måste få bästa möjliga rehabilitering med målsättningen att kunna återgå i arbete, men samtidigt måste det finnas en trygghet för dem som faktiskt inte kan arbeta.

Särskilt oroande är den ökande psykiska ohälsan i Sverige. Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukskrivning i dag, och en stor majoritet av de drabbade är kvinnor. Det finns ett stort behov av förstärkning och ökad kompetens inom hela rehabiliteringskedjan.

Fru talman! Att bli drabbad av psykisk ohälsa är något av det svåraste en människa kan gå igenom. Det finns inga enkla lösningar. Det kanske inte syns utpå. Det kan vara svårt att sätta ord på. Men den inre smärtan kan vara outhärdlig, så outhärdlig att en del tyvärr väljer att själva avsluta sitt liv.

Före mitt inträde i riksdagen, fru talman, arbetade jag som socialpedagog inom psykiatrin och innan dess som skötare inom akutpsykiatrin. De livsöden man får möta är ibland mycket svåra och berörande, men med rätt behandling och bemötande finns det hopp om bättring och tillfrisknande. Men då måste det också ges utrymme för att det får ta sin tid och för människor att utifrån sin egen livssituation och individuella förmåga ta små steg framåt och förhoppningsvis, för dem för vilka det är möjligt, kunna återgå i arbetslivet.

Att mitt i denna kris uppleva att man inte blir förstådd av Försäkringskassan i fråga om hur den psykiska ohälsan kan påverka arbetsförmågan, att mötas av ett stelbent system främst gjort för fysiska diagnoser och att kanske mötas av ett avslag för sjukpenning eller sjukersättning där man inte förstår motiveringen gör ju inte saken bättre – snarare mycket sämre.

Sverigedemokraterna ser därför med stor oro på de iakttagelser som Riksrevisionen redogör för i sin granskningsrapport *Bedömning av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa*. Sjukskrivningsprocessens utformning och det underlag som läkare har att utgå från är uppenbart inte anpassade för de psykiatriska diagnoser som i dag tyvärr blir allt vanligare. Enligt rapporten fungerar bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa så pass dåligt att det föreligger en risk att regelverket för sjukförsäkringen inte tillämpas på ett likformigt och rättssäkert sätt.

I Riksrevisionens rapport om försäkringsmedicinskt beslutsstöd granskas om det försäkringsmedicinska beslutsstödet påverkar hur läkare anger sjukskrivningsdiagnoser och hur Försäkringskassan handlägger och utreder sjukpenningärenden vid psykisk ohälsa. Där framgår att det förekommer alltför stora variationer i hur beslutsstödet tolkas, särskilt i de fall då personen i fråga har flera diagnoser samtidigt, så kallad samsjuklighet. Detta gör att många individer kommer i kläm och inte behandlas på ett rättssäkert sätt.

Fru talman! Det är därför mycket glädjande att en majoritet i socialförsäkringsutskottet i dag med stöd av motionsyrkanden från Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet kommer att lägga fram ett tillkännagivande med en uppmaning till regeringen att initiera en översyn av Försäkringskassans modell för försäkringsmedicinsk

Prot. 2018/19:60

6 mars

*Riksrevisionens
rapporter om
bedömningen av
arbetsförmåga vid
psykisk ohälsa och
försäkringsmedicinskt
beslutsstöd*

analys och användningen av det försäkringsmedicinska beslutsstödet, särskilt vid samsjuklighet. Jag yrkar som sagt bifall till utskottets förslag under punkt 1.

Det är tråkigt att Socialdemokraterna och Miljöpartiet reserverar sig. Jag tycker att vi borde ha kunna nå fram till enighet här. Även om det redan görs saker tycker jag att regeringspartierna skulle kunna stödja en sådan här översyn. Jag hoppas ändå att regeringen efter tillkännagivandet tar tag i frågan och initierar denna översyn.

Sammantaget ser vi med stor oro på den utveckling som skett inom sjukförsäkringen både under den förra och under den nuvarande mandatperioden. Vi har berörts av många människoöden där sjuka har kommit i kläm, i synnerhet sådana med psykisk ohälsa.

Sverigedemokraterna satsar därför i särklass mest resurser av alla partier på en mer human och hållbar sjukförsäkring. Vi satsar bland annat 100 miljoner på en förbättrad sjukskrivningsprocess och en förstärkt rehabiliteringskedja. Vi menar också att kompetensen att bemöta människor med psykisk ohälsa måste stärkas inom hela rehabiliteringskedjan, vilket vi framhåller i vår reservation 2. Vi menar även att det måste ges mer utrymme för personliga möten och individuella bedömningar.

Vi anser även att den bedömning som ska göras vid dag 180 i rehabiliteringskedjan är för stelbent och svårtolkad och inte tar hänsyn till individens situation. Just vid dag 180 sker det väldigt många utförsäkringar, och enligt en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen håller inte bedömningarna tillräckligt god kvalitet. Mot bakgrund av detta föreslår vi i stället att man från dag 180 enbart prövas mot yrken inom sitt eget kompetensområde, i stället för fiktiva jobb på hela arbetsmarknaden.

Tillsammans med en mängd övriga förslag, exempelvis flexibel sjukskrivning i små steg om 5 procent i stället för dagens stelbenta system, bibehållen ersättning vid deltidsarbete, studier som rehabilitering och förenklat regelverk vid sjukersättning, vill Sverigedemokraterna fortsätta kämpa för en mer human och hållbar sjukförsäkring.

Anf. 62 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Vi har nu hört tydligt vad detta betänkande handlar om, nämligen Riksrevisionens rapport om de försäkringsmedicinska beslutsstöden och de försäkringsmedicinska analyser som görs. Här finns det brister, säger Riksrevisionen i sin rapport. Det fungerar helt enkelt inte, och det finns ingen samsyn i hur sjukskrivningar ska hanteras och hur arbetsförmågan ska bedömas när man ska bevilja och bedöma vem som ska vara sjukskriven. Självklart är det inte *en* instans som brister i det här sammanhanget, utan det är givetvis både den sjukskrivande läkaren och Försäkringskassan.

I Riksrevisionens rapport framgår det också att det finns kvalitetsbrister i läkarintygen. Läkarna menar att de upplever osäkerhet i de krav som ställs från Försäkringskassan på hur själva processen ska gå till i sjukskrivningsärenden. Dessutom menar de att det finns brister i undersöknings- och provresultaten för att beskriva en patients funktionsnedsättning. De säger också från läkarnas sida att det finns brister i det försäkringsmedicinska stödet, speciellt när det gäller de psykiatriska sjukdomarna. De kan heller inte förklara för patienten vilket regelverk som gäller för att man ska få vara sjukskriven.

Försäkringskassan har tagit fram en ganska tydlig modell för hur de försäkringsmedicinska analyserna ska gå till. Det ska gälla kopplingen mellan diagnos och funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning. Men problemen består i att det är oklarheter i läkarintygen, menar Försäkringskassan. Det har man faktiskt klagat över i minst tio år, eller åtminstone så länge som jag har varit aktiv i de här frågorna.

Försäkringskassan är dock inte heller på något sätt oskyldig i sammanhanget, för man har ju ett samordningsansvar. Det samordningsansvaret brister det i, menar Inspektionen för socialförsäkringen. Man lever helt enkelt inte upp till det från Försäkringskassans sida. Samordningsansvaret innebär att Försäkringskassan har en skyldighet att ha kontakt med vården, med den som är sjuk och också med arbetsgivaren.

Sjukskrivningarna ska naturligtvis vara så korta som möjligt. Det gäller självklart alla sjukfall men framför allt de psykiska sjukdomarna. Där behöver man ha en behandling så fort som möjligt, för ju längre man är sjuk och ju längre man är borta från arbetslivet, desto svårare är det att komma tillbaka. Därför är kontakten med arbetsplatsen oerhört viktig liksom att man har den, menar vi från Centerpartiet, i den takt som den sjukskrivne själv klarar av.

Regeringen säger att man instämmer i Riksrevisionens synpunkter och rekommendationer till förbättringar på det här området. Samtidigt säger man att kommuner och landsting har fått stimulansmedel för att underlätta kommunikationen mellan Försäkringskassan, landstingen och sjukvården. Vidare har Socialstyrelsen och Försäkringskassan ett uppdrag att verka för ett bättre samarbete och en bättre dialog mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården och se till att det förbättras ännu mer. Men det har man heller inte klarat av.

En delrapport lämnades 2018 rörande den uppgift man hade att förbättra samarbetet mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Det slutliga resultatet ska redovisas den 30 juni i år. Sveriges Kommuner och Landsting har också fått särskilda medel för att följa upp, uppdatera och utvärdera de försäkringsmedicinska beslutsstöden. Det fick man en utökad ekonomisk ram för redan 2017.

Uppenbarligen har inte de åtgärder som regeringen vidtagit gett något resultat. Det måste man ta på allvar och se till att göra något åt. Speciellt när det gäller de psykiska diagnoserna kan vi inte acceptera att man inte på alla sätt och vis medverkar till att personer får hjälp till att återkomma till arbete och att de får den vård som de snabbt behöver. Därför är det oerhört viktigt att vi följer och ser över de försäkringsmedicinska beslutsstöden och Försäkringskassans modell för försäkringsmedicinsk analys.

Centerpartiet yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Jag vill också yrka bifall till vår reservation 3.

Anf. 63 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Jag läste en insändare i NT som undersköterskan Monica hade skrivit i veckan. Hon förklarar det som jag tror att många upplever på dagens arbetsmarknad och skriver så här: Jag har arbetat som undersköterska inom hemtjänsten i Norrköpings kommun i ca 18 år och jobbade tidigare i Stockholm. Jag har trivts väldigt bra och tycker om mina brukare – äldre människor som har skapat vår välfärd. Men nu räcker det. Jag har fått nog. Jag har sagt upp mig. Det var något jag inte ville. Jag är 61 år och

har fyra eller fler år kvar att arbeta, men nu räcker det. Jag har dagligen ca 20, ibland fler, brukare, varav en del är mycket vårdkrävande. Men jag känner att jag inte räcker till för att göra ett bra arbete med god kvalitet. Jag har ca 15 minuter på mig per besök, och det räcker inte. Snälla gör något, Norrköpings kommun och mina chefer! Vi orkar inte mer.

Jag som tidigare själv har jobbat i hemtjänsten kan verkligen relatera till det här. Tidsaspekten, 15 minuter per person, funkar inte.

Depressioner, långvarig stress och utmattning blir allt vanligare. Det är i dag de vanligaste orsakerna till sjukskrivning. Nästan hälften av de sjukskrivna har psykiatriska diagnoser, och det tar längre tid för den som har en psykiatrisk diagnos att komma tillbaka till arbetet än för personer med andra sjukdomstillstånd. Den största ökningen har skett inom diagnosen anpassningsstörningar och reaktion på svår stress.

Unionen visade för några veckor sedan att sju av tio privatanställda tjänstemän känner sig generellt stressade av jobbet. Det är en ganska stor ökning. Att ständigt behöva vara tillgänglig minskar återhämtningen, men den främsta anledningen till jobbstressen är hög arbetsbelastning.

Den högsta stressrelaterade ohälsan finns dock bland yrkesgrupper som arbetar inom välfärdsprofessioner i den offentligt finansierade sektorn. Anledningen är fastslagen: Kraven är höga, men det finns en avsaknad av resurser för att genomföra de arbetsuppgifter man ska genomföra.

Allt fler arbetsplatser utsätter människor för evighetslång press. Sjuka miljöer och arbetsplatser bryter faktiskt ned friska personer. Även friska personer som får sin kropp utsatt för press och stress under längre tid blir utmattade. Det är de facto en sund reaktion på ett helt orimligt tillstånd och orimligt ställda krav.

Arbetslivsforskare som arbetar med det här menar att det handlar om ökad så kallad effektivisering. Obalans mellan krav och resurser på arbetsplatser är den mest bidragande orsaken till utveckling av stress och psykisk ohälsa. Vi förväntas kunna göra lika mycket eller mer men med färre personer på arbetsplatsen.

Många som talar om på arbetsplatsen att stressen är för hög får höra att de själva ska sänka sina ambitionsnivåer eller tänka på att gå hem i tid och så vidare. Jag menar att det är ett individfokus. I själva verket är det ledningar, politiker och chefer som måste skapa strukturella förutsättningar på arbetsplatserna för att människor ska kunna utföra sina arbeten.

Arbetsmiljöverket inledde för två år sedan en nationell tillsyn av äldreomsorgen. Det är arbetsplatser som har höga sjukskrivningstal. I närmare 90 procent av fallen har Arbetsmiljöverket ställt krav på att man ska åtgärda brister i arbetsmiljön.

Det som Arbetsmiljöverket särskilt lyfter fram är återigen balansen mellan arbetsbelastning och de resurser som finns inom äldreomsorgen. Tempot är för högt, och arbetsuppgifterna är för många i förhållande till den tid man har, vilket är mycket psykiskt påfrestande. Verket är tydligt med att det helt enkelt riskerar människors hälsa. Det hänger i sin tur ihop med olyckor på jobbet. Hög stressnivå ökar risken för att man utför arbetsmoment på ett mer riskfyllt sätt.

Det handlar också om att nyanställda inte får tillräckligt god introduktion eftersom det för den ordinarie personalen inte ens finns tid att utföra

sina arbetsuppgifter. Det behöver finnas möjlighet och tid till kunskapspåfyllning och kompetensutveckling. Och man måste veta vad man ska prioritera vid resurs- och tidsbrist.

Den här situationen gör mig väldigt frustrerad över att den nuvarande regeringen har lovat att ytterligare försämra välfärdspersonalens arbetsmiljö. Anmärkningar på 90 procent av äldreomsorgens arbetsplatser verkar inte räcka för att ändra den kursen. Regeringen planerar nu att ytterligare minska intäkterna till staten och därmed minska resurserna till äldreomsorgen. Det blir effekten av uppåt 70–80 miljarder i minskade intäkter. Faktum är att vi skulle behöva öka intäkterna med ungefär lika mycket.

Fru talman! Det övergår mitt förstånd att man kan prioritera exempelvis skattesänkningar för svenska direktörer med 67 000 kronor i månaden, genom att ta bort värnskatten, i stället för att minska belastningsskadorna och sjukskrivningarna för personalen i äldreomsorgen. Då tror jag att man knappt har varit i en situation där man har haft kontakt med ett äldreboende, behövt hemtjänst eller pratat med en undersköterska.

Det behövs nyanställningar på en halv miljon personer i välfärdssektorn fram till 2026 för att kunna upprätthålla dagens nivå. Samtidigt blir vi äldre; andelen äldre kommer att öka. Arbetsuppgifterna kommer att öka inom äldreomsorgen. Anhöriga, äldre och kommunerna förväntar sig att äldreomsorgen ska få ännu fler arbetsuppgifter. Därför kommer det inte att räcka med att upprätthålla dagens nivå.

De slimmade arbetsplatserna försvårar också möjligheterna att komma tillbaka efter en tids sjukskrivning. Det är svårt med rehabilitering och arbetsträning om arbetsplatserna är så slimmade och stressiga att ordinarie personal knappt klarar arbetstempot. Det är svårt att komma tillbaka till en arbetsplats som är sjuk, vilket kanske var anledningen till att man blev sjuk från början. Även för arbetsträningens skull behöver det alltså finnas en balans mellan krav, kontroll och arbetsbelastning.

I dag tycks resultatet av resursbristen och krav på vinster och budgethållning leda till fler administratörer, mellanchefer och management som ska lägga scheman och styra sina enheter för att, som det heter, effektivisera. Då får man sådant som personalen i till exempel hemtjänsten i Göteborg nu har protesterat mot: minutstyrning, övervakning och orimliga arbetstider utan förståelse för att man i vården och omsorgen arbetar med människor. En massa olika saker kan hända under en arbetsdag. När personalen inte får vara med och styra över schema och arbetsätt skapar det kontrollförlust, vilket ökar stressnivån ytterligare.

De stora nedskärningarna i sjukförsäkringen, som den nuvarande och förra regeringen har genomfört, drabbar naturligtvis de personer som behöver det mest. Bedömningarna ska bli allt tuffare, mer mekaniska, passa in i fyrkantiga modeller om exakta tidsgränser och hänga ihop med det som kallas objektiva undersökningsfynd. Allt detta ska göras för att kunna spara in och få möjlighet att sänka skatten med 67 000 kronor i månaden för vd:arna i Sverige.

Jag blir bekymrad av att läsa Riksrevisionens rapport. Allt det här skapar olika sätt att minska utbetalningarna. Sjukförsäkringens större fokus på läkarintyg, till exempel, belastar inte bara den som har ansökt om sjukpenning utan också läkarna. Det är svårt för många att förstå exakt vad Försäkringskassan kräver i sjukskrivningsprocessen. Psykiska besvär och

utmattningsbesvär har dessutom andra sorters förlopp och undersöknings- och provresultat än mer fysiska skador har.

Ett annat exempel är 26-åriga Martin, som SVT har rapporterat om. Han har haft aktivitetsersättning från Försäkringskassan sedan 2013, på grund av en utvecklingsstörning som gör att han inte klarar sitt arbete utan en handledare som coachar honom hela tiden. Men på grund av de nya hårdare bedömningarna har Martin blivit av med sin ersättning och blivit skickad till Arbetsförmedlingen. Dagen efter blir han såklart utskriven från Arbetsförmedlingen, eftersom han inte kan arbeta, och hänvisad till kommunens socialkontor.

Vänsterpartiet menar att sjukförsäkringen inte ska fungera på det sättet. Martin ska inte söka försörjningsstöd från kommunen. Sjukförsäkringen är i behov av mycket stora reformer. Vi menar att det måste ges större utrymme för att ge den försäkrade ett bättre bemötande, för att göra en bedömning som tar sociala hänsyn, till historik, ålder, utbildningsbakgrund och så vidare, som en utredare på Försäkringskassan bedömer som viktiga. Handläggare behöver oftare tala med den försäkrade, söka kontakt och dialog med de olika aktörerna och den försäkrade för att få en förståelse för problemet. Man ska inte bara avslå och gå vidare.

Om vi bara skulle ha handläggare som bedömer ett läkarintyg, på det sätt som man nu gör, och går vidare kan de snart bytas ut mot datorer och robotar. Vi tror inte på det. Det krävs helhetsbedömningar för att göra en meningsfull bedömning av en persons arbetsförmåga. Av den anledningen vill vi att en översyn av beslutsstödet ska göras.

Jag yrkar därför bifall till vår reservation 4.
(Applåder)

Anf. 64 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Men jag står givetvis bakom våra reservationer, och för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 5.

Herr talman! Vi kristdemokrater vill ogärna släppa perspektivet att om vi ska lyckas sänka sjukskrivningstalen reellt och långsiktigt är det förebyggande arbetet centralt. Det räcker inte att bara fokusera på arbetsplatsen och de problem som kan uppstå där. Det behövs en politik som brett bidrar till att minska stressen och till att skapa goda förutsättningar för förbättrad folkhälsa.

Möjligheterna för var och en att få ihop sitt unika livspussel påverkas av den förda politiken inom en rad olika områden. Här blir frågan om politiken har fokus på att styra och ställa över människors liv eller om politiken syftar till att kontinuerligt skapa bättre förutsättningar för enskilda och familjer att få ihop sin vardag.

Herr talman! Här i dag har vi två skrivelser från regeringen som utgår från två granskningsrapporter som gjorts av Riksrevisionen där man tittat på hur det går till vid psykiatriska diagnoser.

Den psykiska ohälsan ökar snabbt. Nästan hälften av alla sjukskrivningar har diagnosen psykisk ohälsa. Dessa sjukskrivningar är i genomsnitt dessutom 70 procent längre.

Det är alltså lätt att förstå varför vår förmåga att hantera detta på ett klokt sätt är avgjort viktigt. Handläggningen av trygghetssystemen måste

fungera på det vis vi önskar, annars blir det där livspusslet helt omöjligt att få ihop. Så mycket kan gå sönder så snabbt.

Socialförsäkringarna ska ge trygghet under den tid då arbetsförmågan är helt eller delvis begränsad. Den ska också leda den enskilde tillbaka till arbetslivet.

”Osäkerhet” var nog ändå det ord som tydligast etsade sig fast hos mig efter att jag tagit del av dessa två granskningsrapporter. Det finns osäkerhet som har att göra med kvalitetsbrist i läkarintygen, förmågan att som läkare bedöma arbetsförmågan vid sjukskrivning med psykiatriska diagnoser, användningen av beslutsstödet vid psykisk ohälsa och Försäkringskassans handläggning av sjukpenningärenden vid psykisk ohälsa.

Detta gäller inte minst vid det som kallas samsjuklighet, det vill säga den som är sjuk har två eller flera sjukdomstillstånd samtidigt. Förekomsten av dessa diagnoser på sista läkarintyget har mellan åren 2007 och 2017 ökat från 12 till 43 procent.

Jag tycker att det är väldigt fint att vi i utskottet har fått en majoritet för att tillkännage för regeringen att den ska se över Försäkringskassans modell för försäkringsmedicinsk analys och användning av det försäkringsmedicinska beslutsstödet, särskilt vid samsjuklighet.

Herr talman! I reservation nr 5 lyfter vi kristdemokrater fram den enskilde och hans och hennes behov av att få tydligare information. Vad är det som bedöms när någon ska få sjukpenning? Vilka underlag ingår i en sådan bedömning? Vi tror att detta behövs för att skapa en större förståelse för hur själva bedömningen går till, att exempelvis skapa klarhet i att läkarintyget är en viktig del i bedömningen men inte den enda.

Riksrevisionen har lyft fram denna problematik i sin rapport *Bedömning av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa – en process med stora utmaningar*. Läkarna själva beskriver att de dubbla roller de har är svåra att förena. De ska dels vara patientens behandlande läkare, dels vara medicinskt sakkunnig och bedöma arbetsförmågan och utfärda läkarintyg i sjukskrivningsärenden.

I rapporten pekar Riksrevisionen också på den tidsbrist som finns i mötet mellan patient och läkare. Man konstaterar att vid akutbesök är den faktiska besökstiden mellan patient och läkare mellan fem och tio minuter. Vi alla förstår att detta är ohållbart. Det är alldeles för kort tid, men det är dessutom inte det enda problemet.

Läkarna uppger nämligen att det är svårt att bedöma arbetsförmågan hos den enskilde och att klargöra patientens funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning. Riksrevisionen menar att hälso- och sjukvården och Försäkringskassan måste vara överens om ett gemensamt förhållnings- och arbetssätt i sjukskrivningsprocessen för att undvika tidskrävande administration och även onödiga kostnader.

Jag läser Riksrevisionens två granskningsrapporter på så vis att i dem finns den enskildes situation indirekt i ett absolut fokus. Det finns en strävan efter att den enskilde inte ska komma i kläm och utsättas för onödig oro i väntan på att Försäkringskassans beslut om man har rätt till sjukpenning eller inte ska komma.

När Riksrevisionen skriver att ”det finns flera tecken på att det saknas samsyn mellan primärvårdsläkare och Försäkringskassan huruvida det går att mäta och gradera funktionsnedsättning vid psykisk ohälsa” är det i sig, givet att man menar att Riksrevisionens påpekande är riktigt, en förklaring

till att vi kristdemokrater har lagt fram detta motionsyrkande och står bakom det.

Denna mening pekar nämligen på att den enskilde inte rimligen kan möta denna grad av information och få hjälp att förstå sin situation om primärvårdsläkaren och Försäkringskassan inte är överens om hur det ska gå till. Det behöver alltså vidtas åtgärder för att vi ska kunna säkerställa att den enskilde individen ställs inför en situation när han eller hon mår dåligt som gör att han eller hon förstår var i processen man befinner sig och vad det är som väntar.

De åtgärderna skulle vi kristdemokrater gärna vilja se och tycker därför att det vore på sin plats att riksdagen tillkännager för regeringen att dessa verktyg måste plockas fram. Jag yrkar således bifall till Kristdemokraternas reservation nr 5.

Anf. 65 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Folkhälsan är överlag bra i Sverige. Den har under lång tid dessutom förbättrats. Många mår faktiskt bra och är friska, men det finns undantag. Det viktigaste undantaget är den psykiska folkhälsan. Oro, ångest, sömnproblem och stress är sådant som de senaste decennierna har ökat. I dag är psykisk ohälsa den absolut vanligaste orsaken till sjukskrivning. Det gäller både bland kvinnor och bland män.

Det handlar också om långa sjukskrivningsperioder. Man blir borta länge från arbetet. Detta är ett gigantiskt samhällsproblem, som dessutom växer. Enligt den utredning som överlämnades i januari och som bland annat handlade om samordnade insatser kring psykisk hälsa stod kostnaderna för psykisk ohälsa 2015 totalt sett för 5 procent av bruttonationalprodukten i Sverige. Den siffran har troligen ökat.

Detta ställer krav på oss beslutsfattare, på hälso- och sjukvården, på myndigheterna – i detta fall Socialstyrelsen och Försäkringskassan – och på de bedömningar som görs för att de sjuka ska rehabiliteras, bli friska, komma tillbaka till arbetet och framför allt få tillbaka livskvaliteten.

Det krävs långsiktigt arbete. Många aktörer och alla samhällssektorer är inblandade. I detta ärende talar vi om arbetslivet och om bedömningar i vården och hos Försäkringskassan. Jag vill ändå ta upp något som även föregående talare nämnde: Vi får inte glömma det förebyggande arbetet, och vi får inte glömma de unga och skolan. Psykisk ohälsa gör ofta tidig debut långt ned i åldrarna, och det blir dessutom allt tidigare. Drabbas man är risken stor att skolåren och utbildningen blir lidande. Det kan leda till livslånga hälsorisker och livslångt lidande.

Vi behöver göra förbättringar i psykiatrin, inte minst ungdomspsykiatrin, och få fler utbildade psykologer på vårdcentralerna och inom elevhälsan. Vi behöver satsa på särskilt utsatta grupper, till exempel hbtq-personer och i synnerhet unga, och göra insatser för suicidprevention samt stärka skolan och motverka stress. Därtill behöver vi fundera över betygssystemet, vilket är något som många unga i dag upplever som väldigt pressande.

Herr talman! De revisionsrapporter som vi i dag har på bordet handlar om beslutsstöd och bedömning av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa. Det handlar om kedjan från kontakten mellan patient och läkare till bedömning och beslut hos berörd myndighet, det vill säga Försäkringskassan. Det

handlar också om beslut om nivåer i arbetsbegränsning och arbetsförmåga, ersättningsnivåer, sjukskrivningstider och så vidare.

Det hela handlar om den frustration och maktlöshet man som sjuk upplever när Försäkringskassan kanske har gjort en annan bedömning av ens sjukdom än den som den egna behandlande läkaren har gjort. Detta problem lyfts upp i den offentliga utredning som jag nämnde tidigare.

Utredarna trycker på behovet av evidensbaserade metoder och arbets sätt som höjer kompetensen, ett kontinuerligt lärande arbete. Det sätter ett betydligt större fokus på individen. Jag som sjuk, men även mina anhöriga, görs delaktiga i besluten, och vi ges ett större inflytande över hela bedömningsprocessen, för att man ska förstå vad som händer och hur diagnoserna har ställts. Jag tycker att detta är värt att trycka på.

Som vi har hört har Riksrevisionen identifierat ett antal problem och brister. Det är svårt att bedöma arbetsförmågan vid psykisk ohälsa – betydligt svårare än vid somatiska, kroppsliga, sjukdomar. Det beror på att det saknas kunskap och forskning. Framför allt beror det kanske dock på att det blir så stora individuella skillnader. Såväl människans psyke och livinställning som sjukdomens art kopplat till det arbete man ska utföra och de arbetsuppgifter som den enskilda patienten har varierar ju väldigt mycket.

Men Riksrevisionen pekar också på att läkarna har svårt att göra korrekta bedömningar, ge tydliga beskrivningar av sjukdomens effekter vad gäller nedsatt arbetsförmåga och göra de värderingar som krävs. Det finns en del ottyligheter och brister i kommunikationen mellan vården och myndigheterna som leder till kvalitetsbrister i bedömningarna.

Detta gäller framför allt när det handlar om flera diagnoser för samma patient – det som kallas för samsjuklighet. Då blir bedömningarna svårare, och handläggarna gör helt enkelt olika tolkningar av beslutsstödet och av det underlag de får från läkarna.

Regeringen anser därför, på goda grunder, efter att ha granskat rapporterna, att det finns förbättringar att göra för att utveckla samarbetet mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården samt stärka dialogen och kommunikationen mellan läkarna och handläggarna.

Regeringen gav också, i januari förra året, ett uppdrag till Socialstyrelsen och Försäkringskassan att se till att samarbetet stärks med sjukvården och att det finns en samsyn om vilka förutsättningar och underlag som behövs för att de bedömningar som görs ska vara så bra som möjligt. Det uppdraget ska redovisas före sommaren.

Det finns också flera parallella utredningar på gång, bland annat den utredning som jag har pratat om tidigare som kom nu i januari. I utskottets betänkande nämns ytterligare några. Vi har också hört talas om dem tidigare i debatten.

Herr talman! Låt oss avvakta det pågående arbetet. Låt oss se Riksrevisionens rapporter som viktiga bidrag till det arbetet. Jag slutar med att yrka avslag på samtliga motioner samt yrka bifall till Socialdemokraternas och Miljöpartiets reservation nr 1 och till förslaget i betänkandet i övrigt. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Prot. 2018/19:60

6 mars

*Riksrevisionens
rapporter om
bedömningen av
arbetsförmåga vid
psykisk ohälsa och
försäkringsmedicinskt
beslutsstöd*

Anf. 66 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 2.

Friluftslivet i vårt land är omfattande och når många samhällsgrupper. Den svenska naturen nyttjas genom bland annat turism, sportutövning och rekreation. Den är dessutom viktig för regional utveckling och därmed betydelsefull för de näringar som samverkar och formar förutsättningar för ett levande näringsliv i en levande landsbygd. Folkhälsa och idrott har starka band sinsemellan, och idrotten är en stor sektor med starka resurser om man jämför med friluftslivet. Dock är båda betydelsefulla för folkhälsoarbetet.

En viktig satsning på området är socialavgiftslagens halva-basbeloppsregel, vilken exempelvis Riksidrottsförbundet omfattas av. Ersättning till idrottsutövare från ideella föreningar som har till ändamål att främja idrottslig verksamhet är enligt 2 kap. 19 § socialavgiftslagen avgiftsfri om ersättningen under året inte har uppgått till ett halvt prisbasbelopp.

Svenskt friluftsliv med sina 26 underorganisationer omfattas dock inte av halva-basbelopps-regeln. Skatteverket menar att lagtexten anger att det ska vara fråga om specifikt ”idrottsutövare” för att regeln ska gälla. Därmed är det idrottsorganisationer som är anslutna till Riksidrottsförbundet som det främst handlar om men även verksamheter som till exempel friluftsliv med idrottsinriktning. När man med denna utgångspunkt tvingas att från fall till fall definiera vad som anses som idrott och vad som anses vara andra intressen uppstår problem.

Herr talman! Denna regel är välmotiverad och fyller en viktig funktion i folkhälsoarbetet – därmed inte sagt att den inte kan förbättras. I problembeskrivningen ryms inte bara frågan om vad som främjar folkhälsan utan även intresset av en sammanhållen syn och vad som egentligen motiverar avgifter.

Kritiker har uttryckt att även om vi skulle utvidga denna regel kommer svåra gränsdragningar att finnas kvar, och det skulle rent av skapa ett ännu otydligare system. Jag menar dock att det finns en oerhört tydlig skillnad mellan de föreningar som vid enstaka tillfällen väljer aktiviteter med inriktning inom idrott eller friluftsliv och de som på regelbunden basis sysslar med någon form av idrotts- eller friluftsverksamhet.

Det vi föreslår i vår reservation, och som är själva syftet, är att fler får möjligheten att delta i aktiviteter som gynnar deras hälsa och välbefinnande, som stärker rekreationen och vårt land. Folkhälsofrämjande ska inte vara förbehållet dem som sysslar med idrott på professionell nivå. Vardagsmotionen minskar i dag, och de naturliga relationerna till rörelse, motion och vistelse i naturen blir allt färre. För att komma till rätta med denna negativa utveckling krävs krafttag, och en del i det är att stärka friluftslivets ställning i samhället och underlätta för de organisationer som bedriver verksamheter inom området.

Svenskt Friluftsliv arbetar inte bara med att skapa de bästa förutsättningarna för friluftslivet i Sverige och att medlemsorganisationerna ska

vara starka utan även med att höja friluftslivets status i samhället samt att vårda och värna allemansrätten. Sammanfattningsvis menar vi att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att organisationer anslutna till Svenskt Friluftsliv ska omfattas av undantaget i socialavgiftslagen på samma sätt som organisationer anslutna till Riksidrottsförbundet.

Prot. 2018/19:60

6 mars

Socialavgifter

Anf. 67 RIKARD LARSSON (S):

Herr talman! Vi behandlar nu socialförsäkringsutskottets betänkande nr 15 *Socialavgifter*. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Det vi nu diskuterar är en av de mest grundläggande delarna i vårt välfärdssystem. Motionsbetänkandet behandlar motioner och förslag inom det område där vi fastställer avgifter som går till finansiering av sjukförsäkring, föräldraförsäkring och ålderspension. Det är helt grundläggande områden för hur vi har valt att organisera och finansiera vår välfärd i Sverige.

Alternativet till detta system är att var och en finansierar sina skyddsnet med hjälp av privata försäkringar. Det är ett system som skulle leda till större klyftor och att många människor skulle stå utan sociala skyddsnet. Om vi inte ska styra mot ett mindre solidariskt och mer individualiserat system innebär det också att vi måste stå upp för den finansiering av vår välfärd som vi nu debatterar. Vi måste analysera alla effekter av föreslagna avgiftssänkningar, även i de fall där det kan kännas behjärtansvärt och välmotiverat med avgiftssänkningar. Det bör alltså finnas starka samhälleliga intressen och vinster för att motivera förändringar i avgifterna.

Med vetskap om hur viktigt systemet är för finansieringen av våra välfärdssystem vet vi att avgifterna är en stor del av företagens kostnader för att anställa personal. Vi kan fundera över att sänka avgifter för att företag ska anställa ännu en medarbetare och på det sättet minska arbetslösheten. Sådana förslag förbereds nu inom Regeringskansliet. Enligt en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna ser man nu på hur stimulanser kan se ut så att ungdomar får sitt första jobb.

För oss socialdemokrater är det i en sådan diskussion viktigt att åtgärderna blir träffsäkra och inte generella. Om socialavgifterna och arbetsgivaravgifterna ska användas som sysselsättningspolitiska åtgärder ska subventionerna gå till det de är avsedda för, i det här fallet för att underlätta för unga att få ett första arbete – inte till allmänna avgiftslättnader.

Med detta sagt är det viktigt att debatten alltid förs utifrån de områden som ska finansieras, det vill säga sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och pensionerna. Det här är områden dit en stor del av socialavgifterna går. Vi socialdemokrater har tillsammans med Miljöpartiet, och under förra mandatperioden tillsammans med Vänsterpartiet, tagit de första stegen och snart fullföljt avskaffandet av den särskilda pensionärsskatten.

Vi ser nu över brett bland partierna hur pensionen ska kunna räcka hela pensionärlivet. Från socialdemokratiskt håll vill vi också att fler ska få mer i pension efter att ha arbetat ett helt yrkesliv. Då är det viktigt att vi när vi diskuterar socialavgifterna har målen med vår politik framför oss så att vi inte tappar bort det som vi ska finansiera och därmed reducerar arbetsgivar- och socialavgifter till enbart en börda för företagen.

Samtidigt som vi säger att de är en kostnad för företagen måste vi hela tiden ha med oss att socialavgifterna är försörjningen när man blir äldre. De ska ge en god ålderdom och ett tryggt pensionärsliv. Socialavgifterna är möjligheten att betala räkningar när man är sjuk och möjligheten att vara hemma med sina barn när man haft lyckan att få dem. Socialavgifterna är alltså inte en utgift för företagen. De är en inkomst för staten för att kunna betala för vår gemensamt finansierade välfärd.
(Applåder)

Anf. 68 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Socialavgifter, alltså arbetsgivaravgifter och egenavgifter, tas ut för att bekosta det sociala försäkringssystemet. Vi försöker upprätthålla en tydlig koppling mellan avgiften och det som avgiften är tänkt att bekosta så att det blir tydligt och transparent varifrån pengarna tas och vad de betalar. Så stärker vi legitimiteten i systemet. Men undantag görs, och detta ärende handlar i grunden om möjligheten till sådana undantag.

Vi har några motioner att behandla i dag på temat undantag, i detta fall nedsättning av eller slopande av arbetsgivaravgifter för vissa grupper. Det handlar om unga, som kan ha svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det handlar om småföretagare för ett växande näringsliv. Det handlar i synnerhet om glesbygd, om differentierade arbetsgivaravgifter för småföretag i glesbygd för att hela landet ska leva.

Det är lovvärda ändamål som lyfts fram i motionerna. Såväl unga och småföretagare som glesbygden har särskilda behov av den här typen av åtgärder. Vi bör lägga till exempelvis etablering för nyanlända på den listan. Möjligen finns det också andra grupper och ändamål.

Som det också uttrycks i utskottets betänkande pågår det arbete i den här riktningen just nu. I den överenskommelse som slöts mellan fyra partier i januari, det vi kallar januariavtalet, ingår bland annat sänkta arbetsgivaravgifter i allmänhet och helt slopade avgifter för unga under 18 år.

Januariavtalet har också en viktig punkt om grön skatteväxling. 15 miljarder kronor ska skatteväxlas under mandatperioden. Det innebär höjda miljöskatter och sänkta skatter på framför allt arbete och företagande. Den gröna skatteväxlingen kommer att styra mot mer hållbar produktion och mer hållbar konsumtion.

Vi behöver fasa ut kol, olja och annat som är väldigt skadligt för vårt klimat och för vår planet. Därför höjer vi skatten på exempelvis fossila drivmedel.

Vi behöver reducera användningen och utsläppen av gifter och farliga kemikalier, och vi behöver minska mängden farliga partiklar i luften som går ned i lungorna när vi andas. Därför höjer vi skatten på de farliga produkterna, till exempel genom kemikalieskatten, och på den miljödåliga produktionen.

Vi måste se till att det här sker på ett rättvist sätt så att det inte är de med sämst förutsättningar som får betala och det drabbar låginkomsttagare, unga eller till exempel glesbygden. Därför ska den gröna skatteväxlingen utformas så att vi får ett mer rättvist samhälle.

I Kanada har man ett system där miljöskatterna ger grön återbäring direkt till medborgarna. Vi skulle behöva utreda ett sådant system även i Sverige. De glesbygdskommuner som har störst utmaningar ska då få tillbaka en stor del direkt, exempelvis genom sänkta arbetsgivaravgifter.

Det finns just nu en lång rad förslag hos regeringen som främjar klimaträttvisan och stärker de delar av samhället och av arbetsmarknaden som vi behöver stärka, exempelvis unga och nyanlända och dem som på annat sätt står en bit från dagens arbetsmarknad. Arbetsgivaravgifterna och socialavgifterna är en viktig pusselbit i det arbetet.

Herr talman! Eftersom vi vet att det är många förslag på gång, både redan nu i vårändringsbudgeten och i budgetpropositionen inför 2020 och inför resten av mandatperioden, finns det ingen anledning att rusa åstad i det här läget.

Jag yrkar därför avslag på samtliga motioner och motionsyrkanden och bifall till utskottets förslag i dess helhet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 Skyddet av värdefull skog

Skyddet av

värdefull skog

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19: MJU8

Skyddet av värdefull skog (skr. 2018/19:25)

föredrogs.

Anf. 69 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Skogen är en av Sveriges allra viktigaste resurser. Historiskt sett har skogen byggt Sveriges välstånd genom att den skapat jobb och tillväxt i hela landet men också genom att exporten skapat stabilitet under oroliga tider.

Skogen har inte bara varit historiskt viktig. Den kommer också att ta Sverige in i framtiden. Med den gröna kolatomen från skogen kan vi nämligen bygga i stort sett allt som vårt framtida samhälle behöver. Vi kan göra drivmedel, byggmaterial, kemikalier, målarfärg, tyg etcetera. Denna omställning är redan i full gång, men för att Sverige fullt ut ska kunna ta vara på den potential som den svenska skogen har krävs långsiktiga politiska spelregler.

Det handlar om långsiktiga spelregler för de företag som ska leverera de innovativa produkterna från skogen, vilket är anledningen till att Centerpartiet vill se en bioekonomistrategi. Vi yrkar därför bifall till reservation 27. Men efter år av osäkerhet och polarisering i debatten gäller långsiktigheten också och inte minst de skogsägare som ska leverera råvarorna.

Samtidigt bygger svensk skogspolitik på två jämställda mål: produktion och miljö. Det är viktigt att värna den biologiska mångfalden och säkerställa att viktiga naturbiotoper i skogslandskapet bibehålls och bevaras inför framtiden.

Men det som är unikt med den svenska skogsmodellen är det faktum att hälften av all skog i Sverige ägs av enskilda markägare. Detta gör att det i dag är många händer som sköter den svenska skogen och det svenska skogsskyddet och därigenom skapar mångfald. Svenska skogsägare, inte minst familjeskogsbruken, har i flera år tagit ett stort ansvar i miljöarbetet

när det gäller skydd av skog och värdefull natur. Aktivt ägande är en förutsättning för långsiktigt hållbar skog, och därför måste dessa aktörer ses som en absolut nödvändig part i miljöarbetet.

Principen om frihet under ansvar som svensk skogspolitik vilar på har tjänat oss väl. Det vill vi att den ska göra även i framtiden. Vill vi även i fortsättningen ha ett stort engagemang för svensk skogsskötsel med dess mångfald och engagerade lokala brukande – som ofta involverar även skogsbete, naturvårdsskötsel, lokala bioenergilösningar, viltvård och jakt och rekreation och friluftsliv – måste svensk skogspolitik och skogsskydd i större utsträckning än nu ta hänsyn till och involvera de enskilda markägarna.

Därför är dagens debatt så viktig. Dels hanterar vi regeringens svar på den granskning av skydd av värdefull natur som Riksrevisionen presenterat, dels hanterar vi de skogliga motioner som skickats in av riksdagsledamöter under allmänna motionstiden.

Miljö- och jordbruksutskottet föreslår i betänkandet att riksdagen riktar ett tillkännagivande och uppmanar regeringen att kroka arm med likasinnade skogsländer i EU för att stå upp för det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och säkerställa att den modell med frihet under ansvar som präglat svenskt skogsbruk inte hotas av EU.

Herr talman! Riksrevisionen riktar i rapporten *Skyddet av värdefull skog* kritik mot regeringen på ett flertal punkter när det gäller statens samlade insatser för skydd av värdefull skog. Riksrevisionen menar övergripande att statens insatser kan bli mer kostnadseffektiva. Man konstaterar att de skydds- och ersättningsformer som i dag finns att tillgå inte är helt ändamålsenliga. Man konstaterar också att uppföljningen av de områden som avsatts för skydd brister. Vi vet helt enkelt inte tillräckligt väl om de värden som vi en gång ville skydda finns kvar.

En viktig ingång för Centerpartiet när det gäller skydd av värdefull natur är att vi litar på markägarnas engagemang och förmåga. Värdefull natur kan behöva utökat skydd, men det innebär samtidigt ofta att ägande- och brukanderätten begränsas. Det måste vara självklart att ägare och brukare ersätts för de inskränkningar som görs.

Det är helt oacceptabelt att skogsägare ska leva i ovisshet om huruvida de kommer att få ersättning och som i fallet med den fjällnära skogen faktiskt behöver stämna staten i en ojämn David-mot-Goliat-kamp. Tydliga spelregler kring ersättning vid inskränkningar är därför helt nödvändigt framåt. Detta är också en anledning till att Centerpartiet i budgetförhandlingarna driver på för att de skogsägare som förväntar sig ersättning ska kunna få det.

Ett kostnadseffektivt sätt att skydda mark är att använda statlig produktiv skogsmark, till exempel från Sveaskog, som ersättningsmark vid bildande av naturskyddsområden. Detta möjliggör skydd av värdefull natur, samtidigt som det säkerställer att skogsägare får rimlig ersättning.

Ett annat sätt att öka den biologiska mångfalden i skogen är att i större utsträckning använda ekologisk kompensation och system för att skapa och sälja krediter kopplade till åtgärder som minskar negativ påverkan på ekosystem eller biologisk mångfald. Detta kan vara ett led i att skapa kostnadseffektiva metoder för skydd av värdefull natur.

Centerpartiet välkomnar denna granskning från Riksrevisionen. Skattemedel för att skydda skog ska användas effektivt och i första hand gå till att skydda skog med de allra högsta naturvärdena. Tillvägagångssättet ska vara transparent och skapa förtroende hos allmänheten och de privata skogsägarna, och här ser vi att den nuvarande skogspolitiken behöver stärkas, inte minst efter de fyra nästan förlorade skogsår vi har bakom oss efter den gångna mandatperioden.

Herr talman! Svensk skogspolitik har under lång tid präglats av konflikter, såväl mellan organisationer och intressenter som mellan regering och opposition. Många skogsägare vittnar om en osäkerhet kring vart svensk skogspolitik är på väg. Januariavtalet innebär många konkreta åtgärder för att stärka svenskt skogsbruk och svensk skogsnäring. Centerpartiet ser detta som en viktig del när det gäller att få stabilitet och en tydlig riktning i svensk skogspolitik.

Centerpartiet har fått gehör för krav på att rättssäkerheten ska stärkas för markägare och företag genom bättre kompensationsmöjligheter vid intrång i brukanderätten. Det nationella skogsprogrammet ska utvecklas för att främja skogsnäringen, med fokus på att förbättra villkoren för företag och skogsentreprenörer. Artskyddsförordningen ska ses över för att bli mer rättssäker. Överenskommelsen innebär också ett stopp för vidare nyckelbiotopsinventering, vilket är något som vållat stor oro för många skogsägare.

Svensk skogspolitik bygger som sagt på frihet under ansvar, och det vill vi fortsätta värna genom en tydlig lagstiftning och en myndighetsutövning som hjälper skogsägarna och som inte skapar osäkerhet och otrygghet. Under senare år har implementering av ny lagstiftning liksom ny praxis från myndigheter lett till domstolsprocesser, vilket med rätta upprört skogsägarna i Sverige. Från Centerpartiets sida vill vi se ett slut på detta, och en bärande del av januariavtalet är därför en översyn av relevant lagstiftning och inte minst tillämpningen av denna.

Den skogspolitiska inriktningen under kommande mandatperiod har alltså tydliga åtaganden när det gäller att stärka konkurrenskraften för skogsnäringen. Men skogsvårdslagen har två jämställda mål – produktion och miljö – och under mandatperioden vill Centerpartiet också säkerställa att Sveriges nationella och internationella åtaganden angående miljömål kan uppfyllas.

För att få en kunskapsbaserad och aktuell utgångspunkt ska ansvariga myndigheter få i uppdrag att se över arealen skyddad skog och föreslå nya skyddsformer – allt för att säkerställa en god biologisk mångfald i skogen, men på ett kostnadseffektivt och rättssäkert sätt som innebär att skogsägarnas naturvårdande arbete belönas snarare än bestraffas.

Herr talman! Som jag sa inledningsvis krävs nu långsiktiga spelregler för svensk skogspolitik. Skogsbruk är långsiktigt och sträcker sig ofta över flera generationer. De plantor som farfar eller farmor planterade kan barnbarnen bruka, och däremellan behöver uttag från skogen ofta göras för att betala räntor eller få lån till en ny investering.

Långsiktighet och förutsägbarhet är därför helt centralt i svensk skogspolitik. Skogsägare måste kunna lita på de besked som myndigheter och politiker ger dem och kunna räkna med att det värde deras skog utgör inte tas ifrån dem.

Centerpartiet kommer under kommande mandatperiod att göra vårt yttersta för att regering och riksdag verkligen ska genomföra de åtgärder för stärkt äganderätt för skogsägarna, en utvecklad bioekonomi och en god biologisk mångfald som det nu finns en bred uppslutning för i riksdagen. Jag hoppas verkligen att den osäkerhet och den polarisering som har präglat svensk skogspolitik under de senaste åren därmed kan få ett slut. Nu är det dags för ordning och reda i svensk skogspolitik!

Anf. 70 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 8, *Skyddet av värdefull skog*. Jag väljer att yrka bifall enbart till Moderaternas reservation nr 27, men vi står såklart bakom alla våra reservationer.

Den svenska skogen är vår kanske viktigaste naturtillgång. Av världens skog finns 1 procent i Sverige, men vi har 10 procent av världens produktion när det gäller virke, massa och papper. Detta beror på att vi har 300 000 privata svenska skogsägare, som är oerhört engagerade och brinner för sin skog. De har på ett föredömligt sätt tagit hand om sin skog i generationer och byggt upp inte bara naturvärden utan också virkesförråd. De senaste 100 åren har vi fördubblat det svenska virkesförrådet i skogen. Detta är fantastiskt bra gjort, och det har skett med frihet under ansvar, vilket hela tiden har präglat den svenska skogsproduktionen.

Den svenska skogen genererar varje år 125 miljarder netto och är på det sättet en oerhört stor del av den svenska välfärden. Det betyder att vi behöver fortsätta att ge skogsägarna möjlighet till lönsamhet – inte höja särskatter på bränsle eller, som det finns idéer om, införa skatter på avstånd, vilket egentligen bara direkt kommer att drabba primärproducenterna. Det finns inte järnväg överallt ute i skogen.

I Riksrevisionens rapport *Skyddet av värdefull skog* får regeringen kritik för att man i det skydd som införts många gånger inte tänkt på kvaliteten utan sett mer till kvantitet. Man har valt att skydda många hektar skog när det kanske hade räckt att skydda ett hektar, för naturvärdet var inte större än så. Men det var enkelt att rita in ett område som var till exempel fem hektar.

Moderaterna har fått en del kritik för att vi har sänkt budgeten för skydd av skog. Ja, det har vi gjort. En av anledningarna till det är att inte ens Skogsstyrelsen själv i nuläget kan säga om vi har uppnått målen för mängden skyddad skog. Vi vet egentligen inte hur mycket skyddad skog vi har; vi kanske redan har överskridit målen. Vi har sänkt budgeten för att vi vill avvakta och se till att skyddet av skog sker på ett rättssäkert sätt och inte inkräktar för mycket på äganderätten.

Regeringen säger själv att vi i dag har skyddat ungefär, tror jag, 31 procent av svensk skog, som inte används för produktion. Man kan stillsamt fråga sig hur mycket vi ska skydda? Ska vi skydda 35, 40 eller 50 procent? Hur mycket har vi råd att skydda? Vi måste landa i att det även blir ett ekonomiskt tänk i detta. Vi ska såklart skydda värdefull mark, men vi måste stanna upp nu, tänka efter och låta Skogsstyrelsen komma med sin rapport där de berättar hur mycket skog vi egentligen har skyddat.

Jag har ett exempel på hur naturvärden kan ändras och byta plats. Jag pratade för ungefär ett halvår sedan med en skogsägare som hade en 150-årig tallskog, som man under alla år hade skött som ett produktionsbestånd. Vi talar om kanske tre generationer som byggt upp detta som ett produktionsbestånd. Nu var det dags att skörda den 150 år gamla skogen och ta hem vinsten för det långsiktiga arbete man gjort. Man hade kvalitetsstammarna kvar.

När man gjorde en avverkningsanmälan blev svaret nej – det går inte, för det är höga naturvärden här. Jaha, sa skogsägaren, hur menar ni då? Jo, skogen är gammal, blev svaret. Detta blir helt orimligt. Här har alltså en familj i tre generationer skött ett tallbestånd för att skörda frukten efter 150 år, och då får man inte röra det. Det är definitivt inte heller rimligt att man ska behöva gå till domstol för att få skörda sin skog.

Vi moderater är också positiva till en bioekonomistrategi. Skogen är den kanske viktigaste delen i vår klimatomställning och tar i dag upp ungefär 80 procent av klimatgasutsläppen. Garanten för att vi ska kunna ta upp alla dessa klimatgasutsläpp är att vi har en hög produktion, och produktion innebär växande skog.

Gammal skog som står binder ingen ny koldioxid, utan det är växande skog som binder koldioxid. Alltså behöver vi ha produktion.

En bioekonomistrategi kommer på detta sätt att kunna leda till nya innovationer. Det finns fantastiskt mycket man kan göra med skogen i dag. Det handlar om nya produkter och framför allt om bränslen för omställningen till fossilfria bränslen.

Det som krävs för att vi ska kunna nå resultat med en bioekonomistrategi är såklart långsiktiga spelregler för skogsägarna. Jag sa tidigare att det var tre generationer som hade byggt upp ett tallbestånd. När vi talar om skogen talar vi hela tiden om generationer. Långsiktighet är oerhört viktigt.

En lantbrukare som sår ett hektar vete skördar det förhoppningsvis till hösten om inte vildsvinen äter upp det eller trampar ned det. Men om man planterar tall i dag ska beståndet kanske skördas om 110 år. Långsiktiga spelregler är väldigt viktiga.

Tillkännagivandet om nationellt självbestämmande i betänkandet är viktigt. Sverige har med förstånd brukat sin skog under lång tid. Det finns dåliga exempel i Europa där man inte har gjort så. Sverige och Finland är föregångsländer när det gäller att ta hand om sin skog. Jag sa tidigare att vi har byggt upp stora virkesförråd. Det beror på att vi har brukat vår skog på ett klokt sätt.

Herr talman! För snart tre år sedan riktade Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen kritik när det gällde artskyddsförordningen. Man framhöll att en översyn behöver göras. Artskyddsförordningen är inte tillämpbar, effektiv och rättssäker i dagsläget.

Regeringen har fortfarande inte mäktat med att starta denna översyn. Vad jag förstår ligger den fortfarande i Regeringskansliet för beredning. Jag undrar bara: Ska detta ta tre år till, eller är det på gång? När sker det? Skogsägarna behöver få veta, och myndigheterna behöver också få veta det för att kunna bemöta skogsägarna på ett rättssäkert sätt.

Nyckelbiotopsinventeringen finns det en majoritet här i kammaren för att stoppa. I vår budget sa vi också att detta måste stanna. Vi måste se över nyckelbiotopsinventeringen för att se hur den blir rättssäker och hur vi möter skogsägarna på ett äganderättsmässigt sätt. I dag känner de sig hotade i stället. Det är som om någon kommer och lägger en död hand över skogen. Man får i princip avverka den, men ingen vill köpa virket. Inget certifierat sågverk kommer att använda virke från en nyckelbiotop. Man kan elda upp det i kaminen, men kaminer får vi snart inte använda längre.

Herr talman! Äganderätten är ett viktigt fundament i en demokrati och en marknadsekonomi. Men många känner en växande oro för urholkning av äganderätten. Det gäller särskilt de gröna näringarna. Jag tänker på nyckelbiotoper, artskyddsförordningen, utökade talerätter när det gäller avverkningar och missbruk av allemansrätten, som vi ofta ser i dag. Det drabbar äganderätten och enskilda primärproducenter.

Därför blir jag glad – eller kanske snarare bekymrad – när januariöverenskommelsen nämner en äganderättsutredning. Det är en utredning som vi moderater under lång tid har sagt att vi vill göra för de gröna näringarna.

Problemet med en äganderättsutredning i den nya konstellation som januariöverenskommelsen innebär är att jag inte är lika säker på att en regering med Socialdemokraterna och Miljöpartiet är lika noggranna med äganderätten som en moderatledd regering hade varit. Jag hoppas att Centern får stort inflytande där. De har många kloka insikter när det gäller äganderätten.

Det är oerhört viktigt att äganderätten nu värnas och att de svenska gröna näringarna har fortsatt god tilltro till att de kommer att öka sin lönsamhet den kommande tiden, både för att klara klimatomställningen och för att klara livsmedelsstrategin, så att man kan komma tillbaka till lantbruket.

Det är klart att mark med mycket höga naturvärden ska skyddas. Men en god kommunikation måste föregå, och ersättningar ska alltid utgå. Vi behöver förmodligen lugna ned skyddet just nu, tills vi har fått en utredning som visar hur mycket mer skog vi ska skydda.

Herr talman! En vis person har sagt: När det kommer till äganderätten är Moderaterna last man standing.

Anf. 71 MATS NORDBERG (SD):

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till vår reservation 13 samt till reservation 27 från M, KD och C om behovet av en bioekonomi-strategi.

Regeringen har till riksdagen överlämnat en skrivelse om Riksrevisionens rapport beträffande skydd av värdefull skog. Riksrevisionen noterar att statens aktiviteter för att snabbt öka arealen skyddad skog har intensifierats kraftigt under de senaste åren. Detta har inte minst skett på privat mark. Riksrevisionen lämnar med anledning av detta en rad kommentarer. De handlar mycket om att hitta mer kostnadseffektiva metoder och tillvägagångssätt som kan ge större acceptans hos skogsägarna.

Från Sverigedemokraternas sida välkomnar vi att regeringen i sin skrivelse instämmer med Riksrevisionen i att arbetet med skydd av skog kan bli mer kostnadseffektivt och att även funktionell skötsel är ett viktigt

verktyg. Att totalt förbjuda brukandet av skog är sällan befogat av artskyddsskäl men kostar väldigt mycket, såväl i pengar som i minskat förtroende från skogsbrukarnas sida.

Vi vill speciellt framhålla Riksrevisionens betoning av att markägarens rätt till intrångsansättning är grundlagsskyddad. Konsekvenserna av detta konstaterande tycker vi är otillräckligt analyserade i regeringens skrivelse.

Skogsstyrelsen har under många år försökt etablera en praxis som innebär att upp till 10 procent av en planerad avverknings intäkter kan hindras genom Skogsstyrelsens försorg utan ersättning. Denna praxis bygger på en absolut maximal nivå som angavs i ett betänkande från bostadsutskottet 1986/87.

Vi tycker inte att det är lämpligt att toleransnivåerna för vad som maximalt kunde tålas i bostadsbyggnadssektorn 1987 ska användas som underlag för kraftigt ökade skyddsåtgärder i skog 2019. Dessutom rör det sig, som sagt, om vad man maximalt förväntar sig att en markägare ska tåla. Det är inte ett medeltal och inte ett arealmål för Skogsstyrelsens eller länsstyrelsernas tjänstemän.

Det är värt att notera att Skogsstyrelsen inte heller räknar in nyckelbiotoper i dessa 10 procent. Skogsstyrelsen anser sig, för all del med viss rätt, inte ha ansvar för att markägaren förlorar möjligheten att sälja sitt virke som en följd av att Skogsstyrelsen har registrerat en nyckelbiotop.

Dock finns ett halvt erkännande i att man från Skogsstyrelsens sida säger sig vilja ge ersättning om mer än 5 procent av en fastighets totala yta blir nyckelbiotop. Det blir då fråga om att prioritera sådana markägare när man inrättar biotopskyddsområden eller naturreservat eller tecknar ett naturvårdsavtal.

Detta att skogsägare utan ersättning ska acceptera att upp till 5 procent av arealen blir nyckelbiotop är misstänkt likt skogsskötselcertifieringssystemen FSC och PEFC, som också föreskriver att skogsägaren för att bli certifierad ska sätta åt sidan 5 procent av sin areal. Men genom att sätta samma nivå som i certifieringssystemen för när ersättning ska åstadkommas för privata markägare med hög andel nyckelbiotoper har Skogsstyrelsen alltså kopierat certifieringens villkor. Man ska dock notera dels att certifieringen är frivillig och inte är ett statligt beslut, dels att alla skogsägare inte är certifierade och inte behöver vara det. Staten ska inte ta beslut grundade på den grupp skogsägare som är certifierade, utan staten ska verka neutralt.

En kraftig ökning har skett av Skogsstyrelsens och länsstyrelsernas olika åtgärder för att stoppa eller begränsa avverkningar, ofta utan att dessa skogar har getts formellt skydd och utan att markägarna får ersättning för de förluster det innebär. Detta har naturligtvis lett till en rad problem knutna till markägares rätt att inom tydliga och objektiva ramar långsiktigt själva kunna bestämma hur de vill bruka sin skog.

Vi tror att det som har hänt har att göra med att regeringen har som ambition att öka arealerna undantagna från skogsbruk. Men man fokuserar mer på arealmål än på faktisk nytta. Vi skulle önska att man fokuserade lika mycket på motivationen för långsiktigt skogsbruk, på skogsindustrins behov av virke och på framtidens behov av biobaserade material.

Herr talman! Riksrevisionen påpekar i detta sammanhang på att naturvårdsavtal med markägaren kan vara lämpligare men att myndigheternas användning av den skyddsformen minskar.

Vi tycker också från Sverigedemokraternas sida att man ska öka användningen av naturvårdsavtal av följande skäl:

- De är ett mindre ingrepp än ett övertagande i form av reservat eller dylikt, sett ur markägarens synvinkel.
- De leder till bättre proportionalitet mellan inskränkningar i äganderätten och det eftersträvade resultatet.
- De medger – och det är mycket väsentligt – att markägaren kan påverka vad man kommer överens om i fråga om hans mark.
- De kan ge en löpande biinkomst i de fall naturvårdande skötsel ingår i avtalet.
- De behöver inte utesluta all avverkning.
- De kan anpassas beträffande yta och skötsel till förändringar som sker, i fråga om både kunskap och markförhållanden, över tid.
- De är mer kostnadseffektiva. Det var det som Riksrevisionen också påpekade.

Riksrevisionen efterfrågar statistik som entydigt visar hur mycket skyddad skog Sverige har, uppdelad i olika kategorier av formellt och informellt skyddad skog. Dessa siffror måste innefatta även impediment och fjällnära skog för att vi ska kunna göra internationella jämförelser och för att vi själva ska veta vad vi har skyddat.

Från Sverigedemokraternas sida vill vi tillfoga att det behövs en sökbar databas med uppgifter om alla skyddade skogsbestånd, inklusive nyckelbiotoperna, om man nu räknar dem som skyddade eller inte, så att en verklig utvärdering kan göras av var vi står i dag.

För att bättre kunna styra framtida naturvårdsåtgärder behöver vi tillgängliga fakta om vad vi redan har skyddat. Det behövs till exempel för att staten ska ha underlag för att bestämma vilka av nyckelbiotoperna som faktiskt ska ges formellt skydd. Och det behövs för att veta vilka typer av nyckelbiotoper vi har för lite av eller vilka typer av skyddade områden vi har för lite av, så att vi i vårt arbete fokuserar på rätt saker.

När vi lade fram vår budget begärde vi ett moratorium för nya nyckelbiotoper tills en sådan utvärdering hade gjorts. Tyvärr blev det inget moratorium eftersom januariöverenskommelsen bara handlar om att inte utöka nyckelbiotoperna – vi ville ha ett tillfälligt stopp för dem. Därför vill jag upprepa denna begäran i dag. Det kan gå ganska snabbt att få till en sådan databas, och den behövs verkligen.

Jag vill också ta tillfället i akt att yrka på att artskyddsförordningen ska omarbetas för att bli till mindre hinder för skogsägare, vilket regeringen lovade i maj 2018.

Anf. 72 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Vi debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande 8, *Skyddet av värdefull skog*. Det handlar om en rapport från Riksrevisionen och om regeringens skrivelse med anledning av den.

Dagen till ära har jag till och med på mig en slips med tallar och en slipsnål med en tall.

Ni skulle bara veta hur viktig skogsnäringen har varit för Sverige. Jag är tredje generationens skogsarbetare, och jag har två söner som hamnat i branschen. Jag önskar att den här kammaren någon gång ska få en riktig föredragning om vad skogsnäringen har betytt för Sverige. Jag är övertygad om att den har betytt mycket. Man får tycka vad man vill om skogen, men den har betytt mycket.

Jag ska gå tillbaka till ämnet. Riksrevisionen pekar på många saker. Jag tycker att några saker som de pekar på är bra. De pekar många gånger på kvaliteten i stället för kvantiteten. De pekar på några saker som har hänt i norra Sverige kontra i södra Sverige.

Sedan kommer jag till några saker som många gånger kommer upp.

Det är biologisk mångfald. Jag tror inte att någon, inte ens de ivrigaste förespråkarna för skogsindustrin, skulle vilja säga: De här arterna är inte viktiga. Vi kör över dem med berätt mod. De behövs inte.

Jag tror inte att någon skulle vilja säga det.

Sedan är det värdefull skog. Om du frågar tio personer i Sverige tror jag att du får tio olika svar. Det kan skilja mycket i fråga om vad de betraktar som värdefullt, men jag ska återkomma till det längre fram.

Sedan är det miljömålet Levande skogar, enligt propositionen från 1998. Jag ska läsa lite grann, herr talman, vad som står där:

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Bland annat framgår att natur- och kulturmiljövärden i skogen ska bevaras och utvecklas. Hotade arter ska kunna återhämta sig i samtliga naturgeografiska regioner. Skogsmarkens funktion ska också värnas, liksom skogens olika ekosystemtjänster, såsom vattenrening, koldioxidupptag och produktion av biomassa. Skogen är en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Sedan är det de jämställda målen. Många har varit inne på att vi fick dem 1993 – produktionsmål och miljömål. När det gäller miljömålet säger man att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

Då kommer jag in på hotade arter. Det finns 900 arter som man säger att skogsbruket kan ha betydelse för. De är rödlistade, och i någon form kan det ha betydelse om man inte sköter detta. Av de 900 arterna finns 750 i södra Sverige och 150 i norra Sverige. I södra Sverige finns det ungefär 70 hektar som är skyddade per hotad art. I norra Sverige har vi i dag över 3 000 hektar som är skyddade per hotad art.

Vad säger det? Någonstans borde någon klocka börja ticka. Vad ska vi rikta in oss på om det är något som behöver skyddas ytterligare? Det är klart att vi ska skydda det som är skyddsvärt och unikt – och unika miljöer – med tanke på kommande generationer. Så är det.

Sedan kommer jag till naturtyper. Låt oss säga att vi har 50 hektar som är skyddade för att det är något unikt. Det kan finnas biologiska värden. Det kan finnas växter. En naturtyp som är unik skyddar man. Sedan söker man tillstånd för 40 hektar 1 kilometer därifrån. Där är det högre värden. Det är precis samma värden, men det är kanske också någonting ytterligare. Då vill man skydda även det. Det tycker jag är okej. Men jag tänker på de 50 hektar som är skyddade sedan tidigare. Det borde komma igång en diskussion om huruvida man kan byta ut detta, för det är bättre att man skyddar det område som har högre värden. Jag tror att den diskussionen kommer att fortsätta.

Sedan kommer jag till kulturmiljövärden. Jag har gjort avverkningsplaneringar och stött på kolbottnar. Det finns tiotusentals kolbottnar i Sverige. Jag kan stöta på kanske fem, sex under en avverkningsplanering. Då ska jag skydda dessa kolbottnar. Jag får avverka dem med högstubbar och markera dem, men jag får inte göra återbeskogning på dem – fine. Tror ni att någon någonsin kommer att besöka dem? Nej, ingen någonsin i hela Sverige. I stället skulle vi kanske skydda en av dem, den bästa och kanske den som är nära vägen, så att man kommer åt att titta på den.

Kulturmiljövärden är bra, och de ska givetvis skyddas. Men jag tror inte att man har fått hela bilden av detta.

När det gäller miljömålen står det också om estetiska och sociala värden. Man kan googla på ordet estetisk. Det står så här: smakfull, skön, stilfull, stilren, vacker, tilltalande, anslående, behaglig, konstnärlig, skönhetsfull.

Herr talman! Enligt skrivelsen arbetar regeringen kontinuerligt med att förbättra det strategiska genomförandet av miljömålen och ge goda förutsättningar för friluftslivet. Där kan jag tänka mig att de smakfulla, sköna och stilfulla värdena kommer in.

Men om ni frågar friluftsmänniskorna var de vill vistas säger de: Det här är fint. Här vill vi vistas. Vad är det då för skog de är i? Jo, det är oftast skött tallskog. Där finns bär. Där finns svamp. Det är fint att gå där. De som vill vara i de smakfulla och sköna miljöerna vill inte vara i en skog som är skyddad, där ingen har varit. Det är inte så roligt att gå där. Det finns mycket sly, och det är inte så fint där. Dessa områden skyddas för att det finns andra värden. Det är så vi ska ha det. Vi ska givetvis skydda det som är unikt och värdefullt. Men, som jag var inne på, vad som är värdefull skog beror på vem du frågar. Det kan skilja mycket mellan olika personer.

Det kan finnas en by där det bodde 200 personer för 50 år sedan. Några har kämpat sig kvar och har skött skogen. Det är inget ont i att det kommer några som bygger en stuga där och vistas i skogen – det är bra att de kommer dit. Men för dem som har skött skogen är den värdefull när den ska avverkas, medan de som vistas där tycker att den är värdefull om den står kvar. Där har vi konflikten. Vi måste någon gång ha den historiska beskrivningen av skogen, så att vi kommer framåt i hur vi ska göra i framtiden.

Herr talman! Produktionsmålet då? Så här står det: ”Skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.”

Jag kan bara kommentera att jag inte skulle kunna se mina barnbarn i ögonen och säga att vi drev igenom en skogspolitik som innebär att du tyvärr har ungefär 30 procent av den timmerandel som vi fick, för vi hade en typ av skogsskötsel som gjorde att den inte var fin.

Jag har gjort många misstag i mitt liv som skogsarbetare, och jag är inte stolt över allt. Den skötseln ledde till att vi har en hög produktion av skog, men vi behöver inte på göra på samma sätt i framtiden. Det är jag övertygad om. Det kommer vi inte att göra. Vi kommer att vara tvungna att göra avkall på tätortsnära områden och sådant.

Att vi skulle ha kunnat göra en jätterevolution med en annan typ av skötsel, det tror jag inte på. Om man ska göra det så ska man göra det på rätt marker, och Skogsstyrelsen kan det där. Den finns de som alltid förespråkar kontinuitetsskogsbruk i stället för trakthyggesbruk, och det kan man absolut ha. Men det kommer att vara en mycket liten del.

Jag yrkar bifall till reservation 11 så att jag inte får bakläxa. Den pekar på etappmål när det gäller kalhyggesfritt skogsbruk, och det vore inte fel i sig, men då ska det vara på rätt ställe. Vi kan inte göra det till en lekpark när vi ska ha produktion i skogen.

Sedan måste jag bara säga någonting om artskyddsförordningen. Jag vet att jag går över tiden, herr talman, och jag ber om ursäkt för det. Jag är dock inte ensam om det; jag har klockat dem som talat.

När det gäller fåglar och artskyddsförordningen kan jag garantera, mina vänner, att om jag tar skidorna och åker en mil västerut från mig, utan skogsbilväg eller någonting, och gör upp eld så är det en lavskrika där inom en halvtimme och vill dela mitt fläsk från stekpannan. Så är det. Den kommer dit.

Om jag gör en avverkningsplanering och ser att det häckar en tjäder där och vet att det är många som har koll på den tjäderhäckningsplatsen så undantar jag två hektar för den här tjädern. Sedan råkar det vara så att avverkningen kommer dit på hösten. Då får jag komma dit och skjuta tjädern! Jag kan skjuta den morgonen därpå, och det är ingen som kan säga någonting om det. Men när den häckade måste jag skydda den.

Någonstans i diskussionen måste vi komma till rätta med de här målen, för skogsbruket är en så viktig näringsgren för Sverige. Miljörörelsen har gjort mycket bra. Annars skulle vi kanske ha gjort de här misstagen än i dag. Som jag inledde med, herr talman: Jag är inte stolt över allt jag har gjort, men skogsbruket har betytt jättemycket för Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mats Nordberg (SD).

Anf. 73 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Det här trodde jag faktiskt inte att jag skulle säga från talarstolen i Sveriges riksdag, men nu måste jag skryta över en vänsterpartist. Det var ljuv musik att höra Birger Lahti, och att han drog över sin talartid gjorde ingenting vill åtminstone jag påstå.

Jag står självfallet bakom alla våra reservationer men vill yrka bifall till reservation 2 om utredning av äganderätten och reservation 27.

Riksdagen kommer under våren att behandla förslag inom skogspolitiken från den allmänna motionstiden. Vi vill ändå ta tillfället i akt och uppmärksamma behovet av ett naturskydd i skogen som samtidigt tar hänsyn till skogsbruket och ägande- och brukanderätten.

Som vi har hört tidigare här i dag är skogsbruket och skogsindustrin näringar som svarar för de största nettoexportinkomsterna i Sverige. Det ger jobb på landsbygden och en hållbar utveckling i hela landet.

Skogsbranschen sysselsätter omkring 120 000 personer i Sverige, och för varje jobb skapas ytterligare två jobb hos underleverantörer. Samtidigt skapas underlag för samhällsservice som ger ytterligare jobb inom bland annat välfärd och handel. För att svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri ska kunna utvecklas i framtiden krävs övergripande långsiktiga och hållbara spelregler som befrämjar såväl produktionsmål som miljömål.

Skogen ska också svara mot efterfrågan när det gäller människors behov av rekreation. Levande skogar med biologisk mångfald är en förutsättning för människors välbefinnande och hälsa och levererar dessutom viktiga ekosystemtjänster, såsom rening av luft och vatten och infångning av övergödande ämnen som exempelvis kväve. Bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden är mål som självklart utgör allmänna intressen.

Skogen är en viktig del i klimatarbetet. När skog växer binder den koldioxid som fortsätter att lagras i produkter av trä. När vi ersätter produkter av olja eller betong med produkter av trä minskas samtidigt vår klimatpåverkan. Detta är oerhört viktigt att ta med sig för framtiden när vi ska ställa om.

Herr talman! De senaste åren har ägande- och brukanderätten i skogen kommit att hotas på flera sätt. Tillämpningen av artskyddsförordningen och nyckelbiotopsbegreppet samt utredningsförslaget om föreningars rätt att överklaga avverkningsbeslut är exempel på detta. Denna utveckling är mycket oroande. Staten tycks vilja säga till markägarna att det är okej att du äger skog men inte att du brukar den. Därigenom smygsocialiseras den svenska skogen, vilket är något som måste motarbetas.

I vår budgetmotion påpekade vi att vi bör införa ett moratorium för nya nyckelbiotopsklassningar i avvaktan på ny lagstiftning. Detta ser vi som oerhört angeläget, inte minst ur rättssäkerhetssynpunkt. Därför välkomnar vi skrivningen i JÖK:en om att den utökade nyckelbiotopsinventeringen inte ska återupptas. Det är ett steg på vägen.

Herr talman! På senare tid har vi haft flera uppmärksammade rättsfall inom det här området, och jag ska spinna vidare på Birger Lahtis ord om tjadern.

Det senaste i raden som jag har fått med mig är den så kallade tjadern från mark- och miljödomstolen i Växjö, där domstolen slår fast att det kan finnas en rätt till ersättning men att markägarna då måste stämma staten i en separat talan. Att markägare ska behöva stämma staten för att få sina grundläggande rättigheter tillgodosedda är en fullständigt orimlig ordning. Vidare finns det andra skrivningar i domen som skulle få enorma konsekvenser för skogsbruket om de skulle tillämpas.

Under de senaste fyra åren har det under jakt skjutits i genomsnitt 17 000 tjädrar per år i vanlig lovlig jakt. Då är det anmärkningsvärt att närvaron av en art som alltså får lov att jagas skulle leda till totalförbud av skogsbruk på stora områden.

Kristdemokraterna anser att det är orimligt med den rättsosäkerhet som råder i dagsläget. En parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppdrag att ge förslag på en politik med positiva incitament för naturvårdshänsyn i skogsskötseln. Denna utredning ska titta på bland annat artskyddsförordningen och reglerna kring nyckelbiotoper.

Staten bör se de privata skogsägarna som medspelare snarare än som motspelare. Ofta är det just genom de enskilda skogsägarnas långsiktiga förvaltarskap som höga naturvärden har skapats och bibehållits. I nuläget straffas den som har skog med höga naturvärden. Många markägare röjer eller avverkar för att förebygga uppkomster av skyddsvärda miljöer, tvärtemot vad som rimligen borde vara regeringens avsikt. En utredning behöver också tillsättas för att se över hur äganderätten kan stärkas inom de areella näringarna.

Herr talman! Rapporten är mycket tydlig i sin kritik mot jakten på kvantitet i stället för kvalitet, något som även andra har varit inne på tidigare. Vi kristdemokrater stämmer in i den kritiken och vill tydligt peka på att det inte är antalet avsatta hektar som borde vara målet utan att de marker som sätts av bär en hög biologisk mångfald som är viktig att bevara.

Under åren 2006–2014 avsatte alliansregeringen 100 000 hektar av Sveaskogs mark för att göra markbyten mot skyddsvärd mark. Detta program var enligt utvärderingarna kostnadseffektivt och gav 60 000 hektar skyddad skog. Ett liknande utbytesprogram med statlig skog bör genomföras igen. Produktiv skogsmark från Sveaskog, Fortifikationsverket och Fastighetsverket bör överföras till ett nytt bolag för att användas för markbyten med privata skogsägare.

Herr talman! De naturvärden som i dag finns i den svenska skogen och som ännu inte fått formellt skydd finns vanligtvis på privatägda marker. Orsaken till detta är att skogsbruket på statligt ägda marker i högre grad skett "rationellt" med rent ekonomiska utgångspunkter. Den mångfald av skötsel- och brukandestilar som har funnits på de enskilt ägda markerna har däremot resulterat i mer varierade naturtyper. 330 000 olika skogsägare ger per automatik en mångfald.

Kristdemokraterna föreslår att staten ska inleda ett program för att sälja produktiv skogsmark i statlig ägo till privata skogsbrukare i syfte att därigenom öka variationen även i den aktivt brukade skogen. Redan på 1800-talet när kronoskogar såldes till privatpersoner såg man att skogarnas nya ägare skötte dem betydligt bättre än vad staten gjorde. Vi kristdemokrater tror på äganderätten och den enskilda människans förmåga att bruka sin skog under devisen frihet under ansvar.

Anf. 74 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vi debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande 8, *Skyddet av värdefull skog*, som bygger på Riksrevisionens granskning och regeringens skrivelse. Vi ställer oss bakom tillkännagivandet från riksdagen till regeringen om behovet av att säkerställa att det nationella självbestämmandet i skogsfrågor värnas. I övrigt yrkar jag avslag på samtliga motioner och reservationer och yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Vi har i utskottet sedan tidigare konstaterat att det finns ett brett samförstånd om att den svenska skogspolitiken ska bygga på de jämställda målen om produktion och miljö. En grundläggande del i den svenska skogspolitiken är skogsbrukets sektorsansvar och skogsägarnas frihet under ansvar.

Produktion av skoglig råvara är viktig i en omställning till ett biobaserat samhälle. Det är viktigt för att fasa ut fossil energi. Det är också viktigt att skogen brukas på rätt sätt för att säkerställa en långsiktig biologisk mångfald och för att säkerställa att vi inte har anfall från granbarkborrar, som det faktiskt handlar om. Vi har en större andel skog som är skadad av granbarkborrar än av bränderna i somras. Det tycker jag att man bör betänka.

Inriktningen på arbetet med att uppnå Sveriges miljömål ligger fast sedan den beslutades av riksdagen i april 1999. I synnerhet målet Levande skogar ger en vägledning för det fortsatta arbetet med att uppnå ett hållbart skogsbruk.

Vi socialdemokrater är glada över att vi är fyra partier som har medverkat till januariavtalet och att vi har beslutat att tillsätta en utredning under nuvarande år för att se över hur internationella åtaganden om biologisk mångfald kan förenas med en växande cirkulär bioekonomi. Ny lagstiftning som en följd av denna utredning planeras till den 1 juli 2021.

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker att Riksrevisionens rapport om statens arbete med skydd av värdefull skog är bra och lyfter fram frågor som vi länge har haft. Arbetet med skydd av skog har hittills till stor del fokuserat på arealmål och procentsatser på nationell nivå. För att nå målen bör arbetet i högre grad också fokusera på områdenas kvalitet och långsiktiga funktion. Detta kräver kunskap om skyddsvärda områden, skyddsbehov och frivilliga avsättningar. Det kräver en högre grad av långsiktig strategi, en noga genomförd planering av områden och ett skydd av de områden som faktiskt ska skyddas. Ett uppdaterat kunskapsunderlag är därför helt nödvändigt för att myndigheterna ska kunna arbeta på ett strategiskt sätt och minimera den mängd ärenden som i dag initieras genom avverkningsanmälningarna.

Herr talman! I Riksrevisionens rapport anges att satsningen i 2018 års budget på en nationell nyckelbiotopsinventering är angelägen. Jag delar synen på att förutsägbarheten i arbetet med skydd av skog är viktig för skogsägarna. Vi kan också konstatera att i samband med att ny kunskap om skyddsvärda områden tillkommer bör man också göra en uppdaterad behovsanalys för att klargöra eventuella återstående skyddsbehov för att nå dessa långsiktiga mål, inte minst för det fria och rörliga friluftslivet utifrån att vi är ett långt land med många regioner med ganska olika förutsättningar.

Frågan vi ställer oss är vem som ska ansvara för att en sådan kunskap finns. Hittills har det varit Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket via länsstyrelserna. Det handlar också om sektorsansvaret.

Skogsstyrelsen har, sedan propositionen om jämbördiga mål kom 1993, arbetat genom verktyget nyckelbiotopsinventering. Vi tror nu att det behövs nya verktyg, då nyckelbiotopsverktyget tyvärr har blivit alltmer av ett skällsord. Oavsett vad som kommer ut där är det ingen som känner att

man vill stå bakom det. Det är antingen för lite, alldeles för mycket, alldeles fel eller på alldeles fel plats. Vi bör tydliggöra vad som ska komma efteråt.

Riksrevisionen lyfter också fram att regeringen och myndigheterna bör beakta att kostnaderna för skydd kan påverka vilken skyddsform som används och vilken ersättning som betalas ut.

De högerkonservativa delarna i Sveriges riksdag – M och KD stödda av SD – tycks ha glömt att en enig riksdag, i syfte att stärka äganderätten, efter förslag från dåvarande alliansregering 2010 beslutade att införa nya ersättningsregler vid expropriering och andra situationer där fastigheter tas i anspråk med tvång. De nya reglerna ledde till ganska rejält höjda ersättningar för fastighetsägare, och särskilt för skogsägare. Här har vi gammal lag och praxis som ger skogsägare långtgående rätt till ersättning, vilket innebär att det krävs pengar. Då kan man inte ohämmat dra ned på detta anslag och stoppa ingångna avtal. Vi behöver i budgetar säkerställa resurser för ersättning till markägare. Anslaget för värdefull natur ska därför genom januariavtalet förstärkas.

I Riksrevisionens rapport lyfts även fram att det finns behov av att tydliggöra innebörden i det så kallade sektorsansvaret, i termer av statens respektive markägarens ansvar för att uppfylla miljömålen, speciellt utifrån det faktum att det är små skogsägare som kommer i kläm. Vi hör sällan att det är SCA, Holmen, Bergvik eller Sveaskog som kommer i kläm. Det handlar om de små skogsägarna. Vi socialdemokrater delar denna bild.

Hur kan vi då sluta slå siffror i huvudet på varandra och komma överens om hur vi säkerställer de frivilliga avsättningarna och hur sektorsansvaret kan anpassas både till storskogsbrukets förutsättningar och till de små skogsägarna?

Riksrevisionen ställer frågan: Används statliga resurser för formellt skydd kostnadseffektivt? Riksrevisionens bedömning är att det finns utrymme att förbättra kostnadseffektiviteten i det formella skyddsarbetet. Kostnadseffektiviteten påverkas i hög grad av en strategisk planering av skyddsvärda områden, val av skyddsform och ersättningens utformning. Inte minst behöver skyddet spridas. Birger Lahti beskrev här tidigare så föredömligt att vi har ett flertal fjällkommuner där skyddet av värdefull mark utgör 75 procent eller mer av hela kommunens mark. Då förstår man att det kanske inte är i dessa kommuner som man behöver göra de särskilda insatserna.

Riksrevisionens bedömning är också att restaurering av utvecklingsmarker är nödvändig i södra Sverige för att nå miljömålet Levande skogar. Det behöver också finnas en strategi för restaurering. Vi delar denna bild.

Vi behöver också införa sociala skydd för det rörliga friluftslivet, särskilt i och kring de stora orterna, så att människorna som bor i detta land känner att det finns en skog som de faktiskt vill promenera och vistas i. Detta för att de inte ska tro att det pågår en rovdrift, vilket det inte gör.

Herr talman! Implementeringen av artskyddsförordningen var dåligt genomtänkt och genomfördes slarvigt av den dåvarande moderatledda regeringen. Den genomfördes 2013–2014. Det är därför helt nödvändigt att se över den, så att markområden effektivt och rättssäkert kan avgränsas samtidigt som vi skyddar de mest hotade arterna. Vi behöver vara tydliga mot markägaren om när man har rätt till ersättningen. Det är också detta vi föreslår i januariavtalet, genom en utredning och en ny förordning som

ska genomföras 2021. Den utökade nyckelbiotopsinventeringen upptas inte, men vi behöver med bransch- och miljöorganisationer hitta nya, långsiktiga och trovärdiga verktyg.

Herr talman! Vi har mycket jobb framför oss. Mycket av den lagstiftning som gäller i dag fungerar inte i alla delar. Det är därför glädjande att vi genom januariöverenskommelsen om säkerställd äganderätt, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark samt internationella åtaganden om biologisk mångfald kan förena detta med en växande cirkulär bioekonomi.

Några ord behöver sägas om det bytesprogram som finns i januariavtalet. Jag kan konstatera att Kjell-Arne Ottosson nämnde detta men att han kanske glömde att nämna följande: I det Sveaskogsprogram som startades, och som faktiskt fortgår fortfarande, har 99 procent gynnat storskogsbruket. Endast 1 promille, 83 hektar, har kunnat utgå till små, enskilda skogsägare. Jag tvivlar på att det var meningen.

Det kan hända att vi har ett gemensamt ansvar här – att myndigheterna totalt har feltolkat både vad den tidigare alliansregeringen genomförde och vad den tidigare S-ledda regeringen genomförde – men vi kan konstatera att utfallet av det Sveaskogsprogram som har genomförts till nästan 100 procent har gynnat det storskogsbruk som genom sektorsansvaret ändå borde ha tagit detta ansvar. Dessa avsatta skogar borde ha kunnat användas till små, enskilda skogsägare som faktiskt har kommit i kläm.

Anf. 75 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Isak From talar om pengarna till skydd, och då ska vi väl klargöra att det fanns pengar i budgeten för de ärenden som var avslutade. De pengarna fanns. Det är inte heller så att alla pengar för att avsätta marker är borttagna ur budgeten, utan det finns pengar kvar.

Det handlar väl kanske mer om att man nu helt enkelt måste rätta munnen efter matsäcken. Vi kan inte skydda mer mark än det finns pengar till. Tanken med detta var ju att vi inte ska skydda mer mark innan vi har fått Skogsstyrelsens utredning om hur mycket mer mark vi behöver skydda. Vi kan inte fortsätta in absurdum och skydda mer och mer mark.

Jag frågar därför Isak From: Hur mycket är det tänkt att vi ska ta bort? Ska vi ta 35 procent – eller 40 procent, eller 50 procent – skog ur produktion i Sverige? Är det vad man vill? Vi har ju gjort detta för att vi vill lugna ned takten på skyddet av skog, så att Skogsstyrelsen har en chans att komma ikapp och se hur mycket mer vi behöver skydda och hur mycket som är skyddat.

Vi ska komma ihåg att den frivilligt avsatta skogen utgör många gånger fler hektar än den skog som är formellt skyddad. Det innebär att skogsägarna, med frihet under ansvar, själva väljer att skydda skog – till en större yta än den formellt skyddade. Det ska man aldrig glömma.

Vad gäller artskyddsförordningen och vem som iscensatte den vågar jag inte riktigt svara på det, men det är tre år sedan den socialdemokratiska regeringen fick propåer från Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket om att den behöver ses över. Fortfarande har man inte påbörjat den översynen.

Anf. 76 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack för möjligheten att utveckla, John Widegren!

Vi ser nu runt om i hela landet att det görs kraftiga neddragningar på de statliga myndigheterna. Det gäller inte minst Arbetsförmedlingen, som aviserar att 130 kontor ska läggas ned. Skogsstyrelsen har sagt upp samtliga gröna jobb, och man har stoppat utbetalningen av ingångna avtal. Detta är de effekter vi nu får rådda med och städa upp i.

För att hjälpa John Widegren, som ju är ny i utskottet, kan jag konstatera att samtlig lagstiftning som gäller skogen och skogsbruket har tillkommit under borgerliga regeringar. Rätt eller fel – så är det. Den S-ledda regeringen under den förra mandatperioden ändrade inte en enda lagstiftning på det här området. Implementeringen av artskyddsförordningen sköttes av den moderatledda alliansregeringen. Man tog inte hänsyn till ett aktivt skogsbruk, utan den utformades utifrån att stora arealer skulle skyddas.

Anf. 77 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag tänker inte debattera huruvida myndigheter runt om i landet nu gör diverse saker på grund av budgetar. Vi pratar skog nu.

Jag säger det igen, om artskyddsförordningen: Måhända var det borgerligheten som startade upp den, men under tre år har Socialdemokraterna vetat om att den inte fungerar och ändå valt att inte göra i ordning det hela. Det är anmärkningsvärt.

När det gäller nyckelbiotoper, som vi talade om tidigare, är jag jättestacksam att Isak From säger att vi ska hitta nya metoder för det. Det tror jag nämligen är en vinnande melodi.

Vad gäller lagstiftning om skogen har jag inga större propåer om det; det här handlade om en budgetfråga. Det handlade om att en myndighet skulle rätta munnen efter matsäcken. Det finns nämligen inga klara siffror över hur dagssituationen ser ut. Jag tycker att det är fullständigt rimligt att man då drar ned tempot i detta. Det är ju inte så lätt att gå ut och börja skydda en massa skog och sedan komma efteråt och säga: ”Nu tar vi bort skyddet på den här skogen igen, för det behövdes inte – och naturvärdet finns inte heller kvar, för vi skyddar ett alldeles för stort område.” Det blir inte bra.

Anf. 78 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Sverige som land, både vad gäller biologisk mångfald och i skogsbruket, tjänar på att vi kan enas om några grundläggande principer. Vi har stått bakom frihet under ansvar, och det är viktigt att vi hittar siffror som vi kan stå bakom så att vi säkerställer det frivilligt avsatta. Det är viktigt att vi hittar sätt att inventera så att kunskapen när skogsägarna och skogsägarna kan göra de rimliga avvägningar som ligger under sektorsansvaret.

En budgetproposition är också en lagtext, John Widegren. Nu blev det en servettskiss, och den får myndigheterna och nuvarande regering hantera efter bästa förmåga.

Anf. 79 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Jag börjar med att säga att jag som ett resultat av januariavtalet, där Liberalerna har fått gott gehör för sin politik på klimat- och miljöområdet, inte kommer att yrka bifall till några reservationer. Jag ser

i stället tiden an, liksom det arbete vi alla har framför oss, och återkommer senare.

Herr talman! Skulle jag ändå tala lite allmänt om frågan värdefull skog skulle jag säga att jag tror att nästan alla svenskar har ett ganska nära förhållande till skogen. Det är grundlagt genom barndomens skogsutflykter och exkursioner med familj, vänner och skola. Många av oss har ett förflutet som skogsmullar eller scouter, och ofta har vi också skogsägare längre tillbaka i släktleden. Det skapar en bra plattform för att vi ska värdesätta skog och natur genom livet samt kunna se alla dess möjligheter – och även fallgropar.

Skogen renar luften vi andas och upprätthåller balansen i atmosfären. Skogen är helt central när det gäller att ta upp koldioxid och motverka klimatförändringar, och det är en avgörande faktor för den biologiska mångfalden. Svensk ekonomi, och därmed vi alla, är också beroende av skogen och har så varit under flera hundra år. Det är faktiskt svårt att säga vad skogen har betytt för den här nationen och för oss alla – och vad den kommer att fortsätta att betyda.

Här har vi, än en gång, en av de stora utmaningarna för detta utskott: att balansera å ena sidan näringsaspekter och å andra sidan miljö och klimat samt de mer frihetliga allemansrättsliga frågorna. Den svenska skogspolitiken ska vila på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet.

Både staten och skogsnäringen har ett stort ansvar att skydda skogens ekosystem, bevara den biologiska mångfalden och slå vakt om naturvård och miljöhänsyn. Naturen och den biologiska mångfalden *måste* nämligen skyddas och bevaras. Vi, liksom alla växter och djur, är beroende av naturen och den biologiska mångfalden för vår egen överlevnad. Vi har ett ansvar att förvalta miljö och natur så att vi lämnar en värld i ekologisk balans till kommande generationer.

Vi vet att skogspolitiken är ett konfliktområde och att skogsägare ofta inte har tilltro till politiken eller ens till rättssystemet. Detta är förödande och något som ligger på allas våra axlar att bekämpa. Äganderätten är central i en fungerande stat, och jag kan lugna John Widegren och Moderaterna med att det inte är enbart Centerpartiet som kommer att bevaka frågan i kommande utredningar.

Det man äger, det vårdar man också – det är vi i Liberalerna helt övertygade om. Och precis som föregående talare nästan mangrant har gått upp och sagt finns det inte en skogsbrukare eller skogsägare som inte också vill bevara naturen. Det ligger nedärvt i denna typ av verksamhet.

Men om nu skog behöver tas i anspråk av staten måste det ske på ett sjyst sätt och självklart med ersättningar som är rimliga för den som ska avyttra skogen. Det måste också finnas en långsiktighet i politiken så att ägare vet vad som gäller, särskilt i en verksamhet som går genom generationer.

Därför behövs en översyn av regler för att stärka incitamenten för ett hållbart skogsbruk, som förbättrade ersättningsmodeller för att formellt skydda värdefull skog, samt en översyn av tillämpningen av artskyddsförordningen och reglerna kring nyckelbiotoper – detta så laddade ord.

Vi vill från liberalt håll också i större utsträckning utnyttja möjligheten med statligt ägd utbytesmark.

Liberalerna brukar hamna i skärningslinjen mellan Centerpartiet och Miljöpartiet, brukar jag hävda. Vi menar att den mest värdefulla skogen och nyckelbiotoper ska skyddas genom naturreservat och nationalparker. De kvarvarande naturskogarna – eller gammelskogarna – måste skyddas.

I debatten låter det ibland som om all skog är skyddad, men enligt mina uppgifter är det 5 procent av den produktiva skogsmarken i landet som är skyddad. Därutöver tillkommer ytterligare 5 procent som är frivilligt skyddad, vilket innebär 10 procent totalt. Jag vill inte ha någon sifferbingo här – detta är de uppgifter jag tidigare har fått.

Herr talman! Jag vill säga några ord om Riksrevisionens granskning *Skyddet av värdefull skog*, som tidigare har tagits upp, för den pekar på många viktiga frågor som vi har att ta itu med.

Man bedömer att myndigheternas reviderade strategi för formellt skydd av skog behöver kompletteras med en strategi för restaurering av utvecklingsmark för att nå de långsiktiga målen, särskilt i södra Sverige.

Riksrevisionen anser även att det krävs ökad kunskap om skyddsvärda områden för att åstadkomma en effektiv prioritering och att det behöver göras en uppdaterad behovsanalys för att klargöra återstående skyddsbehov.

Enligt Riksrevisionen finns det risk för att skyddet i vissa fall görs mer omfattande och dyrare än vad som egentligen krävs. Det kan till exempel finnas anledning att se över de ekonomiska incitamenten att teckna naturvårdsavtal för att öka användningen av skyddsformen, vilket är något som vi från liberalt håll till fullo instämmer i.

Herr talman! Ska nu allt detta fungera – ska vi lyckas balansera skogspolitikens två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet – måste det finnas en bred förankring, förståelse och acceptans mellan ägare, brukare, naturskyddsrelser och allmänheten. Här har vi, som sagt, alla ett viktigt arbete att utföra.

Jag vill också lägga till att det i denna debatt för mig blev otroligt tydligt varför vi måste ha riksdagsledamöter ända från Skåne – Kristina Yngwe kommer ännu längre söderifrån än vad jag gör – till norra Sverige. Det är ett avlångt land. Vi har alla olika erfarenheter, och varenda pusselbit behövs. I Skåne ser vi fler än fem träd i klunga som en skog, men det gäller inte riktigt i resten av Sverige. Därför är denna debatt – som faktiskt nästan blev en debatt – mycket välkommen, och jag tror att vi tillsammans kan utforma en skogspolitik som är modern och hållbar.

(Applåder)

Anf. 80 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Skogen är grunden för mitt politiska engagemang och upphov till många debatter. Under den allmänna motionstiden lades det fram 75 förslag om hur skogspolitiken kan utvecklas, så engagemanget är stort. De flesta av dessa förslag handlar om att stärka äganderätten, öka produktionen och ta bort kunskapsunderlaget som går under namnet nyckelbiotoper.

Intresset för att bevara skogsekosystemen för den biologiska mångfaldens skull är mycket svagt. Ändå är 80 procent av den biologiska mångfalden på land globalt sett beroende av skogsekosystemen. I Sverige är runt hälften, 2 300, av alla våra rödlistade arter knutna till skogen.

Herr talman! Arterna är mer hotade än äganderätten. Faktum är att äganderätten inte är hotad. Här råder stor förvirring, så låt mig reda ut det hela lite.

Äganderätten är inskriven i Sveriges grundlag, tycka vad man vill om det. Däremot, herr talman, finns det något som kallas brukanderätten och som handlar om rätten att avverka sin skog. Men om det handlar om en skog av högt biologiskt värde som är hem åt skyddsvärda och hotade arter kan artskyddet prioriteras. Exempel på artskyddsarter är arter som finns inskrivna i EU:s art- och habitatdirektiv, som vi har översatt till vår miljöbalk.

Herr talman! Under miljöbalken finns artskyddsförordningen. Här finns de arter som EU har pekat ut som extra viktiga att ta hänsyn till för samtliga EU-länder.

Artskyddsförordningen är inte ny; den har funnits sedan 1998. Ändå går det att läsa i medier om hur artskyddsförordningen har satt käppar i hjulen för markägare. Antalet fall som gäller brukanderätten har ökat med mer än 30 procent sedan 2016.

Men vad betyder det? Under denna period har 341 beslut fattats med stöd av artskyddsförordningen. Skogsstyrelsen har alltså fattat ett beslut med stöd av artskyddsförordningen vid ungefär var femtusende avverkningsanmälan, det vill säga i runt 5 promille av fallen, och då har det för det mesta handlat om att skjuta upp avverkningsbeslutet till ett annat tillfälle snarare än att förbjuda avverkningsbeslutet.

Herr talman! Nästa brännande fråga är nyckelbiotoperna, och det är knappt ens politik – det är ett kunskapsunderlag. Det är kunskap om var vi har de mest biologiskt värdefulla skogarna. I dag är omkring 2 procent av den produktiva skogsmarken i hela Sverige klassad som nyckelbiotoper. Majoriteten av dessa, 85 procent, är inte långsiktigt skyddade.

Av Skogsstyrelsens rapport om nuläget för nyckelbiotoper framgår att i genomsnitt 200–250 hektar av Skogsstyrelsens registrerade nyckelbiotoper har avverkats årligen sedan 1993. Enligt hänsynsuppföljningen har under perioden 2008–2014 i genomsnitt 1,3 procent av den avverkningsanmälda arealen utgjorts av områden med nyckelbiotopklass.

Herr talman! Cirka 2 000 hektar oregistrerade nyckelbiotoper avverkas per år. Därutöver har ca 3 000 hektar nyckelbiotoper påverkats negativt av avverkningsbesluten. Många nyckelbiotoper är dessutom små och ligger utspridda i ett starkt fragmenterat skogslandskap.

Herr talman! Forskning visar att nyckelbiotoper har ett rikare växt- och djurliv än omgivningarna. Det är därför av ytterst stor vikt att veta var i skogslandskapet dessa värdefulla skogar finns. Nyckelbiotoper inventeras av utbildad myndighetspersonal som har kompetens att bedöma skogars naturvärden.

Det är mer kostnadseffektivt att bevara områden som man vet har höga naturvärden än att senare behöva återskapa värdefulla områden. Det blir även en trygghet för markägare att veta var de skyddsvärda skogarna finns, så att de kan planera sitt skogsbruk.

Herr talman! Enligt miljöbalken får inte biotopskyddsbiotoper avverkas, och enligt skogsvårdslagen ska hänsyn tas till hänsynskrävande biotoper. Den frivilliga miljöcertifieringen FSC har som kriterium att nyckelbio-

topter inte ska avverkas och säljas som miljöstämplat virke – en ren marknadsreglering, helt enkelt. Dessa krav har skogsbruket själva varit med och tagit fram, och det är helt frivilligt att ansluta sig till certifieringen.

Jag kan förstå frustrationen när en planerad avverkning stoppas i sista stund då det visar sig vara en nyckelbiotop. Någon som har räknat in en inkomst får inte ta del av denna.

Det har legat på skogsägaren själv att känna till om hans eller hennes skog har varit en nyckelbiotop eller inte. Men hur många känner sig ekologiskt läskunniga nog för att avgöra om en skog är en nyckelbiotop eller inte? Hur många kan känna igen en knärot, en kattfotslav eller en platt fjädermossa?

För att vara säker krävs det en stor artkunskap och ekologisk läskunnighet, en kompetens som finns hos naturvårdsbiologer. När Skogsstyrelsens biologer är ute och inventerar på förhand kan kunskapen leda till en bättre planering.

Herr talman! När nu en majoritet i riksdagen har röstat bort detta kunskapsunderlag och en viktig förutsättning för att nå upp till vårt miljömål lägger vi bördan på markägarna att själva utföra inventeringarna. Skogarna finns ju kvar, lagarna finns kvar, kriterierna finns kvar och konsumenterna vill inte medverka till att nyckelbiotoper skövlas. 80 procent av svenska folket vill att skyddsvärda skogar ska bevaras.

Herr talman! Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har alltmer gemensamt i sin politik. Något som förenar dem i skogspolitiken är deras fokus på effektivitet. Därför har den nationella strategin för skydd av formellt skydd av skog, som Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket tagit fram, föreslagit att det är just de fastigheter som har mycket nyckelbiotoper som ska prioriteras för att få ett kostnadseffektivt skydd. Detta förutsätter dock en sak: kunskap och en nyckelbiotopsinventering som de tre partierna motade bort i sin budget.

Herr talman! Motiveringen från Moderaterna är att kunskapen är ”rättsosäker” eftersom den försvarar för många skogsägare att bruka sin skog utan garantier för ersättning. Moderaterna och Kristdemokraterna säger att de vill stoppa inventeringen till dess att den kan ske på ett rättssäkert sätt.

Jag vill upplysa Moderaterna om att en nyckelbiotop inte har någon juridisk innebörd. Den nu stoppade nyckelbiotopsinventeringen innebär att ett mycket stort ansvar skjuts över på både skogsägare och virkesköpare. I ett läge där vi behöver mer kunskap om skogens värde erbjuder Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna oss mindre kunskap utan att lösa några som helst problem.

Herr talman! Medan vi ändå är inne på ämnet rättssäkerhet vill jag också meddela att Skogsstyrelsen har gjort en undersökning av läget och kommit fram till att skogsbruket är rättssäkert. Dock har jag som miljöpartist många synpunkter angående det juridiska.

I Sverige har vi en väldigt stark och bra miljölagstiftning, miljöbalken. Det betyder att allt som har en ”betydande miljöpåverkan”, såsom infrastruktur och exploatering, måste utredas. Däremot lyder inte skogsbruket under miljöbalken, trots att avverkning är den enskilt största faktorn till att vi har så många arter på rödlistan tillsammans med enväxling.

Skogsbruket har en egen lag, skogsvårdslagen, från 1993. I portalparagrafen står det att miljö och produktion ska vara två jämställda mål. Men resten av skriften är tandlös och skriven utifrån ett produktionsperspektiv, med en hel del ”undvik” och ”bör” när det kommer till naturvärden. Men om du ska bygga en väg eller ett vindkraftverk i skogen måste en miljökonsekvensbeskrivning göras. Där går man igenom kulturvärden, sociala värden och miljövärden. Dessa olika värden inventeras och skrivs ihop i en rapport, där man väger nackdelar och fördelar innan myndigheter kan fatta beslut. Om du däremot skulle avverka precis samma yta behövs ingen miljökonsekvensbeskrivning. Du kan göra ett hygge om flera hundra hektar på en plats där det aldrig, enligt miljöbalken, skulle gå att etablera vindkraftverk på grund av höga naturvärden. Det är förbjudet att plocka fridlysta blommor i skogen, men att avverka och köra sönder hela skogen är lagligt. Därför vill vi i Miljöpartiet att lagstiftningen för skogsbruk förs in i miljöbalken.

Herr talman! En annan förvirring som finns inom skogsdebatten, och som vi även hört lite grann av här i dag, är hur mycket skog som skyddas. Det finns politiker i denna sal som menar att vi i princip redan uppnått miljömålen; vi har till och med skyddat 31 procent av skogen. Fantastiskt! Detta är tyvärr långt ifrån sant. I en färsk rapport av Per Angelstam slås det fast att vi i Sverige är långt ifrån att uppnå våra internationella åtaganden och nationella miljömål för skogen.

De 31 procent som påstås vara skyddade är inte skyddade och saknar relevans i relation till FN:s Aichimål och de svenska miljömålen. Siffran 31 procent lyfts upp i dokumentet *Strategi för Sveriges nationella skogsprogram*. Men när man synar siffrorna visar det sig att de inte bara är kontroversiella, eftersom äpplen blandas med päron, utan dessutom inkorrekta.

I tabellen på sidan 18 står det att 3,9 procent av all skogsmark, det vill säga 4,7 procent av den produktiva skogsarealen, är formellt skyddad produktiv skogsmark. De övriga procentenheterna av de påstådda skyddade 31 procenten består av följande: 4,3 procent är frivilliga avsättningar, det vill säga 5,2 procent av den produktiva skogsarealen.

Herr talman! Här måste poängteras att dessa inte är långsiktigt skyddad skogsmark. Skydd är i detta sammanhang kopplat till lagskydd, vilket dessa arealer inte har. De kan när som helst avverkas om skogsägaren vill det. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen definierar frivilliga avsättningar som bevarande med begränsad varaktighet. Dessutom är siffran en uppskattning och bygger inte på säkert underlag.

Herr talman! 7,3 procent av den produktiva skogsarealen sägs vara hänsynsytor. Vad är då hänsynsytor? Jo, det är avverkade och brukade områden där man lämnat vissa trädgrupper och vissa ytor. Men den här siffran stämmer inte. Det är en felaktig användning av källan Skogsstyrelsens rapport *SKA 15 – skogliga konsekvensanalyser 2015*. I källan förtydligas det nämligen att dessa uppskattningar av hänsynsytor inte handlar om hela arealen utan om ”andel av den föryngringsavverkade arealen under åren 2008–2012”. Man går alltså tillbaka i tiden och tittar på hur många träd som lämnades på ett hygge. I stället beskriver de att denna nivå eventuellt kan komma att finnas om en omloppstid i ett scenario där skogsbruket lämnar samma hänsyn i samma omfattning även i framtiden, förutsatt att den gamla hänsynen då finns kvar.

Från rapporten citerar jag: ”I scenariot Dagens skogsbruk har vi dock antagit att hänsynsytor kommer att lämnas i samma omfattning vid alla framtida avverkningar. Efter en omloppstid, då all produktiv skogsmark utanför reservat och frivilliga avsättningar varit föremål för förnyingsavverkning kommer 7,8 procent av den arealen att bestå av hänsynsytor.” Man hoppas alltså att vi i framtiden i bästa fall kan få 7,8 procent av den arealen att bestå av hänsynsytor.

Förutom att denna siffra är fel, eftersom dessa hänsyn inte ännu tagits på kalhyggena, är den irrelevant när det kommer till att räkna skyddad skogsmark i relation till internationella mål och nationella miljömål. Åtgärder för biologisk mångfald som sker i den brukade delen av arealen har nämligen ett eget mål, Aichimål 7, som slår fast att jord-, skogs- och vattenbruk ska vara hållbart. År 2020 ska områden som används för jordbruk, vattenbruk och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt så att den biologiska mångfalden bevaras. Man ska inte blanda ihop Aichimål 11:s mål om skydd av värdefulla naturområden med detaljhänsynen i den brukade skogen som hamnar under Aichimål 7. Det är helt olika mål, och man kan inte blanda ihop siffrorna för skydd. Träd och trädgrupper på hyggena är inte representativa skyddade skogar.

Herr talman! 16,7 procent, alltså den största delen av dessa 31 procent, består av impediment, det vill säga trädbärande marker som är så lågproduktiva att det bedöms att där inte kan bedrivas ett skogsbruk med stort virkesuttag. Men denna areal är inte skyddad skogsmark. Inte heller är impediment representativa för många olika typer av produktiva skogsbiotoper. De är heller inte lämpliga som habitat för många av de rödlistade arterna. Naturvårdsverket konstaterar att impediment saknar specifik avgränsning och naturvårdssyfte och att de har en svag reglering av nyttjande. Impediment är inte typiska och representativa för skogsmark, och det är sällan som de är av särskild betydelse för biodiversitet.

Professor Per Angelstam har tittat djupare på dessa frågor i rapporten *Från skydd av skog till grön infrastruktur*. Jag uppmanar er alla att läsa den.

Den verkliga siffran på hur mycket formellt skyddad produktiv skogsmark vi har i Sverige är 5 procent, och under den fjällnära gränsen är den 2,8 procent. Vi har alltså långt kvar innan vi har uppnått våra miljömål och internationella åtaganden.

Herr talman! Moderaternas och Kristdemokraternas politik innebär halverade anslag för skydd och skötsel av värdefull natur. Det har nu lett till att Skogsstyrelsen inte kan betala ut ersättning till markägare som har fått vänta i flera år på ersättning för sina skyddsavtal med Skogsstyrelsen.

Herr talman! Den biologiska mångfalden ska skyddas. Ekosystemtjänster ska värnas. Anslagen för skydd av värdefull natur ska höjas. För 20 år sedan fattade riksdagen ett avgörande beslut: Till nästa generation ska vi lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Nu måste miljömålssystemet utvecklas och nya etappmål tas fram.

”Magin i svensk gammelskog. Lärkans drill. Surrett av honungsbin. Det är vår uppgift att bevara svensk natur åt våra barn och barnbarn.”

Citatet är hämtat från Stefan Löfvens regeringsförklaring. Jag ser fram emot arbetet i att förverkliga denna politik.

Anf. 81 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Det var mycket att ta tag i här.

Det sista Rebecka Le Moine sa gör den fråga jag till sist bestämde mig för att ställa än mer relevant. Eftersom representanten hänvisar till regeringsförklaringen blir min första fråga: Står Rebecka Le Moine och Miljöpartiet bakom januariöverenskommelsen?

Anf. 82 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Kjell-Arne Ottosson för frågan.

Ja, vi står bakom den. Hela luntan är dock inte Miljöpartiets politik, men vi får försöka göra det så bra som möjligt för den biologiska mångfalden.

Anf. 83 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande att det var en del saker i januariöverenskommelsen som jag välkomnar.

Enligt sista meningen i punkt 26 ska den utökade nyckelbiotopsinventeringen inte återupptas. På Rebecka Le Moines anförande lät det som att regeringen har en helt annan syn på frågan än vad som står i januariöverenskommelsen.

Det var många siffror i luften, men Rebecka Le Moine slaktar siffran i *Strategi för Sveriges nationella skogsprogram* om att 31 procent av skogen har undantagits från skogsbruk. Låt mig påminna om att denna siffra kom från Regeringskansliet 2018. Det är alltså Rebecka Le Moines regering som står bakom denna siffra.

Står Rebecka Le Moine inte bakom regeringens politik i detta?

Anf. 84 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag är ny i mitt arbete. Jag valdes in i höstas och personkryssades in för att driva just frågor som rör biologisk mångfald och bevarandet av våra sista naturskogar.

Jag var inte med och skrev detta. Hade jag varit det hade jag använt mig av korrekta siffror. Visst kan man se att det är undantaget från skogsbruk, men då kan vi också räkna in golfbanor, sjöar och våtmarker.

Det är däremot inte biologiskt relevant. Vi har förbundit oss att skydda 17 procent representativa naturtyper, och där är vi inte i dag. Vi är uppe i 5 procent och 2,8 procent under den fjällnära gränsen vad gäller produktiv skogsmark.

Jag jobbar för att accelerera detta skydd i motsats till de borgerliga som menar att vi har skyddat mer än tillräckligt och vill upphäva skyddet och ha flexibla skyddsformer. Det är varken min eller Miljöpartiets politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.04 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 februari

MJU6 Jakt och viltvård

Punkt 1 (Svenska Jägareförbundets ansvar för det allmänna uppdraget)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

164 för utskottet

144 för res. 1

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 23 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 1: 60 M, 60 SD, 5 C, 19 KD

Avstod: 1 M

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Alexandra Anstrell (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Förändring av viltförvaltningsdelegationernas befogenheter m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (M, SD, KD)

Votering:

169 för utskottet

140 för res. 4

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 4: 61 M, 60 SD, 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 11 (Terrängkörning vid jakt)

1. utskottet

2. res. 14 (C)

Votering:

221 för utskottet

28 för res. 14

60 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:60
6 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 61 M, 26 V, 19 KD, 16 L, 13 MP
För res. 14: 28 C
Avstod: 60 SD
Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 16 (Värna den svenska jakten och viltvården)

1. utskottet
2. res. 19 (M, SD)
3. res. 20 (KD)
Förberedande votering:
122 för res. 19
19 för res. 20
168 avstod
40 frånvarande
Kammaren biträdde res. 19.

Huvudvotering:
170 för utskottet
120 för res. 19
19 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 1 SD, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP
För res. 19: 61 M, 59 SD
Avstod: 19 KD
Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU7 Kemikaliepolitik

Punkt 1 (En giftfri miljö)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
Votering:
162 för utskottet
61 för res. 1
86 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 2 C, 26 V, 19 KD, 16 L, 13 MP
För res. 1: 61 M
Avstod: 60 SD, 26 C
Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP
Magnus Ek och Kerstin Lundgren (båda C) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Styrmedel på kemikalieområdet)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

3. res. 6 (C)

Förberedande votering:

60 för res. 5

28 för res. 6

221 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

147 för utskottet

60 för res. 5

102 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 1 C, 26 V, 19 KD, 2 L, 13 MP

För res. 5: 60 SD

Avstod: 61 M, 27 C, 14 L

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Kerstin Lundgren (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Förbud mot bisfenoler)

1. utskottet

2. res. 9 (KD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 9

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 60 SD, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 9: 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 12 (Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 19 (M, SD, KD)

Votering:

169 för utskottet

140 för res. 19

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 19: 61 M, 60 SD, 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU6 Ersättningsrätt och insolvensrätt

Punkt 7 (Distansutmätning)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

248 för utskottet

60 för res. 1

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 1 M, 60 SD, 28 C, 26 V, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 1: 60 M

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Markus Selin (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Åsa Coenraads (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Betalningsplanens längd vid skuldsanering)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, KD, L)

Votering:

185 för utskottet

124 för res. 3

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 SD, 26 V, 13 MP

För res. 3: 61 M, 28 C, 19 KD, 16 L

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 15 (Beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning)

1. utskottet

2. res. 9 (KD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 9

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 60 SD, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 9: 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

CU8 Hyresrätt m.m.

Punkt 1 (Det grundläggande hyressättningsystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

203 för utskottet

61 för res. 1

45 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 SD, 28 C, 16 L, 13 MP

För res. 1: 61 M

Avstod: 26 V, 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 2 (Presumtionshyror)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

283 för utskottet

26 för res. 4

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 60 SD, 28 C, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 4: 26 V

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 6 (Hyresstatistik och hyresrättsregister)

1. utskottet

2. res. 11 (KD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 11

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 60 SD, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 11: 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Prot. 2018/19:60
6 mars

Punkt 12 (Trångboddhet)

1. utskottet

2. res. 19 (SD)

Votering:

249 för utskottet

60 för res. 19

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 28 C, 26 V, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 19: 60 SD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 21 (Hyrköpsystem)

1. utskottet

2. res. 31 (KD)

Votering:

229 för utskottet

19 för res. 31

61 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 SD, 28 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 31: 19 KD

Avstod: 61 M

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU5 Hushållningen med mark- och vattenområden

Punkt 1 (Riksintressen och behovet av bostäder)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

80 för res. 1

60 för res. 2

169 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Kristina Axén Olin (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

169 för utskottet

79 för res. 1

59 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 1 SD, 28 C, 25 V, 16 L, 13 MP

För res. 1: 60 M, 19 KD

Avstod: 59 SD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 2 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Kristina Axén Olin (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

171 för utskottet

27 för res. 5

111 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 9 SD, 28 C, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 5: 1 M, 26 V

Avstod: 60 M, 51 SD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Paula Bieler och Robert Stenkvis (båda SD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Tillstånd för vattenverksamhet)

1. utskottet

2. res. 7 (M, C, KD)

Votering:

124 för utskottet

107 för res. 7

76 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 25 V, 13 MP

För res. 7: 60 M, 28 C, 19 KD

Avstod: 1 M, 60 SD, 15 L

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 5 L, 3 MP

Elin Segerlind (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Lina Nordquist (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU26 Kommunala frågor

Punkt 1 (Villkor för verksamhet som bedrivs inom vissa välfärdsområden)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)

Votering:

142 för utskottet

80 för res. 1

87 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 28 C, 16 L, 13 MP

För res. 1: 61 M, 19 KD

Avstod: 1 S, 60 SD, 26 V

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Gustaf Lantz (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 3 (V)

Votering:

143 för utskottet

26 för res. 3

140 avstod

40 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 28 C, 16 L, 13 MP

För res. 3: 26 V

Avstod: 61 M, 60 SD, 19 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU31 Riksrevisionens rapport om staten som inköpare av konsulttjänster

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU32 Riksrevisionens rapport om Riksgäldskontorets användning av ränteswappar

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 1 (Översyn av det försäkringsmedicinska beslutsstödet och Försäkringskassans modell för försäkringsmedicinsk analys)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 2 (Information och bemötande)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (C, L)

4. res. 4 (V)

5. res. 5 (KD)

Förberedande votering 1:

26 för res. 4

19 för res. 5

264 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

44 för res. 3

26 för res. 4

239 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

60 för res. 2

43 för res. 3

205 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

160 för utskottet

60 för res. 2

88 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 13 MP

För res. 2: 60 SD

Avstod: 27 C, 26 V, 19 KD, 16 L

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Prot. 2018/19:60
6 mars

Punkt 3 (Läkarintyg)

1. utskottet
2. res. 6 (M, KD)

Votering:

185 för utskottet

80 för res. 6

43 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 SD, 26 V, 13 MP

För res. 6: 61 M, 19 KD

Avstod: 27 C, 16 L

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU15 Socialavgifter

Punkt 2 (Undantag från kravet på att betala socialavgifter)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

248 för utskottet

60 för res. 2

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 27 C, 26 V, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 2: 60 SD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU8 Skyddet av värdefull skog

Punkt 1 (Utred äganderätten)

1. utskottet
2. res. 2 (KD)

Votering:

228 för utskottet

19 för res. 2

61 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 SD, 27 C, 26 V, 16 L, 13 MP

För res. 2: 19 KD

Avstod: 61 M

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 9 (Hyggesfritt skogsbruk)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

282 för utskottet

26 för res. 11

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 60 SD, 27 C, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 11: 26 V

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 11 (Pågående markanvändning)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

248 för utskottet

60 för res. 13

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 27 C, 26 V, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 13: 60 SD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 20 (Bioekonomistrategi och nationellt skogsprogram)

1. utskottet

2. res. 27 (M, C, KD)

Votering:

143 för utskottet

164 för res. 27

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll res. 27.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 1 C, 26 V, 1 KD, 16 L, 13 MP

För res. 27: 60 M, 60 SD, 26 C, 18 KD

Avstod: 1 M

Frånvarande: 14 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Kjell-Arne Ottosson (KD) anmälde att han avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 mars

2018/19:348 Barns övergång från förskola till förskoleklass samt särskolan

av *Roger Haddad* (L)

till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2018/19:349 Utbildning för statsanställda för att stärka antikorrup-tionsarbetet

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2018/19:350 Migrationsverkets hantering av utvisningsbeslut

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 mars

2018/19:294 Avsaknaden av en miljöbilsdefinition

av *Rickard Nordin* (C)

till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2018/19:296 Tågförseningar

av *Jessika Roswall* (M)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:301 Tidsplaner för Västlänken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:302 Kostnad för Västlänken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:303 Trafikstart Västlänken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:304 Stängda flygplatser

av *Jessika Roswall* (M)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:305 Statliga bolag och klimatmål

av *Jens Holm* (V)

till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2018/19:316 Behovet av god infrastrukturplanering

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:318 Alkobommar i hamnar

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:315 Standarden på vinterväghållningen

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:319 Avställda bilar

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:327 Kriminalitet kopplad till avställda bilar

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

Prot. 2018/19:60

6 mars

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.30.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 35 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 63 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 13 anf. 80 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ersättningsrätt och insolvensrätt	2
Civilutskottets betänkande 2018/19:CU6	2
Anf. 1 MATS GREEN (M)	2
Anf. 2 MARTINA JOHANSSON (C)	3
Anf. 3 LARRY SÖDER (KD)	5
Anf. 4 SANNE LENNSTRÖM (S)	6
Anf. 5 MATS GREEN (M) replik	8
Anf. 6 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	8
Anf. 7 MATS GREEN (M) replik	9
Anf. 8 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	9
Anf. 9 LARRY SÖDER (KD) replik	9
Anf. 10 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	9
Anf. 11 LARRY SÖDER (KD) replik	10
Anf. 12 SANNE LENNSTRÖM (S) replik	10
Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	10
(Beslut fattades under § 15.)	12
§ 6 Hyresrätt m.m.	12
Civilutskottets betänkande 2018/19:CU8	12
Anf. 14 MATS GREEN (M)	12
Anf. 15 ROGER HEDLUND (SD)	14
Anf. 16 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	15
Anf. 17 LARRY SÖDER (KD)	17
Anf. 18 OLA MÖLLER (S)	19
Anf. 19 MATS GREEN (M) replik	20
Anf. 20 OLA MÖLLER (S) replik	21
Anf. 21 MATS GREEN (M) replik	21
Anf. 22 OLA MÖLLER (S) replik	22
Anf. 23 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	22
Anf. 24 OLA MÖLLER (S) replik	22
Anf. 25 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	23
Anf. 26 OLA MÖLLER (S) replik	23
Anf. 27 OLA JOHANSSON (C)	24
Anf. 28 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	27
Anf. 29 OLA JOHANSSON (C) replik	27
Anf. 30 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	28
Anf. 31 OLA JOHANSSON (C) replik	28
Anf. 32 RASMUS LING (MP)	29
Anf. 33 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	30
Anf. 34 RASMUS LING (MP) replik	31
Anf. 35 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	31
Anf. 36 RASMUS LING (MP) replik	32
Anf. 37 LARRY SÖDER (KD) replik	32
Anf. 38 RASMUS LING (MP) replik	33

Anf. 39 LARRY SÖDER (KD) replik.....	33
Anf. 40 RASMUS LING (MP) replik	34
(Beslut fattades under § 15.).....	34
§ 7 Hushållningen med mark- och vattenområden.....	34
Civilutskottets betänkande 2018/19:CU5	34
Anf. 41 MATS NORDBERG (SD)	34
Anf. 42 OLA JOHANSSON (C)	36
Anf. 43 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V).....	38
Anf. 44 LARRY SÖDER (KD).....	39
Anf. 45 JOAKIM JÄRREBRING (S)	41
Anf. 46 ELISABETH FALKHAVEN (MP).....	42
Anf. 47 LARS BECKMAN (M).....	44
(Beslut fattades under § 15.).....	45
§ 8 Kommunala frågor	45
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU26.....	45
Anf. 48 JAN ERICSON (M)	45
Anf. 49 IDA GABRIELSSON (V).....	47
Anf. 50 JAN ERICSON (M) replik	49
Anf. 51 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	49
Anf. 52 JAN ERICSON (M) replik	50
Anf. 53 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	50
Anf. 54 INGEMAR NILSSON (S).....	51
Anf. 55 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	52
Anf. 56 INGEMAR NILSSON (S) replik	53
Anf. 57 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	53
Anf. 58 INGEMAR NILSSON (S) replik	53
(Beslut fattades under § 15.).....	54
§ 9 Riksrevisionens rapport om staten som inköpare av konsulttjänster	54
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU31.....	54
(Beslut fattades under § 15.).....	54
§ 10 Riksrevisionens rapport om Riksgäldskontorets användning av ränteswappar	54
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU32.....	54
(Beslut fattades under § 15.).....	54
§ 11 Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd.....	55
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU13	55
Anf. 59 BJÖRN PETERSSON (S)	55
Anf. 60 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	57
Anf. 61 JULIA KRONLID (SD)	58
Anf. 62 SOLVEIG ZANDER (C)	60
Anf. 63 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	61
Anf. 64 HANS EKLIND (KD).....	64
Anf. 65 MATS BERGLUND (MP).....	66
(Beslut fattades under § 15.).....	67
§ 12 Socialavgifter	68
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU15	68
Anf. 66 CASSANDRA SUNDIN (SD)	68

Anf. 67 RIKARD LARSSON (S)	69
Anf. 68 MATS BERGLUND (MP)	70
(Beslut fattades under § 15.)	71
§ 13 Skyddet av värdefull skog.....	71
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19: MJU8	71
Anf. 69 KRISTINA YNGWE (C).....	71
Anf. 70 JOHN WIDEGREN (M).....	74
Anf. 71 MATS NORDBERG (SD).....	76
Anf. 72 BIRGER LAHTI (V)	79
Anf. 73 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	81
Anf. 74 ISAK FROM (S)	83
Anf. 75 JOHN WIDEGREN (M) replik.....	86
Anf. 76 ISAK FROM (S) replik.....	87
Anf. 77 JOHN WIDEGREN (M) replik.....	87
Anf. 78 ISAK FROM (S) replik	87
Anf. 79 TINA ACKETOFT (L)	87
Anf. 80 REBECKA LE MOINE (MP).....	89
Anf. 81 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	94
Anf. 82 REBECKA LE MOINE (MP) replik	94
Anf. 83 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	94
Anf. 84 REBECKA LE MOINE (MP) replik	94
(Beslut fattades under § 15.)	94
Ajournering.....	94
Återupptaget sammanträde.....	95
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 februari.....	95
MJU6 Jakt och viltvård	95
MJU7 Kemikaliepolitik.....	96
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
 sammanträde.....	98
CU6 Ersättningsrätt och insolvensrätt	98
CU8 Hyresrätt m.m.	99
CU5 Hushållningen med mark- och vattenområden	100
FiU26 Kommunal fråga	102
FiU31 Riksrevisionens rapport om staten som inköpare av konsulttjänster	102
FiU32 Riksrevisionens rapport om Riksgäldskontorets användning av ränteswappar	102
SfU13 Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd.....	103
SfU15 Socialavgifter	104
MJU8 Skyddet av värdefull skog	104
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	106
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	106
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.30.	107